

980093

980351

980072

KVINNELIGE STUDENTERS S N U S V A N E R — BCR3100 —

INNLEVERINGSDATO:
05.06.13

“Denne oppgaven er gjennomført som en del av utdannelsen ved Markedshøyskolen. Markedshøyskolen er ikke ansvarlig for oppgavens metoder, resultater, konklusjoner eller anbefalinger.”

Førord

Denne bacheloroppgaven er skrevet av markedsføringsstudenter på Markedshøyskolen i Oslo. Forskningsprosessen har inngått i det 6. semesteret av studiet, og har funnet sted i Oslo våren 2013.

Oppgaven har vært både utfordrende og tidskrevende. Arbeidet har gitt oss inngående kunnskap om det studerte fenomenet. Det har vært spennende å gjennomføre et eget forskningsprosjekt for første gang, der vi har fått mulighet til å teste pensumlitteratur og fagartikler opp mot egne funn. Forskningsprosjektet har også lært oss mye om verdien av et godt samarbeid.

Vi ønsker først og fremst å takke vår hovedveileder Adrian Peretz som har kommet med verdifull tilbakemelding, motivasjon, støtte og hjelp gjennom hele forskningsprosessen. Statens Institutt for Rusmidler og Tobakk, Helsedirektoratet og Jørgen Helland har gitt oss grunnleggende informasjon om det studerte fenomenet, hvilket har vært avgjørende for oppgavens videre forskning. Dette har vi satt stor pris på. Videre ønsker vi å takke Erling Dokk Holm, Lars- Ove Brenna, Helge Øgrim, og Anders Rennesund for gode innspill. En takk går også til Lena Mæland for hjelp med design av forside. Til slutt ønsker vi å takke alle informanter som har stilt opp på fokusgruppene.

Sammendrag

Bakgrunn

Oppgavens problemstilling er tilpasset en bacheloroppgave i forhold til tid og størrelse, og det er derfor foretatt flere avgrensninger. Slike avgrensninger er tatt på bakgrunn av en kvantitativ undersøkelse som ble publisert i en forskningsartikkel under navnet: "Røyking, bruk av snus og annen risikoatferd blant studenter".

Undersøkelsen viser at det er skjedd en økning i snusbruket blant kvinner og at kvinnelige studenter snuser oftere enn andre kvinner på samme alder. Den studerte målgruppen er norske kvinnelige studenter i aldersgruppen 19-26 år (se begrepsavklaring: Målgruppe). Oppgavens overordnede problemstilling forsøker å kartlegge hvilke holdninger som ligger til grunn for at målgruppen snuser. Videre vil oppgaven ta for seg hvilke årsaker som ser ut til å være avgjørende for snusbruket og om det finnes sosiale normer tilknyttet snusfenomenet. Slike funn vil videre brukes som indikasjoner på hvilke type budskap som kan tenkes å være hensiktsmessig å spille på i en holdningskampanje.

Materiale og metode

For å besvare problemstillingen har oppgaven benyttet seg av et kvalitativt forskningsdesign. Dette begrunnes med at det foreligger lite forskning på snus og kvinner, hvilket resulterte i en eksplorerende problemstilling. Det er videre blitt benyttet et fenomenologisk design, hvilket innebærer at oppgaven forsøker å forstå og fortolke datamaterialet gjennom informantenes oppfatning av virkeligheten. Det er forøvrig lagt et holistisk perspektiv til grunn ved fortolkning av data, hvilket innebærer at gruppedata ikke er blitt redusert til individnivå. Informantene ble rekruttert på bakgrunn av avgjørende kriterier for oppgavens problemstilling. I arbeidet med å innsamle data er det hovedsaklig blitt benyttet fokusgrupper. Et slikt valg er særlig preget av at det har vært ønskelig å studere målgruppens gruppedynamikk. Det er i alt blitt intervjuet 16 kvinnelige studenter ved Universitetet i Oslo, BI og på Markedshøyskolen i Oslo. Målet med undersøkelsen har ikke vært representativitet, men snarere å kunne utlede teoretiske og kontekstuelle begreper som er forklarende for fenomenet.

Hovedfunn

- Stygge tenner er en negativ primærassosiasjon hos målgruppen.
- En positiv primærassosiasjon hos målgruppen er at snus er avslappende.
- Andre assosiasjoner som hyppig blir nevnt, er at snus er avhengighetsskapende, tilgjengelig og at snus kan redusere godtesug.
- Det er forskjellige årsaker som ligger til grunn for at målgruppen begynte å snuse og til at de snuser i dag.
- **Hovedårsakene til at informantene begynte å snuse begrunnes med at:**
  - Snus var kult
  - Påvirkning fra venner og miljø
  - Holdningen til å snus, da informantene begynte å snuse, ser ut til å tjene en sosialt-justerende funksjon.
- **Hovedårsakene til at målgruppen snuser i dag ligger i:**
  - Informantene ser ikke at det å snuse gir store konsekvenser, verken økonomisk eller fysisk.
  - Informantene peker på at den fysiske og psykiske avhengigheten gjør det vanskelig å slutte, samt at snus er blitt en vanesak
  - Informantene forklarer at snus reduserer godtesug, en faktor som gjør det vanskeligere å slutte.
  - Holdningen til snus ser i dette tilfellet ut til å tjene en utilitaristisk funksjon.
- Det er sosialt akseptert at kvinner snuser, men det finnes likevel normer for hva som er akseptabel atferd tilknyttet snusbruk.
- Det anses å være mer hensiktsmessig å henvende seg til en yngre kommunikasjonsmålgruppe, da disse kan tenkes å ha svakere holdninger til snus, og derfor være lettere påvirkelig.

Innholdsfortegnelse

Del I - Introduksjon	7
1.0 Case fra Helsedirektoratet.....	8
1.1 Problemstilling	8
1.1.1 Overordnet problemstilling.....	9
1.1.2 Underordnede problemstillinger	9
1.2 Bakgrunn for valg av tema	9
1.2.1 Samfunnsmessig relevans	9
1.2.2 Faglig relevans.....	10
1.2.3 Personlig relevans.....	10
1.3 Målet med studiet/hensikten	10
1.4 Avgrensninger/begrensninger.....	10
1.5 Oppgavens struktur	11
DEL II - Litteraturstudie.....	14
2.0 Litteraturstudie	15
2.1 Steg 2: Innsikt	15
2.2 Steg 3: Strategi	20
2.4 Opplysninger fra Helsedirektoratet og SIRUS	22
2.4.1 Helsedirektoratet	22
2.4.2 SIRUS	22
2.4.3 Sammendrag av relevant informasjon.....	23
Del III - Metode	26
5.0 METODE	27
5.1 Forskningsdesign	27
5.2 Utvalgsstrategi.....	29
5.3 Utvalgsstørrelse.....	29
5.4 Rekruttering av informanter.....	30
5.5 Etikk.....	31
5.7 Gjennomføring av fokusgrupper	31
5.7.1 Undersøkelsesinstrumenter.....	31

5.7.2 Roller.....	31
5.7.3 Fasene i intervjuet.....	31
5.7.4 Teknikker.....	35
5.8 Dybdeintervjuer.....	36
5.8.1 Dybdeintervju – Jørgen Helland	36
5.8.2 Dybdeintervju - SIRUS.....	37
Del IV - Analyse.....	38
6.0 Analyse.....	39
6.1 Steg I – Koding	39
6.2 Steg II - Analyse av mønstre og sammenhenger.....	39
6.3 Steg III - Kondensering	40
6.3.1 Ordsky	41
6.3.2 Holdningsfunksjonsmatrisen.....	42
6.4 Steg IV - Sammenfatning.....	44
6.4.1 Årsaker som ligger til grunn for at norske kvinnelige studenter snuser	44
6.4.2 Årsaken til at informantene begynte å snuse	46
7.0 Kvalitetssikring av data	47
7.1 Pålitelighet (Reliabilitet).....	48
7.2 Troverdighet (intern validitet).....	48
7.2.1 Oppgavens fremgangsmåte.....	48
7.2.2 Oppgavens funn.....	49
7.3 Overførbarhet (ekstern validitet)	50
7.4 Bekreftbarhet.....	50
8.0 Indikasjon på budskap med effekt	52
8.1 Avsender.....	52
8.2 Budskap	52
8.3 Mottaker (kommunikasjonsmålgruppe).....	54
Del V – Konklusjon.....	56
9.0 Konklusjon.....	57
9.1 Videre arbeid.....	58
Begrepsavklaringer.....	59

Del I - Introduksjon

1.0 Case fra Helsedirektoratet

Denne oppgaven bygger på et fiktivt case:

Helsedirektoratet ønsker å gjennomføre en holdningskampanje for å redusere snusbruken blant nordmenn. For at kampanjens budskap skal oppnå ønsket effekt trenger Helsedirektoratet et solid grunnlag med informasjon. De ber om assistanse til å samle inn slik informasjon, og ønsker videre at funn skal antyde hvilke budskap det kan være hensiktsmessig å benytte seg av i en slik kampanje.

1.1 Problemstilling

For at caset beskrevet ovenfor skal være gjennomførbart i form av en bacheloroppgave er det gjort flere avgrensninger. Slike avgrensninger er gjort på bakgrunn av sentrale funn fra en artikkel under navnet: ”Røyking, bruk av snus og annen risikoatferd blant studenter”(Lund, m.fl. 2008). Undersøkelsen er gjennomført av Statens institutt for rusmiddelforskning, heretter referert til som SIRUS, og Statistisk sentralbyrå. Artikkelen viser blant annet til funn som tilsier at snusepedemien(se begrepsavklaring s.62) synes å være i en tidlig spredningsfase blant kvinner, men at denne kan sies å ha nådd toppen hos menn. Videre viser funn at kvinnelige studenter oftere bruker snus enn andre kvinner på samme alder(Lund, m.fl. 2008). Det ser derfor ut til å være hensiktsmessig å begrense oppgavens problemstilling til å omhandle kvinner da det kan antas at deres forbruksvarer ikke er like etablerte som hos menn. Videre påpeker Karl Erik Lund m.fl. at studenter kan sies å være en interessant gruppe å undersøke da deres handlinger kan gi gode indikasjoner på nye forbruksmønstre. Dette innebærer at studenter kan betegnes som tidlige adoptører(se begrepsavklaring: Diffusjonsprosessen), hvilket vil si at de adopterer nye trender og produkter innenfor ulike kategorier(Lund, m.fl. 2008). Lund m.fl. viser videre til diffusjonsprosessen(vedlegg I) og forklarer hvordan endringer i forbruket til studenter med stor sannsynlighet vil kunne adopteres hos andre grupper i befolkningen. På denne måten mener Lund m.fl. at studenter kan fungere som effektive bortlæringsagenter og som opinionsledere for sine jevnaldrende(Lund, m.fl. 2008). Da Helsedirektoratets mål er å redusere snusbruken hos nordmenn kan det tenkes at det vil være effektivt å henvende seg til denne gruppen brukere, ettersom disse kan ha innflytelse på andre deler av befolkningen.

1.1.1 Overordnet problemstilling

På bakgrunn av funn fra denne forskningsartikkelen, samt gjennomgått case, vil oppgavens problemstilling begrenses til å omfatte følgende spørsmål: Hvilke holdninger ligger til grunn for at norske kvinnelige studenter snuser?

1.1.2 Underordnede problemstillinger

- Hvilke årsaker ligger til grunn for at norske kvinnelige studenter snuser?
- Hvilke sosiale normer og diskurser tilknyttet snusbruk finnes?
- Ut i fra oppgavens funn, hvilke type budskap kan tenkes å være hensiktsmessig å spille på i en holdningskampanje/atferdskampanje?

1.2 Bakgrunn for valg av tema

Nedenfor vil oppgavens problemstilling ses i lys av samfunnsmessig, faglig og personlig relevans.

1.2.1 Samfunnsmessig relevans

1960- og 70-tallet var en periode da sigaretter var allment akseptert i de fleste sosiale sammenhenger(Lund. 2007). Var man student på denne tiden var det ikke uvanlig at folk røyket inne, i bilen, eller på jobb, også med barn tilstede. Dette har imidlertid endret seg med årene. Mens antall røykere er redusert, har bruken av snus derimot vært økende. Snus har gjennomgått en statusheving og er i ferd med å normaliseres på mange sosiale arenaer hvor røyking nå representerer et normbrudd(Dybing m.fl. 2005).

I dag frontes røykpakkene med advarsler som; "røyking dreper". Snusboksene har en betraktelig mildere appell, der det for eksempel står at "Denne tobakksvaren kan være helseskadelig og er avhengighetsskapende". En slik forskjell kan ligge i at det enda ikke finnes tilstrekkelig med forskning på snus, hvilket gjør problemstillingen vanskelig både for forskere og politikere. Det kan eksempelvis være vanskelig å fraråde befolkningen fra å begynne å snuse, særlig dersom snus blir brukt som substitutt for sigaretter. På en annen side har helseminister Jonas Gahr Støre et langsiktig mål om en tobakksfri ungdomsgenerasjon og på sikt et tobakksfritt samfunn(Verdens Gang. 2012). SIRUS påpeker også at det er bekymringsverdig at

skadevirkningene av snus enda ikke er kjent(se vedlegg IV). Et spørsmål verdt å stille er derfor hva som kan tenkes å stå på snusboksene om 40 år fra nå? Temaet i denne oppgaven er dagsaktuelt, og kan videre være spennende for fremtidig helsepolitikk.

1.2.2 Faglig relevans

Denne oppgaven vil ta for seg flere teorier i markedsføringsfaget, eksempelvis sentrale teorier om holdninger, assosiasjoner, og sosiale bevis, samt viktige elementer innenfor markedskommunikasjon. Det var av særlig interesse å fordype seg i holdningsteorier i forbindelse med en holdningskampanje, da dette er områder forskerne av dette prosjektet finner svært spennende.

1.2.3 Personlig relevans

Som en del av snusgenerasjonen er det av interesse å forske på hva som kan ligge til grunn for et økende antall snusere(se begrepsavklaring: Snusgenerasjon). Forskning tyder på at det er skjedd et trendsifte innenfor tobakksindustrien. Da det per dags dato ikke er laget en holdningskampanje rettet mot snus, var bacheloroppgaven en spennende mulighet til å forske på et relativt nytt fenomen. Det kan stilles spørsmål til det faktum at det enda ikke blitt satt i verk forebyggende tiltak for å få slutt på den såkalte snusepidemien. Eksempelvis kan det være en tankevekker at snus er forbudt i de fleste Europeiske land, bortsatt fra Norge og Sverige.

1.3 Målet med studiet/hensikten

Målet med studiet er å kartlegge kvinnelige studenters holdninger til snus. Hensikten med en slik type kartlegging er å kunne gi indikasjoner på hvilke budskap som vil kunne påvirke disse holdningene. Videre er det et mål å kunne presentere oppgavens konklusjoner for helsedirektoratet og SIRUS, slik at de, om ønskelig, kan ta i bruk oppgavens funn.

1.4 Avgrensninger/begrensninger

Da oppgaven forsker på snus som et fenomen, kommer en ikke utenom røykens betydning. Et studie gjennomført av SIRUS viser at bare en av fire norske snusbrukere har begynt med snus uten først å ha røykt sigaretter. I et begrenset

datasett som tok for seg aldersgruppen 16–20 år utgjorde imidlertid aldri-røykere det største segmentet av snusbrukere, hvilket indikerer at unge ikke benytter snus som sluttmetode for røyk(Lund. 2010a). Oppgavens målgruppe tilhører den yngre delen av befolkningen og forskningen vil derfor hovedsakelig konsentrere seg om snusere som tidligere ikke har røykt. Videre vil ikke oppgavens funn kunne si noe om den mannlige delen av befolkningen, eller om aldersgrupper utover den valgte aldergruppen 19-26 år. Grunnet begrensede ressurser har gjennomførte intervjuer og observasjoner funnet sted i Oslo, følgelig vil konklusjoner som kommer frem i oppgaven være substansiell og kun være gjeldene for dette avgrensede området. Utforming av en holdningskampanje fra a-å vil innebære en svært omfattende arbeidsprosess. Grunnet manglende ressurser vil målet med forskningen i hovedsak være å utføre grunnarbeidet til et større forskningsprosjekt. Oppgaven vil forsøke å indikere et budskap som vil være passende for formålet, men vil utelukke flere steg i planleggingen av en holdningskampanje.

1.5 Oppgavens struktur

Denne oppgaven er strukturert etter en modell som beskriver arbeidsprosessen(Larsen og Solvoll. 2012) i påvirkningsplanlegging(Se modell 1).

Modell 1

Del I: Introduksjon

Det første steget i modellen går ut på å definere oppgaven. Som det kommer frem i introduksjonen av denne oppgaven, ønsker Helsedirektoratet å redusere snusbruket blant norske, kvinnelige studenter. Da oppgaven kun skal legge grunnlaget for videre forskning, vil det ikke være mulig å sette tydelige og kvantifiserbare mål. Dette begrunnes blant annet med at forskerne har liten innsikt i hva som vil være realistiske mål og budsjetter i en potensiell holdningskampanje. Det første steget i modellen er derfor blitt begrenset til å kun foreta nødvendige avgrensninger i forskningsprosjektet. Slike avgrensninger har lagt grunnlag for oppgavens problemstilling og tema, der målet med studiet er blitt presisert.

Del II: Litteraturstudie

Del II vil ta for seg det andre steget i modellen. Her vil sentral teori og pensumlitteratur bli behandlet, og viktige opplysninger fra Helsedirektoratet og SIRUS vil legges frem.

Del III: Metode

Del III vil beskrive gjennomførelsen av steg to i modellen, hvilket innebærer datainnsamling av fokusgrupper og dybdeintervjuer. Alle valg som er tatt i forbindelse med prosessen vil drøftes. Til slutt vil hvert steg i den fenomenologiske analysen bli beskrevet.

Fokusgruppe 1: Markedshøyskolen

Fokusgruppe 2: Blindern

Fokusgruppe 3: BI

Dybdeintervju 1: Jørgen Helland

Dybdeintervju 2: SIRUS

Del IV: Analyse

Analysen vil drøfte funn og sammenligne funn fra undersøkelsen med innsamlet sekundærdata. Det vil videre redegjøres for om funn fra primærdata står i tråd med tidligere funn og antakelser på feltet. For å oppsummere funn er det blitt utarbeidet en funksjonell holdningsmatrise og to ordskyer. Funn fra datainnsamlingen vil legge grunnlaget for steg tre i modellen ovenfor, der kommunikasjonsmålgruppe og budskap vil diskuteres.

Del V: Konklusjon

Oppgavens siste del vil oppsummere funn og besvare problemstillingen. Videre vil det diskuteres alternative måter til gjennomført studie, muligheten for videre studier, samt i hvilken grad oppgavens funn kan tenkes å være nyttig for videre arbeid.

DEL II - Litteraturstudie

2.0 Litteraturstudie

I den første delen av dette kapittelet vil steg to og tre i arbeidsprosessen (se modell 1) bli beskrevet og satt i sammenheng med oppgavens problemstilling. Den andre delen av kapittelet vil ta form som et kort sammendrag, der viktige opplysninger fra SIRUS og Helsedirektoratet vil legges frem. Teori i litteraturstudiet har lagt grunnlaget for utformingen av intervjuguiden, og har derfor til en viss grad vært med på å påvirke konklusjoner i oppgaven. I tillegg har forkunnskaper og forståelse på feltet spilt inn og påvirket fortolkningen av hva som anses for å være viktig. Da det har vært et mål at forkunnskaper ikke skal påvirke fortolkningen av data, har deler av sekundærdata blitt innhentet i etterkant av gjennomførte fokusgrupper. Slik sekundærdata vil ikke presenteres i dette kapittelet, men vil benyttes i analysen, med formål om å bekrefte eller avkrefte oppgavens funn, og på denne måten bidra til å styrke kvalitetssikringen av data (se kapittel 6.4).

2.1 Steg 2: Innsikt

For å vite hva som skal til for å løse oppgaven vil det være avgjørende å forstå den konteksten oppgaven skal løses innenfor. Hensikten i denne fasen vil være å trekke ut nøkkelinnsikter som kan brukes for å utvikle en slagkraftig strategi. Dette steget tar for seg innsikt i forhold til fire dimensjoner (Larsen og Solvoll, 2012).

1. **Markedet:** Forskerne vil forsøke å tilegne seg innsikt om snusmarkedet i Norge.
2. **Merket:** Da det i denne oppgaven er snakk om et abstrakt objekt, vil dette steget kun ta for seg egenskaper ved snus generelt. Det vil undersøkes hvilke årsaker som ligger til grunn for at målgruppen snuser, samt hvilke egenskaper ved produktet som anses å være av størst betydning.
3. **Forbrukeren:** Forskningsprosjektet har allerede definert en målgruppe; kvinnelige studenter i alderen 19-26 år som snuser. For at budskapet i kampanjen skal treffe målgruppen vil det undersøkes hvilke holdninger og assosiasjoner målgruppen har til snus, samt om det finnes sosiale normer

tilknyttet fenomenet. For å sikre at kampanjen treffer målgruppen der de er, vil det videre tas stilling til målgruppens medieatferd.

4. Kjøpsstien: Dette steget tar for seg målgruppens atferd i kjøps situasjonen. Da dette steget anses for å være mindre relevant for oppgavens problemstilling, vil dette punktet ikke kommenteres videre.

For å oppnå innsikt på slike områder vil forskerne benytte seg av relevant pensumlitteratur. For å undersøke hvilke årsaker som ligger til grunn for at målgruppen snuser vil det bli benyttet teorier om sosiale bevis.

Sosiale bevis

Ettersom snus er et synlig produkt for andre, ble det antatt at produktet bør ses i sammenheng med sosiale faktorer. Eksempelvis kan det tenkes at venner kan påvirke snusbruket. For å undersøke om dette stemmer, vil teorien om sosiale bevis legges til grunn. Prinsippet i teorien er at individer avgjør hva som er riktig ut i fra hvordan andre individer opptrer. Følgelig kan teorien forklare hvorfor et individ blir påvirket av at vennegjengen snuser. Eksempelvis kan det tenkes at en skoleelevs instinkt er at snus er farlig og noe man bør holde seg unna, men ettersom alle andre gjør det, vil disse instinktene bli visket ut. Handlingene til de som befinner seg rundt gir viktige retningslinjer for hva som er akseptert oppførsel i gitte situasjoner. Desto flere mennesker som oppfatter en handling eller idé for å være riktig, desto mer kommer den enkelte til å mene det samme. I tillegg er det slik at en lettere blir påvirket dersom individet kan identifisere seg med disse menneskene (Cialdini, 2011).

For å tilegne seg kunnskaper om forbrukeren vil relevante teorier om holdninger og assosiasjoner bli benyttet. Videre vil det med utgangspunkt i teori om sosiale normer, undersøkes om det finnes slike tilknyttet fenomenet snus.

Funksjonell holdningsteori

Prinsippet i funksjonell holdningsteori er at mennesker har begrenset informasjonsbehandlingskapasitet og derfor har et ønske om å forenkle beslutningsprosesser, hvilket gjøres ved å etablere visse holdninger til objekter (se begrepsavklaring: Holdninger). På denne måten kan en si at holdninger eksisterer

fordi de tjener visse funksjoner(Samuelsen, Peretz og Olsen. 2010). I denne oppgaven vil det være snakk om holdninger tilknyttet et abstrakt objekt, ettersom det er det generelle produktet snus det forskes på, og ikke et spesifikt snusmerke(Samuelsen, Peretz og Olsen. 2010). Funksjonell holdningsteori er svært sentral når en ønsker å kartlegge hvilke holdninger som ligger til grunn for målgruppens atferd. Hva slags funksjon holdningen tjener vil videre være avgjørende for å forstå hvorfor målgruppen gjør som de gjør. Eksempelvis kan en holdning tjene en utilitaristisk funksjon, der individet har en holdning fordi det tilfredsstiller et behov. Dette kan eksempelvis være at målgruppen er fysisk avhengig av snus og derfor har et behov for å snuse. Videre kan holdninger i ulike situasjoner tjene en ego-defensiv funksjon, hvilket kan forklares med at individer kan like eller ikke like et objekt for å gjøre opp for en svakhet. I et slikt tilfelle kunne en person i målgruppen sagt at ”det spiller ikke så stor rolle at snus er dyrt, fordi jeg ville sløst bort pengene på noe annet om det ikke hadde gått til snus likevel”. En holdning kan også tjene noen sosiale funksjoner. Dette kan forklares med at det ikke alltid er lett å like det alle andre misliker. For eksempel kan det tenkes at det er mer sannsynlig at du har en positiv holdning til snus dersom vennegjengen din snuser. I dette eksempelet er holdningen ytre motivert, og man kan si at holdningen har en sosialt justerende funksjon. En holdning kan også være indre forankret i et individs verdier, da kan man si at holdningen tjener en verdi-ekspressiv funksjon. Eksempelvis vil en person som ikke snuser kunne mene at snus er svært helseskadelig og støtte lovforslaget om at snus derfor bør forbys i skolen. På denne måten kan vedkommende fortelle noe om seg selv og sine verdier til omgivelsene(Samuelsen og Olsen. 2007).

Holdningsstyrke

I tillegg til å kartlegge hvilken funksjon holdningene til snus tjener vil det også være interessant å finne indikasjoner på hvor sterk holdningsstyrken er. Holdningsstyrke kan defineres som “i hvilken grad en person er sikker til sin holdning knyttet til et objekt”(Samuelsen, Peretz og Olsen. 2010). Styrken på holdningen vil komme som en konsekvens av prosessene som danner den aktuelle holdningen, der grad av refleksjon vil være med på å avgjøre holdningens styrke(vedlegg II). Holdninger har ikke alltid en direkte effekt på atferd(Samuelsen, Peretz og Olsen. 2010). Dette kan eksemplifiseres ved en kartlegging av snus der vi følger person A og B gjennom en undersøkelse. Person A snuser, mens person B snuser ikke. Utfallet av undersøkelsen

viser at både A og B scorer likt på undersøkelsen, der begge holdning viser seg å være positiv til snus. På en skala fra 1-7 scorer både A og B 5. Dette trenger ikke å bety at begge snuser. Dette kan snarere vise at A og B har like ekstreme holdninger, men at styrken på holdningen deres er forskjellig. Dette begrunnes med at person A snuser og det kan derfor sies at person A har brukt flere år på å reflektere over sin atferd tilknyttet snus. Å måle holdningsstyrker er interessant av flere årsaker. For det første kan den fortelle noe om holdningen er relativt varig og stabil over tid. Det kan for eksempel tenkes at person A, som har snust i fem år har en sterkere holdning til snus, og at holdningen derfor kan være vanskeligere å påvirke enn person B sine holdninger som ikke har prøvd snus. Person B kan derfor tenkes å være lettere påvirkelig. Det kan derfor antas at Person A er mer motstandsdyktig mot påvirkning, hvilket også holdningsstyrken vil si noe om. Holdningsstyrken vil derfor kunne indikere i hvilken grad det vil være mulig å endre holdningen. Videre vil holdningsstyrken kunne indikere om holdningen er lett tilgjengelig, altså om holdningen gjenkalles raskt. Til slutt kan holdningsstyrken ha noe å si for om holdningen er predikativ på atferd (Samuelsen, Peretz og Olsen. 2010).

Assosiasjoner

Da det er ønskelig å undersøke hvilke holdninger som ligger hos målgruppen, vil det være nyttig å kartlegge målgruppens assosiasjoner til snus (se begrepsavklaring: Assosiasjoner). Dette ligger i at assosiasjoner er førende for holdningen. Den informasjonen og kunnskapen et individ har om et objekt vil utgjøre individets assosiasjonsnettverk. Slik kunnskap sorteres ved hjelp av noder og linker i individets hukommelse. De nodene som ligger nærmest i nettverket vil bli aktivert først, og vil videre aktivere flere noder ved grundigere reflektering rundt objektet. Assosiasjoner kan derfor kategoriseres som primære (de nodene som først blir aktivert) og sekundære (de som senere blir aktivert). Det vil naturligvis være slik at primærassosiasjoner er sterkere enn sekundærassosiasjoner (Samuelsen, Peretz og Olsen. 2010).

Da det er ønskelig å kartlegge målgruppens assosiasjoner, er det imidlertid visse elementer som bør tas stilling til. Magne Supphellen har skrevet en fagartikkel "Understanding core brand equity: guidelines for in-dept elicitation of brand associations" (Supphellen. 2000), som tar for seg utfordringer tilknyttet det å oppnå

inngående kunnskap om individers assosiasjoner. Mye av tankevirksomheten hos individer foregår på et ubevisst nivå, der ubevisste assosiasjoner ligger mindre tilgjengelig hos individet. Det kan være vanskelig for individer å uttrykke slike assosiasjoner ettersom disse kan være ikke-verbale. I tillegg kan det sies at ubevisste assosiasjoner ikke har gjennomgått en kognitiv resonnering i samme grad som bevisste assosiasjoner. I tillegg ligger det en utfordring i at informanter kan ha en tendens til å frembringe assosiasjoner som korrelerer i større grad med deres ønskede identitet enn med deres faktiske identitet. For å få tak i ubevisste assosiasjoner, beskriver Supphellen følgende tre prinsipper:

1. Gjennomføre både fokusgrupper og dybdeintervjuer. Lengre, personlige intervjuer er foretrukket da disse har en tendens til å gå mer i dybden av respondentenes hukommelse.
2. Benytte teknikker som er komplementære til de overnevnte utfordringene.
3. Benytte indirekte metoder for å måle assosiasjoner, slike som; visuelle og projektive teknikker. Visuelle teknikker bør benyttes før verbale, da verbalisering kan svekke hukommelsen for assosiasjoner som er vanskelig å sette ord på (Supphellen, 2000; Schooler og Engstler-Schooler, 1990). Informanter vil ha forskjellige personligheter, responsevner og ulike holdninger til forskning. Derfor vil deres kognitive, affektive og atferdsmessige reaksjoner på de ulike teknikkene også være forskjellige, hvilke bør tas hensyn til under utformingen av intervjuet (Supphellen, 2000; Bandler og Grinder, 1979; Gordon og Langmaid, 1998).

Sosiale normer

Det vil være av interesse å undersøke om det finnes sosiale normer eller diskurser tilknyttet snusfenomenet (se begrepsavklaring: Diskurs). Eksempelvis kan det tenkes at det er visse steder eller situasjoner der målgruppen ikke ønsker å snuse, og at det er en felles enighet om hva som er akseptert atferd i forbindelse med fenomenet. Innsikt i målgruppens atferdsmønster er videre interessant å vite noe om ettersom dette kan øke forskernes forståelse av snusbruket. I en gruppe bestående av flere medlemmer, vil det dannes ulike rolleforventninger som videre vil styre gruppemedlemmenes atferd. Det vil utvikles et sett med spilleregler som setter rammebetingelser for hva som er akseptert atferd av medlemmene. "Slike uformelle spilleregler kalles for sosiale normer, og forteller medlemmene hvordan vi gjør saker og ting her. Normene

fungerer som bindeledd mellom “meg” og de jeg sammenligner meg med”(Sander. 2004a).

I steg to tas det stilling til målgruppens medieatferd. I et dybdeintervju med Jørgen Helland(se kapittel 5.8.2) ble det opplyst om at instagram er en svært populær kommunikasjonsplattform for folk mellom 20 og 30. Helland peker på at denne plattformen er spennende grunnet dens visuelle muligheter. Likevel vil en utfordring med denne kanalen være at den ikke er spesielt effektivt for spredning og deling. Deling er nemlig en av de største fordelene med sosiale medier i følge Helland, som nevner at eksempelvis Facebook blir brukt for å klatre oppover i det sosiologiske hierarkiet. I kanaler som Facebook kan det være vanskelig å kontrollere eventuelle upassende kommentarer og kritikk(vedlegg v). En undersøkelse fra IPSOS MMI viser at det er 72% kvinner i aldersgruppen 18-29 år som har en Facebook-konto. Videre viser undersøkelsen at det totalt er registrert 365 000 brukere på Instagram i Norge. , og at sosiale medier som Spotify og Twitter også er populært.

2.2 Steg 3: Strategi

Neste steg i modellen bruker innsikten til å ta faktiske valg om hvordan oppgaven skal løses. Her vil det tas stilling til hva som skal bli sagt, hvordan man skal si det og hvem man skal si det til. Det vil dermed foretas budskapsvalg som er avgjørende for hvilke oppgaver som skal prioriteres. I dette steget skal det tas stilling til mediestrategiske valg, noe denne oppgaven vil utelukke. I analysedelen av denne oppgaven vil man legge grunnlag for valg av kommunikasjonsmålgruppe og budskap. Gjennomstrømningsmodellen vist nedenfor vil brukes som utgangspunkt for slike valg.

Gjennomstrømningsmodellen tar for seg følgende spørsmål: “Who says what in which channels to whom with what effects?” (Helgesen. 2012; Laswell et al. 1946:).

Dette spørsmålet forteller hvilke steg det må tas stilling til i utarbeidelsen av en kommunikasjon. “Who” klargjør hvem som sender budskapet. I analysen vil det tas stilling til hvem som vil være avsender av det tenkelige budskapet. Her vil avsenders egenskaper og motiver kartlegges og tas hensyn til (Helgesen. 2004). “What” handler om selve budskapet. Dette innebærer hva avsender ønsker å fortelle og hvordan. Det kan benyttes virkemidler som skal trigge mottakeren, eksempelvis ved hjelp av humor, eller ved å spille på følelser. Budskapets innhold er avgjørende for effekten av kommunikasjonen. Avsender må ta stilling til hvordan det best kan tilpasses et budskap for å oppnå ønsket effekt.

Kommunikasjonsmålgruppen vil være “whom”, altså mottakeren. Mottakeren må være interessert og oppfatte budskapet på riktig måte (Helgesen 2004). Budskapet bør dermed formes på en slik måte at det vekker mottakerens interesse. En kommunikasjonsmålgruppe skiller seg fra en målgruppe ved at den er mer homogen. For å oppnå dette kan målgruppen segmenteres ut i fra for eksempel holdninger eller atferd. Eksempelvis kan en kommunikasjonsmålgruppe ha en sterk positiv holdning til snus, som videre vil øke sannsynligheten for at kommunikasjonsmålgruppen også utviser tilnærmet lik kjøpsatferd. For å oppnå en holdningsendring hos oppgavens målgruppe vil det som sagt være avgjørende å kartlegge målgruppens holdninger. Målgruppen kan eksempelvis segmenteres etter atferd, hvilket kan øke sannsynligheten for at kommunikasjonsmålgruppen responderer likt på lik stimuli (Percy, Rosenbaum-Elliott. 2009). Det er altså mer effektivt å henvende seg til mindre og mer homogen kommunikasjonsmålgruppe. Oppgavens kommunikasjonsmålgruppe vil bli beskrevet i analysedelen, der teori og funn fra fokusgruppene vil avgjøre hvilken kommunikasjonsmålgruppe som ser ut til å være mest hensiktsmessig å henvende seg til (Percy og Rosenbaum-Elliott. 2009).

Funnene i denne oppgaven vil videre være avgjørende for om den tenkte kampanjen vil ta form som en holdning- eller atferdskampanje (se begrepsavklaring: Kampanjer).

2.3 Steg 4 og 5

Grunnet begrensede ressurser vil steg fire og fem utelukkes fra oppgaven. Dersom oppgaven hadde tatt for seg alle stegene i modellen er det tenkelig at resultatet ville blitt overfladisk.

2.4 Opplysninger fra Helsedirektoratet og SIRUS

Da det dessverre ikke var mulig å arrangere et møte med Helsedirektoratet, har denne kontakten foregått per e-post(vedlegg III). Baktanken med å kontakte Helsedirektoratet var i hovedsak for å få svar på hvorfor det per dags dato enda ikke er gjennomført en holdningskampanje rettet mot snus. I tillegg var det ønskelig å vite mer om i hvilken grad regjeringen og staten har mulighet for å påvirke en eventuell reduksjon i snusbruket. Det ble derimot arrangert et dybdeintervju hos SIRUS med forskerne Ingeborg Lund og Janne Scheffels(vedlegg IV). Artikkelen ”Røyking, bruk av snus og annen risikoatferd blant studenter” har som sagt vært svært sentral for utformingen av denne oppgaven. Intervjuet med SIRUS ble i hovedsak arrangert for å sørge for mer utfyllende og forklarende informasjon om de spesielt meningsbærende funnene.

2.4.1 Helsedirektoratet

Helsedirektoratet er et fagdirektorat og er underlagt Helse- og omsorgsdepartementet(Helsedirektoratet 2013a). Helsedirektoratet har tre hovedoppgaver; faglig rådgivning, iverksetting av vedtatt politikk, og forvaltning av lover og regelverk innenfor helsesektoren. Direktoratet har ingen betydelig rolle innenfor forskningen på tobakk, men kan for eksempel bestille kunnskapsoppsummeringer og/eller evalueringer av tiltak o.l(vedlegg III).

2.4.2 SIRUS

Statens institutt for rusmiddelforskning arbeider med samfunnsvitenskapelig forskning, dokumentasjon og formidling om rusmiddelspørsmål. Instituttet er organisert etter tre faggrupper; alkoholforskning, narkotikaforskning og tobakksforskning. Instituttet er en selvstendig institusjon med eget fagråd, men er

likevel statlig eid og fungerer som et forvaltningsorgan under Helse- og omsorgsdepartementet(SIRUS 2013). SIRUS har forsket på røyk i ca. ti år, mens arbeidet med snus er av nyere art og har foregått i 3-4 år. Forskningen på snus har hovedsakelig vært av kvantitativ art og forskerne har ikke sett store endringer i funn. Det største funnet som er blitt gjort på området er selve økningen i snusbruken og at snusen ikke lenger er forbeholdt menn(vedlegg IV).

2.4.3 Sammendrag av relevant informasjon

Nedenfor følger et sammendrag av relevante opplysninger og informasjon fra Helsedirektoratet og SIRUS.

Holdningskampanje rettet mot snus

Både SIRUS og Helsedirektoratet peker på at begrensede ressurser er hovedårsaken til at det ikke er blitt satt i verk holdningskampanjer rettet mot snus. Helsedirektoratet forteller at områder der liv og leveår i størst grad kan bli spart, prioriteres. Dette bekrefter også SIRUS ved å fortelle at røyk er et prioritert område. Regjeringen legger føringer og bestemmelser for arbeidet mot tobakksskader(Helse- og omsorgsdepartementet. 2013). Helsedirektoratet mener imidlertid at snus med sannsynlighet kan bli et tema for fremtidige kampanjer. En av forskerne i SIRUS forklarer at gruppen snusere fremdeles er ganske få, selv om den øker, og at det tross alt er en liten gruppe å bruke masse penger på. Hun sier seg derfor enig med Helsedirektoratet om at en holdningskampanje mot snus vil bli mer aktuell med tiden. Videre kan det nevnes at Helsedirektoratet viser til mangelfull forskning på snus, hvilket også er av betydning. Forskerne hos SIRUS mener imidlertid at en heller ikke kan vente i femti år på å kunne si noe om hvorvidt snus er bra eller dårlig for helsen, men at motstridende forskning på området gjør at det eksempelvis vil være vanskelig å benytte seg av skremselspropaganda. De utelukker ikke at det kan dukke opp funn i fremtiden som viser at snus er farligere enn hva man tror i dag. Eksempelvis kan det at folk begynner å snuse i ung alder føre til nye funn.

Statens evne til å påvirke snusbruket

I e-posten fra Helsedirektoratet henviser de til regjeringens lovforslag om å hindre at barn og unge begynner å bruke tobakk. De nevner at dette lovforslaget er et

hovedfokus i departementets arbeid med tobakksforebygging(Helse- og omsorgsdepartementet. 2012). Videre forklarer de at det er dette lovforslaget som, i skrivende stund, er bakgrunnen for forslaget om å forby tobakksbruk på skoler. De mener et slikt tiltak vil redusere tobakksbruk og opplyser om at det allerede er erfaringer fra Sogn og Fjordane med tobakksfri skoler, og at de så langt har hatt gode erfaringer med det. I forbindelse med denne loven forteller Helsedirektoratet at iverksetting av en kampanje vil bli vurdert.

Helsedirektoratet forklarer videre at ettersom regjeringen i dag består av partier med flertall i Stortinget, vil regjeringen følgelig ha forholdsvis stor makt til å foreslå lover som kan endre atferden til befolkningen. Likevel er det Stortinget som beslutter. De peker på at slike regulerende virkemidler som lover, eksempelvis røykerestriksjonene, er av de virkemidlene man regner med har størst effekt. Forskerne hos SIRUS mener at det brukes godt med ressurser til å forske på tobakk, men at det alltid kan brukes mer. De forteller at SIRUS får instruksjoner på hva som skal prioriteres og opplyser om at snus de siste årene også har vært et prioritert område.

Årsaker til økt snusbruk

Forskerne hos SIRUS tror at mye av årsaken til den økte snusbruken har sammenheng med røykerestriksjonene, samt denormaliseringen av røyk. Videre tror de at påvirkning fra Sverige, og det faktum at Norge har en tradisjon for bruk av snus, kan ha spilt inn. De tror at holdningene til snus i hovedsak tjener en sosialt-justerende funksjon. Dette begrunner de med at snus er synlig for andre og fordi det ser ut til at kvinnene som snuser synes at snus kan se fint eller kult ut. De mener det vil være mest hensiktsmessig å henvende seg til ungdom dersom intensjonen er å redusere snusbruken. Likevel peker forskerne på at snusbruken bør ses fra flere sider. På en side er snus ikke bra for helsen, og kan føre til skadevirkninger man enda ikke er klar over. På en annen side er snus en godt substitutt for røyk. Til tross for at det er en negativ utvikling at unge bruker snus, og da ikke som substitutt for røyk, setter forskerne spørsmålsteget ved hva de unge ville drevet med dersom de ikke begynte å snuse. De mener det kan tenkes at disse ville begynt å røyke dersom snus ikke fantes på markedet.

Skadevirkningene tilknyttet snus

Forskerne mener at den norske befolkningen er ganske godt advart mot snus, men at de ikke er godt nok informert om risikoforskjellen mellom snus og røyk. De forklarer at de fleste vet at snus ikke er skadefritt, men at de ikke er klar over hvor mye ”bedre” snus ser ut til å være enn røyk. De eksemplifiserer med å si at noen tror at bruk av snus kan føre til lungekreft, hvilket i dag er antatt å være feil. SIRUS har gjennomført to type undersøkelser som tar opp nettopp dette temaet. Den ene undersøkelsen er en surveyundersøkelse og har siden 2005 blitt gjennomført årlig. Den andre undersøkelsen har gått ut på å undersøke legers kunnskaper om snus og røyk og forskjellen på produktene. Også her ser de at det er manglende kunnskaper. Nedenfor ser en at snus er ”bedre” enn røyk på flere områder.

- Snus er 70-90% mindre skadelig enn røyk(KOLS)
- Snus har lavere risiko for å gi hjerte- og karsykdommer, går over fra røyk til snus reduseres risikoen for hjerte- og karsykdommer med 50%.
- Grunnet nikotinet i snus, gir produktet likevel økt blodtrykk.
- Amerikansk snus har et annet innhold enn snusen i Norge(såkalt svensk snus) og er antatt å være mer skadelig
- Forskning på sammenheng mellom snus og kreft er splittet. Den ene siden påstår at snus gir økt risiko for munnkreft og bukspyttkjertelkreft, mens andre ikke ser noen klar sammenheng mellom bruk av snus og kreft.

Del III - Metode

5.0 METODE

Dette kapitlet vil omhandle de valg som er tatt i forbindelse med innsamlet datamateriale. Dette innebærer beskrivelse av valg av forskningsdesign, utvalgsstrategi, utvalgsstørrelse, rekruttering av informanter, intervjuguide, og en forklaring av analysestegene. Gjennomførelsen av alle intervjuene og fokusgruppene vil bli grundig gjennomgått. Til slutt vil egen gjennomførelse vurderes, hvor pålitelighet, troverdighet, overførbarhet og bekreftbarhet behandles.

5.1 Forskningsdesign

Valg av forskningsdesign er tatt på bakgrunn av oppgavens problemstilling og hva oppgaven ønsker å undersøke (Jacobsen. 2005). Oppgavens problemstilling er uklar, hvilket vil si at forskerne har lite forkunnskaper om det som skal undersøkes. Dette ligger delvis i at det foreligger lite forskning på fenomenet, særlig av typen som strekker seg utover det fysiske aspektet ved bruk av produktet. Det argumenteres derfor for at det ikke foreligger tilstrekkelig med kunnskap til å kunne benytte seg av en testende problemstilling. Problemstillingen er derfor blitt formulert på en slik måte at det åpnes opp for uforutsette svar, og på den måten vil det ikke utelukkes meningsbærende informasjon. Problemstillingen blir dermed eksplorerende (Jacobsen. 2005). Likevel kan det påpekes at forskerne vil være i besittelse av visse forkunnskaper om fenomenet, ettersom forskerne har befunnet seg i et miljø hvor eksponering av snus forekommer daglig.

Forskningsprosjektet vil ha et intensivt forskningsdesign, ettersom målet er å gå i dybden på fenomenet "snus" og det skal forsøkes å avdekke så mange forhold ved fenomenet som mulig (Jacobsen. 2005). Oppgaven ønsker altså å undersøke mange nyanser rundt få enheter. Et kvalitativt forskningsdesign vil være godt egnet for å komme frem til det som ligger bak det som kan observeres og måles, eksempelvis målgruppens assosiasjoner og holdninger (Askheim og Grenness. 2008). Hensikten med undersøkelsene er å finne en dypere forståelse og mening, der en vektlegger hva informantene legger i egen opplevelse og erfaring. Da oppgaven tar utgangspunkt i en uklar problemstilling, vil informasjon vokse frem etter hvert som intervjuene

gjennomføres. Forståelsen av fenomenet vil derfor øke i takt med innsamlet data, hvilket gjør at arbeidet blir av induktiv art(Askheim og Grenness. 2008).

Fenomenologisk design

Metode og datainnsamling er blitt gjennomført etter prinsippene i et fenomenologisk design. Et fenomenologisk vitenskapssyn har som formål å analysere og tolke meningsinnhold ut i fra et holistisk perspektiv. Følgelig vil ikke gruppedata bli redusert til individnivå(Johannessen, Tuft og Christoffersen. 2010). Designet vil dermed være godt egnet for å undersøke kvinnelige studenters holdninger og tanker omkring snus. Videre vil en fenomenologisk tilnærming beskrive virkeligheten gjennom informantenes perspektiv og forutsetter på denne måten at virkeligheten faktisk er slik informantene oppfatter den. I dette forskningsprosjektet vil derfor informantene være den viktigste kilden til informasjon og kunnskap. Videre vil det derfor være avgjørende at forskerne stiller seg kritiske til egne forforståelser, holdninger, kunnskaper og erfaringer rundt snus. For å unngå at tolkning blir av subjektiv art vil forskerne i dette prosjektet være bevisst på hvilke forventninger en har til funn, slik at viktige funn ikke vil bli ignorert(Askheim og Grennes. 2008).

Fokusgrupper

For å samle inn informasjon om fenomenet snus og den valgte målgruppen, er det blitt benyttet fokusgruppesamtaler. Oppgavens problemstillingen belager seg på å kartlegge målgruppens holdninger til snus. Fokusgrupper er dessuten særlig egnet til å avdekke holdningsstrukturer(Askheim og Grenness. 2008). Videre vil fokusgrupper, grunnet gruppedynamiske prosesser og andre deltakeres utsagn, kunne vekke assosiasjoner eller ideer hos informantene, en effekt som det nesten er umulig å skape med individuelle intervjuer(Djupvik 1989: Askheim og Grenness. 2008). Oppgavens problemstilling er utformet på bakgrunn av en kvantitativ undersøkelse. Fokusgrupper eller kvalitative metoder vil i dette tilfellet være godt egnet, da det er ønskelig å oppnå dypere innsikt i funn fra denne undersøkelsen. I tillegg er oppgavens formål å legge grunnarbeidet for videre undersøkelser og arbeid i forbindelse med fenomenet. Fokusgrupper vil også være godt egnet til dette formålet, da de har evne til å gi generell bakgrunnsinformasjon innenfor et bestemt område. Videre kan fokusgrupper gi et godt grunnlag for å utlede hypoteser eller spørreskjemaer, som i neste omgang kan testes ved hjelp av kvantitative tilnærminger(Askheim og Grenness. 2008).

5.2 Utvalgsstrategi

Utgangspunktet for utvelgelse av informanter har ikke vært representativitet, men hensiktsmessighet(Johannesen, Tufte og Christofferesen. 2010). I denne oppgaven har det blitt gjort en strategisk utvelgelse av informanter, der den definerte målgruppen og oppgavens problemstilling har ligget til grunn for de valg som er tatt. Det ble altså benyttet en kriteriebasert utvelgelse, der informantene skulle oppfylle følgende kriterier(Johannesen, Tufte og Christofferesen 2010):

- 1: Informanten må snuse/eller tidligere ha snust.
- 2: Informanten må være kvinne.
- 3: Informanten må studere.

For å øke sannsynligheten for variert data ble det gjennomført fokusgrupper på forskjellige utdanningsinstitusjoner, henholdsvis på Markedshøyskolen(vedlegg XI), UIO(vedlegg XII) og BI(vedlegg XIII) i Oslo. I tilfeller der det var vanskelig å få kontakt med informanter, ble også snøballmetoden benyttet. Informantene ble da bedt om å ta med seg en bekjent som oppfylte de overnevnte kriteriene(Johannesen, Tufte og Christofferesen 2010).

5.3 Utvalgsstørrelse

I dette forskningsprosjektet har det vært av interesse å observere interaksjon mellom informantene og å oppnå stor bredde på synspunkter, meninger, holdninger, erfaringer og fortolkninger på feltet. Hvis gruppen blir for liten, kan meningsutvekslingen bli begrenset og det kan videre bli liten bredde i synspunktene. Ønsket antall deltagere ble derfor satt til mellom seks og ti personer(Johannesen, Tufte og Christofferesen. 2010).

Det kan være vanskelig å bestemme på forhånd hvor mange intervjuer en bør gjennomføre for å få tilstrekkelig med data(Johannesen, Tufte og Christofferesen 2010). Den første fokusgruppen var i utgangspunktet ment som et testintervju, men ettersom intervjuet ga god og interessant informasjon og ble gjennomført på en strukturert måte, ble intervjuet benyttet som analysemateriale. Under gjennomførelsen av den andre fokusgruppen ble mye informasjon gjentatt, og under tredje fokusgruppe

kan det pekes på at forskerne nådde et metningspunkt. Dette innebar at forskerne fikk en følelse av å kunne forutsi hva som ville komme frem under neste intervju.

5.4 Rekruttering av informanter

Informantene ble kontaktet direkte, eller via snøballmetoden.

Markedshøyskolen: 7 informanter

UIO: 6 informanter

BI: 3 informanter

Grunnet vanskeligheter i arbeidet med å rekruttere informanter til fokusgruppen på BI, tok denne form som en minigruppe. Utfordringen lå i at forskerne hadde få bekjente studenter på BI. I tillegg fant intervjuet sted like før påskeferien, da flere studenter allerede hadde reist på ferie eller var opptatt med eksamenslesing. En fordel med minigruppe kan imidlertid være at moderator får mer tid til hver informant og at det for noen informanter kan oppleves som mer betryggende å prate i en mindre gruppe(Askheim og Grennes. 2008).

Homogene grupper

Det at informantene er rekruttert på bakgrunn av visse kriterier, har gjort at fokusgruppene har vært relativt homogene. Kjønn, alder, og snusvaner har vært lite varierende. I tillegg har etnisk opprinnelse og ytre kjennetegn, som for eksempel klesstil og normer for atferd vært relativt lik både innad i gruppene og gruppene seg i mellom. Det kan imidlertid påpekes at fokusgruppen på UIO kan sies å være mindre homogen enn fokusgruppen på Markedshøyskolen, ettersom informantene både studerte forskjellige fag og fordi gruppen ikke hadde like stor kjennskap til hverandre(vedlegg VII). Da det var kommet frem mye lik informasjon fra de to første fokusgruppene var det ønskelig å få til en mer heterogen gruppe på BI. Denne gruppen bestod derfor av en snuser, en som snuser av og til og en som hadde sluttet å snuse, der intensjonen var å skape nye, interessante diskusjoner.

5.5 Etikk

For å møte respondentenes krav på privatliv, integritet og personvern ble alle informanter bedt om å skrive under på et samtykkeskjema(vedlegg VIII).

Informantene er ikke garantert anonymitet, ettersom disse har vært identifiserbare for forskerne. Opplysningene fra gruppesamtalene vil likevel være konfidensielle, i den grad at slik informasjon ikke vil gis videre. Informantene har også blitt tilbudt å få se transkriberingen av intervjuet, slik at de har hatt mulighet til å kontrollere at det som står, faktisk er blitt sagt.

5.7 Gjennomføring av fokusgrupper

En halvstrukturert intervjuguide(vedlegg VI) la grunnlaget for gjennomførelsen av fokusgruppene. En slik form for strukturering øker sannsynligheten for at alle viktige emner og detaljer blir diskutert og tatt opp under intervjuet(Askheim og Grennes. 2008). I tillegg åpnes det opp for at informantene kan snakke fritt rundt hvert emne. Intervjuguiden er utformet på bakgrunn av en mal, hentet fra IMDi - integrerings- og mangfoldsdirektoratet. Denne består av fire faser, henholdsvis; rammesetting, erfaringer, fokusering og tilbakeblikk(IMDi. 2012). En slik inndeling ble ansett som hensiktsmessig da datainnsamlingen senere skulle kodes og analyseres.

5.7.1 Undersøkelsesinstrumenter

Under alle fokusgruppene ble det tatt lydopptak(vedlagt på CD), og en referent tok notater på PC. I kvalitative undersøkelser vil moderator selv også fungere som et undersøkelsesinstrument.

5.7.2 Roller

1. Moderator
2. Observatør
3. Referent

5.7.3 Fasene i intervjuet

Som nevnt deles intervjuguiden inn i fire ulike faser. Nedenfor følger en gjennomgang av hver av disse, hvor spørsmål i intervjuguiden også vil begrunnes.

Fase 1: Rammesetting

Fokusgruppene startet med en kort introduksjon av oppgavens formål, hvor forskerne også fikk mulighet til å presentere seg selv. Videre fikk alle informantene utdelt et samtykkeskjema(vedlegg VIII) vedrørende konfidensialitet og lydopptak, som ble underskrevet før intervjuet startet. For å sikre god informasjon, er gruppedynamikken viktig og det ble derfor lagt vekt på å skape en behagelig og avslappende tone(Askheim og Grenness. 2008). Eksempelvis fikk informantene mulighet til å presentere seg og bli kjent, mens kaffe og kaker ble servert. Før spørsmål skulle diskuteres i plenum, fikk informantene beskjed om å besvare et spørreskjema(vedlegg VIII).

Begrunnelse for spørreskjema

Spørreskjemaet har mange likhetstrekk med et kvantitativt spørreskjema, men er ikke utformet med baktanke om å innsamle tallstatistikk. I matrisen nedenfor følger en begrunnelse for hvorfor spørsmålene i spørreskjemaet ble stilt. Bakgrunnen for spørreskjemaet var blant annet å sette i gang informantenes tankeprosess, samt å få tak i informantenes oppfatninger om fenomenet, uten påvirkning fra andre.

Variabler	Spørsmål	Begrunnelse
Demografiske	Navn, alder og utdanningsinstitusjon	Forenkler analyseprosessen, ved at forskerne får bedre oversikt over informantenes bakgrunnsinformasjon
Psykografiske	<p>1. <i>Interesser og atferdsmønstre</i>: Om informantene snuser, når de begynte å snuse, hvor ofte de snuser/om de har sluttet og hvilke utesteder informantene besøker.</p> <p>2. <i>Holdninger og verdier</i>: Hvor mange år informantene har snust. Hva slags merke informantene snuser. Informantenes negative og positive assosiasjoner.</p>	<p>1. <i>Interesser og atferdsmønstre</i>: Kan skille informantene, slik at deres utsagn blir satt i kontekst. Kan gi indikasjoner på hvorvidt det eksisterer en "typisk snuser".</p> <p>2. <i>Holdninger og verdier</i>: Kan gi indikasjoner på sterke og svake holdninger. Kan indikere om snus har en sosialt-justerende holdningsfunksjon. Assosiasjoner kan bidra til å kartlegge holdninger.</p>
Sosiologiske	Om foreldrene snuser/røyker	Vil kunne si noe om informantenes bakgrunn, samt antyde om foreldrenes atferd vil være av betydning.

Fase 2: Erfaringer

For å skape en naturlig overgang til mer sensitive spørsmål ble det i denne fasen stilt et par overgangsspørsmål. Spørsmålene dreide seg om hva informantene forbinder med snus generelt, kvinner som snuser og om hva de tror er årsaken til at så mange

kvinner snuser. På denne måten ble informantenes assosiasjoner og holdninger utdypet og diskutert i plenum, hvilke økte sannsynligheten for å virkelig få innblikk i informantenes oppfatning av fenomenet.

Fase 3: Fokusering

Denne fasen består av nøkkelspørsmål som tar opp fem ulike aspekter ved snus. Det første temaet dreier seg om årsaker til å slutte å snuse. Her skiller det mellom årsaker til at informantene tok sin første snus og årsakene til at de fremdeles snuser i dag. Det er av interesse å undersøke om motivasjonen og årsakene til å snuse har endret seg med årene. Slike spørsmål vil videre kunne si noe om hvilke holdninger som ligger til grunn for atferden. Det stilles videre spørsmål om kostnadene tilknyttet snus. Slike kostnader kan tenkes å være en avgjørende faktor for å slutte og det er derfor ønskelig å undersøke i hvilken grad dette er av betydning for informantene.

Informantene blir deretter spurt om venners betydning for egne snusvaner. Slike spørsmål kan gi indikasjoner på om det sosiale rundt snus er av betydning. Om dette er tilfellet, kan det si noe om hvilken funksjon holdingen tjener. Videre er det av interesse å undersøke hvilke diskurser som er gjeldene på feltet, altså om det finnes etablerte normer tilknyttet bruken av snus. Kjennskap til slike normer kan tenkes å øke sannsynligheten for at budskapet treffer kommunikasjonsmålgruppen. Jørgen Helland påpeker at budskapets fremtoning, altså “det som foregår oppe i hodet” er faktorer som det er viktig å ta hensyn til under utformingen av budskapet(se vedlegg V). Det stilles videre flere spørsmål rundt det å slutte å snuse. De årsakene som er av størst betydning for målgruppen kan benyttes som triggerpunkter i et budskap, og er derfor verdt å merke seg.

Til slutt blir informantene bedt om å lese gjennom et skriv som tar for seg de helsemessige konsekvensene tilknyttet snus(vedlegg VIII). Dette skrivet er hentet fra en brosjyre om snus fra Helsedirektoratets hjemmeside(Helsedirektoratet. 2006). Deretter stilles det oppfølgingsspørsmål for å observere informantenes reaksjoner på innholdet. Slike reaksjoner kan gi innsikt i hvilken grad informantene har kunnskaper om produktet, samt avdekke hvorvidt de helsemessige konsekvensene er av betydning for målgruppen. Følgelig kan en få inntrykk av om skremselspropaganda vil kunne tenkes å ha en effekt.

Fase 4: Tilbakeblikk

Den siste fasen innebærer en oppsummering av funn som er blitt gjort. Her vil informantene bli spurt om å utdype særlig interessante eller meningsbærende utsagn, eller å uttrykke seg på en annen måte dersom svar har vært noe uklart for forskerne(Askheim og Grenness. 2008). I denne delen har også observatør og skribent mulighet til å stille spørsmål(Johannessen, Tufte og Kristoffersen. 2010).

5.7.4 Teknikker

For å øke sannsynligheten for meningsbærende informasjon, ble det benyttet ulike teknikker under intervjuet. Nedenfor følger en beskrivelse av disse.

Ordassosiasjoner

Informantene ble i det utdelte spørreskjemaet spurt om å skrive ned fire positive og fire negative assosiasjoner til snus. Hensikten med dette, var å se om det var ord som gikk igjen flere ganger. Ord som ble nevnt hyppig kan sammenlagt tenkes å være av betydning for målgruppen.

Person-projektive teknikker

I noen tilfeller kan det være vanskelig for informanter å gi uttrykk for egne følelser og tanker. Dette kan skyldes kognitive barrierer eller eksisterende normer og konvensjoner. For å unngå at slike barrierer skal oppstå og for å sørge for at informantene ikke skal ha mulighet til å kontrollere sin egen respons slik at den korreler med ønsket identitet, er det blitt benyttet person-projektive teknikker. Ved å stille spørsmål som vedrører andre, kan det argumenteres for at informantene vil ha lettere for å uttrykke sensitive assosiasjoner, ettersom de får en følelse av å ikke snakke om seg selv(Askheim og Grenness. 2008). Videre vil denne teknikken kunne øke sannsynligheten for at forskningen fører til nye funn(Supphellen, Magne. 2000).

Visuelle teknikker

Magne Supphellen påpeker at visuelle teknikker skal benyttes før verbale teknikker(Supphellen. 2000). Før informantene ble bedt om å svare på spørreskjemaet, ble det plassert en snusboks på bordet. En slik teknikk kan øke sannsynligheten for å

få tak i assosiasjoner som er vanskelig å sette ord på (Schooler og Engstler-Schooler 1990: Supphellen.2000).

5.8 Dybdeintervjuer

I forbindelse med dette forskningsprosjektet har det også blitt gjennomført to dybdeintervjuer. Intervjuobjektene har spisskompetanse på hvert sitt felt og har gitt meningsbærende informasjon som er benyttet i oppgaven. Intervjuene vil fungere som berikende informasjons- og kunnskapskilder, og vil ikke kodes eller analyseres i samme grad som innsamlet data fra fokusgruppene.

5.8.1 Dybdeintervju – Jørgen Helland

Informant: Jørgen Helland (vedlegg V)

Sted: Aurora Cafè i Oslo. Da intervjuet fant sted på en cafe, kan det påpekes at det var musikk og støy som kan ha påvirket omgivelsene.

Roller: En moderator og en skribent.

Instrument: Lydopptak, PC til notater, og moderator.

Intervjuguide: Intervjuguiden har fulgt samme mal som i fokusgruppene (vedlegg XVI). Dette begrunnes med at en halvstrukturert intervjuguide vil kunne øke sannsynligheten for å få innsikt i hvordan fagpersonen fortolker og legger mening i eget fagfelt. Ved å benytte en halvstrukturert intervjuguide med fast rekkefølge på temaer, øker sannsynligheten for at fagpersonen forholder seg til temaer som er av interesse for oppgaven (Askheim og Grennes. 2008)

Bakgrunn for intervjuet

Jørgen Helland har spisskompetanse innenfor fagområder som sosiale medier og digital strategi, og jobber for tiden i Halogen. Dette intervjuet var ønskelig å gjennomføre fordi Helland har vært med på å utforme holdingskampanjen ”Men jeg røyker hvert fall ikke”. Kampanjen ble laget i samarbeid med Helsedirektoratet og var rettet mot ungdom i alderen 13-16 år. Målet med intervjuet var å få råd og veiledning om hvilke kreative løsninger og elementer som kan benyttes i utviklingen av en eventuell holdningskampanje. Baktanken var ikke å komme frem til en mulig strategi for oppgavens holdningskampanje, men å få innsikt i hvordan en kan benytte seg av kommunikasjonselementer for å nå ut til målgruppen.

5.8.2 Dybdeintervju - SIRUS

Informanter: Ingeborg Lund og Janne Scheffels(vedlegg IV).

Sted: Hos SIRUS.

Roller: En moderator.

Instrument: Lydopptak, og løse notater

Intervjuguide: Intervjuguiden har fulgt samme mal som i fokusgruppene(vedlegg XVII).

Bakgrunn for intervjuet

Det andre dybdeintervjuet fant sted hos Statens Institutt for rusmidler og tobakk. Da Karl Erik Lund ikke hadde mulighet til å sette av tid til intervju, ble intervjuet avholdt med to av hans kollegaer. I dette intervjuet lå fokuset på å innhente oppdatert informasjon om dagens forskning på snus og tobakk. Skadeeffektene ved bruk av snus ble videre diskutert. Da snusbruken i dag er av økende art, var det også av interesse å avklare hvorfor det tidligere ikke har blitt utformet holdningskampanjer mot snus. I tillegg var det ønskelig å få deres synspunkter på oppgavens problemstilling. Det ble derfor stilt spørsmål om hvilken kommunikasjonsmålgruppe og hva slags type budskap de tror kunne hatt effekt.

Del IV - Analyse

6.0 Analyse

Da denne oppgaven har benyttet seg av et fenomenologisk forskningsdesign, vil all innsamlet primærdata bli analysert etter kravene i en fenomenologisk analyse. I en slik analyse er forskeren opptatt av meningsinnholdet i datamaterialet og analysen vil fokusere på hvordan informantene fortolker sine omgivelser(Askheim og Grenness. 2008.). Det er videre lagt et holistisk perspektiv til grunn for all tolkning(Askheim og Grenness. 2008.). Sekundærdata er til en viss grad blitt analysert og kodet, og spesielt meningsbærende tekst er blitt plukket ut. Mens innhentet primærdata er blitt tildelt koder som kommer frem i datamaterialet(induksjon), er sekundærdata gitt koder som er teoretisk utledet(deduksjon). For å få tak i meningsinnholdet fra fokusgruppene, har det vært en viktig del av prosessen å strukturere datainnsamlingen. Det første steget i denne prosessen har vært å transkribere hvert intervju. Deretter ble datamaterialet analysert etter stegene beskrevet i boken: “Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode”(Johannessen, Tufte og Kristoffersen. 2010), med innslag av pensumlitteratur fra boken: “Kvalitative metoder for markedsføring og organisasjonsfag”(Askheim og Grenness. 2008).

6.1 Steg I – Koding

Det første steget i analyseprosessen startet med å dele inn datamaterialet i kategorier som var beskrivende for de viktigste temaene i intervjuguiden(vedlegg IX). På denne måten ble dataen mer håndterbar, samtidig som det ble lettere å tilegne seg et helhetsinntrykk av intervjuene. Da datamaterialet ble kategorisert, ble det lagt vekt på å ikke fortape seg i detaljer, men å kun notere seg de hovedtemaene som intervjuene syntes å inneholde. Kodene er derfor beskrivende koder for de spørsmålene som ble diskutert i intervjuet. Materialet ble videre stykket opp med formål om å bevare helheten av teksten. Under arbeidet med den beskrivende kodingen er det gjennomgående blitt vektlagt å notere refleksjoner og ideer som har oppstått underveis i arbeidet. På denne måten kan en si at koding og fortolkning har foregått parallelt.

6.2 Steg II - Analyse av mønstre og sammenhenger

Det neste steget i analysen var å avdekke liknende utsagn, mønstre, sammenheng og fellestrekk eller forskjeller(vedlegg X). Slike mønstre og sammenhenger kan gi

beskrivelser på et høyere abstraksjonsnivå. I denne fasen er det blitt gjort en systematisk gjennomgang av datamaterialet, der målet har vært å identifisere tekstelementer som gir kunnskap og informasjon om oppgavens hovedtemaer. De eksisterende kodene gikk nå over til koder som var meningsbærende for problemstillingen. De spesielt meningsbærende tekstelementene ble markert med ett eller flere kodeord, som videre anga hva slags informasjon tekstelementet ga.

Kodene ble inndelt etter følgende beskrivende ord;

Kode 1: Assosiasjoner

Kode 2: Årsak/virkning

Kode 3: Sosial kontekst.

I motsetning til fase I, der fortolkningsprosessen primært viser til beskrivende koder, er det i denne fasen lagt vekt på å finne tolkende og teoretiske koder. Tolkende koder viser til begreper, sammenhenger eller perspektiver som reflekterer hvordan tendenser i materialet kan forstås og tolkes. Ny organisering av datamaterialet ga bedre innsikt, hvilket førte til større grad av refleksjon.

6.3 Steg III - Kondensering

I denne fasen av analysen ble de spesielt meningsbærende tekstelementene plukket ut slik at tekstelementer som hørte sammen ble plassert under samme tolkende kode. Det er altså foretatt en såkalt kondensering av datamaterialet. Tekstelementer som ble gjentatt hyppig, eller som var av stor betydning, ble trukket ut, mens tekstmateriale som ga mindre mening ble utelukket. Under denne vurderingen ble det også lagt vekt på foretatte observasjoner (vedlegg VII). I noen tilfeller er sitater som har beskrevet et viktig poeng, blitt tatt ut og satt inn i det reduserte datamaterialet. Kondenseringen av materialet har så blitt utformet til en mer helhetlig tekst, hvilket gjorde materialet mer oversiktlig. Datamaterialet har fått en mer abstrakt mening, ved å sammenligne data, samt utforme en holdningsfunksjonsmatrise og en ordskey. Slike modeller la et godt grunnlag for videre analyse.

6.3.1 Ordsky

Nedenfor vises to modeller som tar for seg målgruppens assosiasjoner til snus. Den første modellen tar for seg nedskrevne assosiasjoner, samt assosiasjoner som ble trukket frem i plenum. Modellen viser assosiasjonene som ble gjentatt flest ganger. Det kan imidlertid påpekes at fokusgruppens gruppedynamikk har påvirket diskusjoner, og at noen informanter kan ha lagt føringer for hva som blir trukket frem. Denne modellen er derfor først og fremst blitt brukt for å antyde hvilke holdninger informantene har til snus. På denne måten vil konklusjoner basert på denne modellen kun være gjeldende da funn analyseres ut i fra et holistisk perspektiv; der gruppedata ikke blir redusert til individnivå. Det kan likevel pekes på at en positiv primærassosiasjon til snus kan være at snus er avslappende.

Ordsky 1:

Den neste modellen tar kun for seg de assosiasjonene som ble skrevet ned i starten av intervjuet. Det ble antatt at de negative assosiasjonene til snus ikke ville kommet frem dersom informantene kun ble bedt om å skrive ned de fire første assosiasjonene til snus. Informantene ble derfor spurt konkret om både positive og negative assosiasjoner. Dette begrunnes med at det ble ansett som spesielt meningsbærende for utviklingen av et budskap å ha kjennskap til informantenes negative assosiasjoner. Modellen nedenfor viser at det er stor enighet innad i gruppene om at “stygge tenner” er en negativ assosiasjon til snus. Modellen tar imidlertid ikke hensyn til hvilke

assosiasjoner som først ble gjenkalt. Det kan eksempelvis hende at stygge tenner ble nedskrevet som den 3. eller 4. negative assosiasjonen hos de fleste individene. Likevel kan det påpekes at det er en sterk link mellom snus og stygge tenner. Det kan derfor antas at denne assosiasjonen kan være en negativ primærassosiasjon. Ordene i mindre skrift viser til assosiasjoner med mindre felles enighet. Disse kan derfor tenkes å være av mindre betydning for målgruppen.

Ordsky 2:

6.3.2 Holdningsfunksjonsmatrisen

Holdningsfunksjonsmatrisen oppsummerer datainnsamlingens viktigste funn. Den oppsummerer altså hvilke årsaker som ligger til grunn for at informantene snuser, samt hvilke assosiasjoner målgruppen har til snus. Matrisen kan derfor benyttes som et verktøy i arbeidet med å kartlegge hvilken funksjon målgruppens holdninger synes å tjene. På denne måten vil matrisen være styrende for å besvare den overordnede problemstillingen. Venstre kolonne viser holdningsfunksjonene, henholdsvis; ego-defensiv, utilitaristisk, sosialt-justerende og verdi-ekspresiv (Samuelson, Peretz, Olsen. 2010). Nøkkelord er sortert etter de tolkende kodene, som videre er plassert i forhold til passende holdningsfunksjon. Det bør dermed påpekes at målgruppens

samlede holdningsfunksjon imidlertid må ses i sterk sammenheng med årsaken til at disse snuser. Eksempelvis kan det tyde på at årsakene til at informantene begynte å snuse er av annen opprinnelse enn årsakene som ligger til grunn for at de snuser i dag. Årsak/virkning er dermed inndelt i tre ulike farger. Den lilla fargen viser til ord som er beskrivende for hvorfor informantene tror at så mange kvinner snuser i dag. Ordene i lyseblått beskriver årsaken til at informantene begynte å snuse, mens ordene markert i grønt viser til hvorfor informantene snuser i dag. For en nøyere beskrivelse av modellen se vedlegg XV.

Holdningsfunksjon	Assosiasjoner (nøkkelord)	Årsak/Virkning (nøkkelord)	Sosiale normer/kontekst (nøkkelord)
Ego-Defensiv	Reduserer godtesug	Snuser i stedet for godteri, ikke særlig skadelig, slutte å røyke, pengebruken hadde gått til annet, ingen grunn til å slutte, vanskelig å slutte, skal slutte når gravid	Venner har ikke påvirkning
Sosialt-Justerende	Bedre enn røyk, sosialt, Gir stygge tenner/tannkjøtt, lite feminint, kult, trendy, sosialt akseptert	Sosialt akseptert, trend, "jentesnus", slutte å røyke, i vennegjengen, festsammenheng, kult, røyk er usunt/ukult, alle andre gjør det, trend. Skal slutte når gravid	Venner kan ha betydning - "Gruppepress", snuser ikke med familie, treningssentre, vise respekt
Verdi-ekspressiv	Stygge tenner/tannkjøtt, helseskadelig	Slutte å røyke, Gutter gjør, så jeg gjør, Røyk er usunt/ukult, skal slutte når gravid	Venner har ikke påvirkning, Gutter med snus synes snus er greit, gutter uten synes ikke det er greit. Snuser ikke der en skal vise respekt, treningssentre, familie
Utilitaristisk	Vane, Avslappende, Tilgjengelig, Avhengighetsskapende, dyrt	Avhengighet, slutte å røyke, Vanesak, vanskelig å slutte,	

6.4 Steg IV - Sammenfatning

Den siste fasen består av å sammenfatte eller rekontekstualisere materialet for å utforme nye begreper og beskrivelser. Materialet er her satt opp mot teori fra litteraturstudiet, der det blir gjort en vurdering i forhold til om materialets beskrivelse av fenomenet er i tråd med det inntrykket som lå til grunn i det opprinnelige materialet forskningsprosessen startet med. Videre har annen sekundærdata blitt anvendt for å bekrefte eller avkrefte oppgavens funn. Da det finnes få forskningsartikler om kvinnelige studenters holdninger til snus, samt sosiale normer tilknyttet fenomenet, er det kun gjort en sammenfatning av data i forbindelse med spørsmålet om hvilke årsaker som ligger til grunn for at målgruppen snuser. Det vil her bli gjort et skille mellom årsakene til at informantene begynte å snuse, og årsakene som ligger til grunn for at informantene snuser i dag. Nedenfor vil disse bli presentert og settes opp mot annen teori på feltet.

6.4.1 Årsaker som ligger til grunn for at norske kvinnelige studenter snuser

Nedenfor vil hovedårsakene til at informantene snuser, bli presentert.

1. De helsemessige konsekvensene ved bruk av snus er lite avgjørende for å slutte

En av informantene påpeker at “du kan fortsatt være supersprek og supersunn selv om du snuser, men du kan ikke gå Birken og røyke”(se vedlegg XIII). En annen informant sier at “det er ikke vitenskapelig bevist at det er veldig helseskadelig å snuse”(se vedlegg XI). Oppgavens funn tyder på at flere informanter ser liten grunn til å slutte å snuse. Det blir imidlertid kommentert at dersom forskning kunne vist til en klar sammenheng mellom snusbruk og kreft, ville snusbruket vært en helt annen sak. En undersøkelse gjennomført av Kreftforeningen og Helsedirektoratet viser at flere respondenter ikke er enige i at alle som snuser opplever helsemessig skade av det. Det konkluderes derfor med at de som snuser ønsker å fortsette å snuse(Moshuus. 2013). SIRUS peker også på at det kan se ut til at bruken av snus oppfattes som lite helseskadelig, da deres undersøkelse viser til en høy forekomst av snusbruk blant medisinstudenter(Lund. m.fl. 2008). Slike artikler bekrefter altså oppgavens funn.

På en annen side kan det påpekes at samtlige informanter hadde behov for å stille oppfølgingsspørsmål da de ble presentert for faktaarket om snus. Dette kan tyde på at

informantene i utgangspunktet har en oppfatning om at snus ikke er spesielt skadelig, men at de samtidig ikke er særlig sikre i sin tro. SIRUS viser at den norske befolkningen er lite opplyst om de helsemessige konsekvensene ved bruk av snus og om forskjellene mellom røyk og snus. Mer enn 15 prosent oppfatter snus som like farlig eller farligere enn sigaretter(Solheim. 2011). Oppgavens funn viser at informantene ikke var klar over alle opplysningene som ble presentert i faktaarket om snus. Eksempelvis reagerte noen på at snus kan føre til vedvarende treningsskader, overvekt og at tennene kan løsne. Likevel er det svært tydelig at informantene er klar over at snus er vesentlig “bedre” enn røyk, og ser heller ut til å forsvare sitt snusbruk med nettopp dette. En slik misoppfatning som SIRUS viser til, er altså ikke tilfellet i oppgavens fokusgrupper.

Informantene ser derimot ut til å være opptatt av utseendemessige forhold. Det at snus kan føre til stygge tenner og dårlig tannkjøtt ser ut til å være av stor betydning for informantene. Slike konsekvenser hadde noen av informantene egne erfaringer med, og det ble derfor ansett for å være en mer realistisk konsekvens enn flere av de andre opplysningene fra faktaarket.

2. Kostnadene til snus er lite avgjørende for å slutte

Flere av informantene trekker frem at snus er dyrt produkt. Denne faktoren blir følgelig trukket frem som en negativ assosiasjon til snus. Da kostnadene tilknyttet snus ble diskutert i plenum, kom det likevel frem at dette ikke var av særlig betydning for informantene. Flere mente at tilsvarende beløpet ville blitt brukt på noe annet dersom de hadde sluttet å snuse. Helsedirektoratets “Slutta” applikasjon har blitt lastet ned mer enn 50.000 ganger på 8 uker, og appen lå som nummer en under kategorien “helse og trening” i flere uker(vedlegg III)(Helsedirektoratet. 2013b). Denne appen inneholder videre en funksjon som viser brukeren hvor mye penger som spares i slutteperioden. En slik funksjon kan tenkes å være motiverende, men det påpekes her at det finnes lite informasjon som kan bekrefte eller avkrefte oppgavens påstand om at kostnader er av liten betydning for informantene.

3. Avhengigheten til snus gjør det vanskelig å slutte

Som ordskyen(modell 2) tilsier, blir avhengighet nevnt som en av de sterkeste assosiasjonene tilknyttet snus. De fleste informantene trakk dette frem som en negativ

assosiasjon, og noen nevnte at dette gjorde det vanskelig å slutte. Det var noen uenigheter i forhold til om den største utfordringen lå i den psykiske avhengigheten og situasjoner tilknyttet snus, eller i den fysiske avhengigheten av nikotin. I følge professor Helge Waal, professor i psykiatri, er det ingen som er absolutt avhengig av rusmidler. Han påpeker at hvem som helst kan klare å slutte hvis årsaker til å slutte å bruke en substans er sterke nok. Som nevnt over, kan dette være en utfordring, da informantene per dags dato ser ut til å ha lav motivasjon til å slutte (se begrepsavklaring: Motivasjon). Han definerer rusmiddelavhengighet som en "så sterk motivasjon i tilværelsen at det forstyrrer andre motiver" (Helsedirektoratet. 2013c). Waal peker videre på at faktorer som hyppighet og tilgjengelighet også vil ha betydning for utviklingen av avhengigheten (Helsedirektoratet. 2013c). Informantene legger stor vekt på at snus er svært tilgjengelig. Det kan derfor tenkes at snusrestriksjoner, på lik linje med røykeloven, kunne hatt en effekt.

4. Snus reduserer godtesug, hvilket er en faktor som gjør det vanskeligere å slutte

Informantene har pekt på at snus reduserer godtesug, og noen av informantene sier at de bruker snus som erstatning for godteri og mat. Det sies videre at dette gjør det problematisk å slutte. Noen av informantene forteller at de har gått opp i vekt når de har forsøkt å slutte, og at dette medførte at de begynte å snuse igjen.

Helsedirektoratets brosjyre som omhandler snus sier at dette ikke er tilfelle, og at snus derimot kan føre til overvekt (vedlegg VIII). Dette ville i teorien avkrefte informantenes påstand om vektøkning ved snusslutt. Det stilles imidlertid spørsmålstegn ved gyldigheten av denne undersøkelsen, hvilket kan være vanskelig å si noe om da det ikke har vært tilgang til denne. Det kan for eksempel tenkes at snusbrukernes generelle livsstil kan ha ført til slike resultater, og at det ikke nødvendigvis er snusen i seg selv som fører til overvekt.

6.4.2 Årsaken til at informantene begynte å snuse

Det ser ut til at påvirkning fra omgivelsene er en av hovedårsakene til at informantene begynte å snuse. Flere informanter pekte på at de fleste i vennegjengen snuste, og at de dermed ble påvirket til å ta sin første snus. Informantene forteller at de på denne tiden oppfattet snus som trendy og kult. Flesteparten av informantene tok sin første

snus på ungdoms- eller videregående skole. Utsagn som “de kuleste jentene gjorde det”, og “jeg begynte grunnet gruppepress”(vedlegg XI) indikerer at teorier om referansegrupper og sosiale bevis er særlig gjeldende i yngre alder. Undersøkelsen gjennomført av Kreftforeningen og Helsedirektoratet viser til at ungdomsskoleelever bruker snus fordi vennene gjør det og at det kan se ut som at snus har stigende symbolsk kraft. Følgelig kan snus skape en identitetsfølelse i enkelte ungdomsmiljøer(Moshuus. 2013). Undersøkelsen bekrefter altså oppgavens funn om at venners betydning er vesentlig større i denne alderen.

Det ser imidlertid ut til at informantene har en annen oppfattelse av venners betydning i dag. Noen mener at venner ikke påvirker snusbruket i det hele tatt, mens andre peker på at venners snusbruk gjør det vanskeligere å slutte. Likevel forteller Informantene at snus fremdeles er sosialt akseptert og til en viss grad, i enkelte miljøer, kan bli ansett for å være kult. Som indikert tidligere, ligger det altså forskjellige årsaker til grunn for å begynne å snuse, sammenlignet med de årsakene som ligger til grunn for å fortsette å snuse.

7.0 Kvalitetssikring av data

I mange tilfeller kan det være vanskelig å kvalitetssikre kvalitative data. Dette begrunnes med at en slik innsamlingsmetode ikke benytter seg av strukturerte datainnsamlingsteknikker i like stor grad som ved et kvantitativt forskningsdesign. Ved innsamlingen, analysen og tolkningen av oppgavens data har forskerne benyttet seg selv som instrument. Dette betyr at ingen andre har samme erfaringsbakgrunn som forskerne. Implisitt vil heller ingen andre tolke datamaterialet på samme måte. Ved en gjennomgang av begrepene pålitelighet, troverdighet, overførbarhet og bekreftbarhet vil det tas stilling til undersøkelsens grad av kvalitet. Kvalitativ forskning har ulike definisjoner og metoder for kvalitetssikring av data. I denne oppgaven vil imidlertid datainnsamlingen funn kvalitetssikres etter prinsippene fra boken “Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode”(Johannesen, Tufte og Christofferesen 2010).

7.1 Pålitelighet (Reliabilitet)

For å styrke påliteligheten i oppgaven er det gitt beskrivelser av intervjuenes kontekst. I tillegg er fremgangsmåte og avgjørelser som er blitt tatt underveis kommentert. På denne måten vil det være lettere for andre å spore dokumentasjon i oppgavens data (Ryen 2002; Johannesen, Tufte og Christofferesen 2010).

7.2 Troverdighet (intern validitet)

Dette kapitlet vil ta for seg i hvilken grad oppgavens fremgangsmåte og funn reflekterer målet med studiet.

7.2.1 Oppgavens fremgangsmåte

For å undersøke i hvilken grad oppgavens fremgangsmåte og funn på en riktig måte reflekterer formålet med studiet, altså hvorvidt oppgavens data kan betraktes som troverdige, er det blitt gjennomført vedvarende observasjon. Hensikten med å benytte seg av vedvarende observasjon er at forskerne skal opparbeide seg en grundig forståelse av fenomenet slik at forskerne kan skille mellom relevant- og ikke-relevant informasjon. Som 3. årsstudenter ved Markedshøyskolen har forskerne vært eksponert for snus og tobakk i flere år. Det kan også nevnes at forskerne er en del av målgruppen det forskes på. Det kan dermed argumenteres for at forskerne har erfaring med fenomenet som undersøkes. Utover dette er det også blitt gjennomført observasjoner (Se vedlegg VII) i hver fokusgruppe. En av forskerne har da opptrådt som observatør. Det bør imidlertid påpekes at en slik observasjon ikke er i nærhet av å kunne sammenlignes med kravene til observasjon under feltforskning. Videre har ikke slike observasjoner bragt frem spesielt meningsbærende informasjon. Forskerne stiller seg derfor svært kritisk til de observasjoner som er foretatt. Disse er derfor kun tatt i bruk med det formål om å oppnå en bedre forståelse av fenomenet. Videre bør det kommenteres at oppgavens gjennomførte dybdeintervjuer kun har beriket informasjon og kunnskap om det generelle fenomenet og ikke spesifikt om målgruppen det forskes på. Til tross for ulike metoder for datainnsamling, kan det ikke sies at oppgaven har benyttet seg av en hensiktsmessig metodetriangulering. Dette begrunnes med at de ulike innsamlingsmetodene ikke forklarer de samme aspektene ved fenomenet.

Under fokusgrupper og dybdeintervjuer ble det ikke benyttet videokamera eller observasjonsvindu. Slike elementer har derfor ikke virket forstyrrende. Det er derimot blitt benyttet lydopptak som undersøkelsesinstrument under alle intervjuene, hvilket kan ha påvirket informantenes bekvemmelighet. Omgivelsene i fokusgruppene har gjennomgående vært ideelle, hvor det antas å være få faktorer som kan ha påvirket utfallet av funn(vedlegg VII). Videre kan det pekes på at det i alle fokusgruppene har vært noen informanter som har hatt kjennskap til hverandre(vedlegg VII). I tillegg har det i alle fokusgruppene vært visse informantenter med kjennskap til moderator, observatør og/eller referent. Dette kan representere en svakhet i oppgaven da det kan ha påvirket informantenes atferd. Likevel kan det argumenteres for at slike bekjentskap kan ha ført til bedre gruppedynamikk og at informantene i slike tilfeller kan ha vært mer påpasselig med å fortelle faktiske forhold, da venner vil kunne avsløre løgner.

7.2.2 Oppgavens funn

For å forsikre at meningsinnholdet i fokusgruppene er blitt oppfattet riktig, har forskerne stilt informantene kontrollspørsmål. Videre har alle informantene blitt tilbudt å lese gjennom transkriberingen, da tilbakemelding fra disse vil kunne øke sannsynligheten for riktig data. Det kan imidlertid påpekes at ingen av informantene har ønsket å lese gjennom transkriberingen, hvilket kan representere en svakhet i undersøkelsen. Andre fagpersoner har lest gjennom tolkningen av datamaterialet, hvilket kan være med på å styrke oppgavens troverdighet. Det kan derimot påpekes at ikke alle fagpersoner har hatt tilgang til rådata, hvilket gjør at en slik vurdering ikke fullt og helt vil være objektiv.

Denne undersøkelsen hevdes å måle det den har til hensikt å gjøre. Dette kan forklares med to avgjørende årsaker. For det første er intervjuguiden nøye gjennomtenkt, der alle spørsmål er utformet på bakgrunn av teori som er relevant for oppgavens problemstillinger. For det andre har slike spørsmål ført til meningsbærende informasjon hvilket har gjort det mulig å besvare problemstillingen. Som nevnt tidligere i oppgaven, opplevde forskerne en følelse av å kunne forutsi hva som ville komme frem av neste fokusgruppe, allerede etter gjennomførelsen av den andre fokusgruppen. Et slik funn kan imidlertid ha ulike forklaringer. Som antatt, kan slik

meningsbærende informasjon være forårsaket av tydelig og gode teoretiske spørsmål. På en annen side kan slike enigheter innad i gruppene være forårsaket av at gruppene har vært for homogene eller at intervjuguiden har bestått av få åpne og ledende spørsmål. Patton (1990) peker på at hvorfor-spørsmål er lite hensiktsmessig, ettersom slike kan være vanskelige for informanten å besvare.

7.3 Overførbarhet (ekstern validitet)

I dette avsnittet vil det diskuteres i hvilken grad funnene fra dette forskningsprosjekt vil kunne tenkes å være overførbart til liknende situasjoner eller fenomener. Innenfor kvalitative studier er det vanskelig å vise til universelle sannheter. Oppgavens mål er ikke å generalisere, eller vise til funn som utelukkende skal representere den faktiske virkelighet. Oppgaven vil snarere drøfte hvorvidt beskrivelser, begreper, fortolkninger og forklaringer kan tenkes å være nyttige i andre tilfeller enn for dette fenomenet. Det kan argumenteres for at oppgavens kontekstuelle begreper og fortolkninger av fenomenet kan være gyldig for andre produkter, eksempelvis andre tobakksvarer og alkohol. Dette begrunnes med at faktorer som avhengighet, påvirkning fra omgivelser, samt en trang til å forvare atferd, kan tenkes å også være tilfelle ved slike fenomener. Funn som tyder på at målgruppen er opptatt av pene tenner, kan videre være gjeldende i forbindelse med tannpleieprodukter som retter seg spesielt mot tobakksbrukere. Informantene opplyser om at de ikke snuser i kontekster der de skal vise respekt for andre. Slike funn indikerer at det i visse situasjoner foreligger flere retningslinjer for hva som er akseptabel atferd. Bruk av produkter som tyggis, alkohol og visse type klær, kan tenkes å ha samme virkning i slike settinger.

7.4 Bekreftbarhet

I dette kapittelet vil det drøftes i hvilken grad resultatene støttes opp av sekundærdata. Som vist til i analysens siste steg, har flere funn i denne undersøkelsen likhetstrekk med informasjon i andre forskningsartikler. Dette kan bidra til å styrke oppgavens bekreftbarhet. Funn som har vært motstridende med tidligere forskningsartikler og undersøkelser på feltet bør imidlertid kommenteres. Eksempelvis antyder funn at informantene synes å ha gode kunnskaper om snus og skadevirkningene tilknyttet produktet. Dette er motstridende med SIRUS forskningsfunn. Det kan imidlertid tenkes at deres undersøkelse tar for seg hele Norges befolkning, og ikke er avgrenset

til å kun være gjeldende for den undersøkte målgruppen. Som nevnt har denne oppgaven manglende data til å kunne uttale seg om hvorvidt kostnadene tilknyttet snus er av betydning for å slutte. Nevnte funn vil betraktes ut i fra diskusjonen ovenfor og vil videre tas hensyn til i analysens konklusjon, ettersom forskerne her har et dårligere grunnlag for å trekke generelle konklusjoner tilknyttet fenomenet.

Som nevnt er det i dette studiet lagt vekt på viktigheten av at resultater ikke skal farges av forskernes subjektive holdninger. I dette forskningsprosjektet har antakelser og formeninger om fenomenet bevisst påvirket deler av studiet. Eksempelvis har undersøkelsen fra SIRUS og relevant teori blitt brukt for å utlede en hensiktsmessig intervjuguide. Det kan videre tenkes at slike forkunnskaper også kan ha påvirket forskernes fortolkninger ubevisst. Dette kan i så fall føre til at tolkninger og konklusjoner ikke er av objektiv art i den grad det er ønsket. Sett fra en side vil slike forkunnskaper vise til en svakhet i undersøkelsen, men det på en annen side vil kunne føre til at viktige sider ved fenomenet ikke blir utelukket.

Da gjennomførte fokusgrupper kun har funnet sted i Oslo, vil oppgavens funn kun gi verdifull informasjon for dette avgrensede område. Det bør likevel påpekes at informantenes studieretninger har vært lite varierende. Det kan tenkes at et utvalg bestående av flere fagkombinasjoner, slike som; kultur, realfag og idrett, ville gitt til andre interessante funn. En kan derfor sette spørsmålsteget ved hvorvidt oppgavens funn kan sies å være gjeldende for Oslo.

Som nevnt vil bekjentskap mellom informanter eller mellom forskere og informanter representere en svakhet ved innsamlingsmetoden. Fokusgruppen som ble gjennomført på BI, var kun bestående av tre informanter og tok derfor form som en minigruppe. Ideelt sett skulle gruppen bestått av syv til åtte informanter. Dette anses likevel for å være av liten betydning for oppgavens bekræftbarhet, da det er pekt på flere gjentakelser i dette intervjuet. Dersom forskningsprosessen hadde strukket seg ut over en lengre tidsperiode ville det likevel vært ønskelig med en kontrollgruppe for å være på den sikre siden.

8.0 Indikasjon på budskap med effekt

Dette kapitlet vil ta for seg steg tre i modellen om arbeidsprosessen i påvirkningsplanleggingen. Steget “strategi” vil ta for seg oppgavens konklusjoner og funn og presentere dette ved hjelp av gjennomstrømningsmodellen. Modellen vil således legge grunnlaget for strategien.

8.1 Avsender

Det fiktive caset fra Helsedirektoratet har lagt grunnlaget for oppgavens form. Følgelig vil det tenkes at disse vil stå som avsender av budskapet. Helsedirektoratet ønsker å fremme bedre helse blant folket og er et seriøst direktorat, underlagt staten. Dersom Helsedirektoratet står som avsender av budskapet vil det være særdeles viktig at informasjonen som kommer frem er dokumenterbar og i tråd med god markedsføringsskikk. Videre kan det være hensiktsmessig at den tenkte kampanjen hadde vært utformet i samarbeid med SIRUS, da deres fagrelevans kunne bidratt til å styrke budskapets troverdighet.

8.2 Budskap

Budskapet innebærer hva avsender ønsker å fortelle, og hvordan. Budskapets innhold er avgjørende for effekten av kommunikasjonen. Helsedirektoratet må ta stilling til hvordan de best kan tilpasse sitt budskap for å oppnå ønsket atferd eller holdningsendring hos kommunikasjonsmålgruppen. Sterke holdninger kan, som tidligere nevnt, sies å være predikative på atferd, relativt varige og stabile over tid, samt mer motstandsdyktig. Ved utformingen av et budskap må teorien om holdningsstyrke tas med i betraktning. Eksempelvis kan sterke holdninger være vanskeligere å endre. Det er også avgjørende at budskapet treffer kommunikasjonsmålgruppen ved å formidle noe som er av stor betydning for disse. Ved en gjennomgang av holdningsfunksjonsmatrisen vil det i dette kapitlet konkluderes med hvilket budskap som ser ut til å være mest hensiktsmessig å benytte seg av.

Hovedårsakene til at målgruppen snuser i dag ser ut til å kunne forklares med at informantene er avhengige av snus og at snus er blitt en vane som er vanskelig å legge fra seg. Det kan imidlertid påpekes at slike faktorer må ses i sammenheng med at

målgruppen ikke føler et sterkt behov for å slutte, da hverken økonomiske eller fysiske konsekvenser ser ut til å være av stor betydning. Det ser derfor ut til at holdningene som ligger til grunn for at målgruppen snuser tjener en utilitaristisk holdningsfunksjon. Som nevnt, ligger det andre årsaker til grunn for at informantene begynte å snuse. Denne atferden er i stor grad forårsaket av påvirkning fra omgivelser og venner og informantene hadde på denne tiden en oppfatning om at snus var trendy. Holdningene til snus kan i denne sammenheng antas å tjene en sosialt-justerende funksjon.

En utfordring ved å henvende seg til den tenkte målgruppen kan være at kampanjens budskap blir selektert bort, og dermed heller ikke reflektert over (se begrepsavklaring: Selektiv persepsjon). Det er svært tydelig at informantene har stor trang til å forsvare eget snusbruk. Dette kan forklares ved å vise til flere eksempler. Det første funnet er som nevnt, at informantene i liten grad trakk frem negative assosiasjoner til snus i plenum. Videre har informantene kommet med utsagn som; “venner påvirker ikke snusbruket”, “jeg har ingen grunn til å slutte”, og “jeg skal slutte når jeg blir gravid”. Informantene forsvarer også kostnadene tilknyttet snus med at disse pengene ville blitt sløst bort på noe annet dersom de hadde sluttet. I tillegg indikerer informantene at de ikke slutter å snuse fordi de da vil gå opp i vekt. Slike utsagn kan vise til en ego-defensiv holdningsfunksjon. Det kan antas at informantene har behov for å forsvare egen atferd, da de til en viss grad kan føle skyld eller ubehag i forhold til snusvanen. En slik skyldfølelse øker sannsynligheten for selektiv persepsjon, ettersom informantene kan tenkes å ville unngå en følelse av kognitiv dissonans (se begrepsavklaring: kognitiv dissonans).

Et annet funn i denne oppgaven er at informantene synes det er skremmende at snus kan gi stygge tenner og dårlig tannkjøtt. Dette ser ut til å være av stor betydning for informantene og er videre blant de eneste forskningsområdene der en per dags dato har bekreftende funn. Et slikt budskap kan derfor tenkes å ha effekt. Likevel har informantene flere ganger indikert at forskning må vise til mer alvorlige helsemessige konsekvenser for at informantene skal ønske å slutte. Informantene er avhengige av snus, hvilket er en faktor som gjør at budskapet i desto større grad må virke overbevisende. Det stilles derfor spørsmål ved i hvilken grad et slikt budskap faktisk vil være utslagsgivende. På en annen side ser informantene ut til å være svært opptatt

av utseende, og en visuell reklame som kan vise til konsekvensene ved snusbruk kan tenkes å vekke oppsikt. Det konkluderes likevel med at oppgavens datainnsamling har visse mangler, og at det derfor vil være vanskelig å trekke konklusjoner i forhold til hvorvidt et slikt budskap vil være hensiktsmessig eller ikke.

8.3 Mottaker (kommunikasjonsmålgruppe)

Mottakeren må være interessert og forstå budskapet på en riktig måte (Helgesen 2004). Da oppgavens undersøkte målgruppe ser ut til å ha holdninger med sterk holdningsstyrke, og datainnsamlingen samtidig ikke har ført til funn som kan antas å ha gjennomslagskraft i et budskap, kan det tenkes at det vil være mer hensiktsmessig å henvende seg til en yngre målgruppe. Ved å rette seg mot ungdomsskole- og videregående elever, kan det tenkes at et eventuelt budskap vil ha større innflytelse. Dette begrunnes med at holdningene til snus hos en yngre kommunikasjonsmålgruppe kan antas å ha en svakere holdningsstyrke, ettersom disse ikke er blitt eksponert for produktet i like mange år. Den potensielle kommunikasjonsmålgruppen har dermed ikke reflektert like mye over holdningen sin, og de vil dermed være lettere påvirkelig. Den siste delen av dette kapitlet vil derfor diskutere viktige faktorer ved utformingen av et budskap rettet mot en yngre kommunikasjonsmålgruppe. Den tenkte kommunikasjonsmålgruppen vil derfor være jenter på ungdoms- og videregående skole i alderen 13-19 år. Dette begrunnes med at oppgavens funn ikke antas å være overførbart for gutter i samme alder.

Budskapets formål

Dersom budskapet skal rettes mot ungdoms- og videregående elever vil kampanjens formål være å endre kommunikasjonsmålgruppens holdning til snus. Dette begrunnes med at funn tyder på at informantenes holdning til snus i denne alderen var at snus var ansett for å være kult. Da formålet med kampanjen vil være å unngå at kommunikasjonsmålgruppen begynner å snuse, ser det ut til å være avgjørende at holdningen endres til at snus ikke er kult. Det vil altså være snakk om en holdningskampanje.

Budskapets innhold

Oppgavens datainnsamling tyder på at venner og miljø har stor betydning for snusbruket i perioden på ungdoms- og videregående skole. Følgelig vil teorien om referansegrupper bli benyttet som et eventuelt virkemiddel i et budskap (se begrepsavklaring: Referansegrupper). Eksempelvis kan Helsedirektoratet inngå et samarbeid med ulike artister eller idrettsstjerner. Dette nevner forøvrig også Jørgen Helland (Se vedlegg V) For at et slikt samarbeid skal gi ønsket effekt, er det avgjørende at kjendiser vil fungere som referansegrupper for kommunikasjonsmålgruppen. Et slikt virkemiddel kan antas å kunne bidra til å endre kommunikasjonsmålgruppens holdninger. Videre har funn fra oppgavens undersøkelser vist at det finnes flere normer og sosiale kontekster tilknyttet snusbruk. Eksempelvis ønsket ikke informantene å bli sett med snus i visse sosiale settinger slike som; på jobbintervju, i begravelser, på treningssenter, med nær familie, eller i fremtiden med egne barn. Slike funn gir inngående forståelse av fenomenet, hvilket kan øke sannsynligheten for at budskapet vil treffe kommunikasjonsmålgruppen og dermed oppnå ønsket effekt. Det kan videre være hensiktsmessig å benytte slike kontekster for å forsterke budskapets mening.

Budskapet form

Som nevnt, påpeker Jørgen Helland at den yngre befolkningen er dominerende på sosiale medier. Innledningsvis ble det poengtert at denne oppgaven ikke vil ta stilling til hele steg tre i modell 1, som blant annet innebærer budsjetter og mediestrategi. Likevel kan det nevnes at den tenkte holdningskampanjen kan oppnå bedre effekt ved å benytte en mediekanal som er godt egnet for visuelle bilder. Samtidig vil det være viktig å ha i bakhodet at det kan være vanskelig å ha kontroll over budskapets innhold på sosiale medier. Jørgen Helland påpeker at nettopp dette viste seg å bli en utfordring ved Helsedirektoratets kampanje på Facebook (se vedlegg V).

Del V – Konklusjon

9.0 Konklusjon

Formålet med denne bacheloroppgaven har vært å kartlegge kvinnelige studenters holdninger til snus. For å komme frem til en slik fatning, har det videre blitt lagt vekt på å avdekke informantenes assosiasjoner til snus, årsaker som ligger til grunn for snusbruket, samt sosiale kontekster tilknyttet fenomenet. Oppgavens analyse legger vekt på å skille mellom årsaker til at informantene begynte å snuse og hvorfor informantene fremdeles snuser i dag. Dette forklares med at funn tyder på at denne forskjellen er av stor betydning for fenomenet.

Hovedårsakene til at informantene begynte å snuse, forklares med at informantene ble påvirket av venner og miljø. På denne tiden anså informantene snus som kult.

Holdningene til snus hadde dermed en sosialt-justerende holdningsfunksjon.

Informantenes assosiasjoner til snus og utsagn som kom frem under fokusgruppene, tyder på at hovedårsaken til at informantene snuser i dag er fordi snus har blitt en vanesak. De peker videre på at snus er avslappende, svært tilgjengelig og at flere er blitt avhengige av produktet. Det ser derfor ut til at holdningene til snus tjener en utilitaristisk funksjon. Årsakene som ligger til grunn for at informantene ikke ser noen grunn til å slutte, forklares med at de hverken ser økonomiske eller fysiske konsekvenser ved snusbruket. Videre påpekes det at snus reduserer godtesug, og at noen av informanter har gått opp i vekt ved å forsøke å slutte. “Stygge tenner” ser ut til å være informantenes negative primærassosiasjon. Det er altså en felles enighet om at dette er en negativ effekt ved bruk av snus, og følgelig ser dette ut til å være av stor betydning for målgruppen. Det konkluderes med at oppgavens datainnsamling har betydningsfulle mangler for å kunne si noe om hvorvidt et budskap med dette innholdet ville hatt en effekt. I tillegg tyder funn fra denne undersøkelsen på at holdningene til den undersøkte målgruppen kan sies å ha en sterk holdningsstyrke, og at disse derfor vil være vanskelig å påvirke.

Det anses derfor for å være mer hensiktsmessig å henvende seg til en yngre kommunikasjonsmålgruppe, da disse kan tenkes å ha svakere holdninger til snus, og derfor også være lettere påvirkelig. Det vil i dette tilfellet være snakk om å utarbeide en holdningskampanje, der formålet er å endre kommunikasjonsmålgruppens holdning til snus. For å oppnå ønsket effekt, altså at snus ikke skal anses for å være

kult, påpekes det at virkemidler som referansegrupper kan tenkes å gjøre budskapet mer effektivt.

9.1 Videre arbeid

I oppgavens analysedel er det indikert at det vil være hensiktsmessig å henvende seg til en yngre kommunikasjonsmålgruppe enn den som i utgangspunktet er undersøkt i denne oppgaven. Dersom det skulle blitt utarbeidet en holdningskampanje rettet mot denne kommunikasjonsmålgruppen, er det imidlertid flere prosesser å ta stilling til. I analysen ble det gjort indikasjoner på virkemidler som kan bidra til å øke budskapets effekt. Denne oppgaven utelukker flere steg i kommunikasjonsplanleggingsprosessen, og stegene er gjennomgått på en overfladisk måte. Som påpekt vil det være vesentlig å gjennomføre et grundigere forarbeid, slik at konklusjoner blir tatt på bakgrunn av et sikrere grunnlag. Det kan eksempelvis tenkes at innhentet data også burde vært bestående av kvantitative undersøkelser og dybdeintervjuer. Et poeng er blant annet at forskerne lettere kunne fått tak i informantenes negative assosiasjoner til snus gjennom et dybdeintervju. I kvantitative undersøkelser hadde det videre vært interessant å gjennomføre flere tester for å kartlegge styrken på målgruppens holdninger. I fokusgruppene fikk informantene tildelt et spørreskjema. I dette spørreskjemaet ble det spurt om hvorvidt foreldrene snuser og/eller røyker, samt hvilke utesteder i Norge informantene dro ut på. Slike spørsmål hadde som formål å undersøke sosiologiske aspekter, men ga i denne sammenheng lite meningsbærende informasjon. Dette begrunnes med manglende data på dette området. Det hadde derfor vært interessant å gjennomføre en undersøkelse som tok for seg flere spørsmål, med formål om å studere sosiologiske aspekter tilknyttet fenomenet. For å kunne si noe om hvorvidt et budskap som formidler at snus gir stygge tenner og dårlig tannkjøtt hadde gitt ønsket effekt, burde det i forkant blitt gjennomført ulike former for pretester.

Begrepsavklaringer

Assosiasjoner

Assosiasjoner kan sies å være all kunnskap vi tilegner oss til et bestemt objekt. Disse kunnskapene vil blant annet være egenskaper, fordeler, evaluering av og følelser tilknyttet objektet. Dette utgjør biter av informasjon, som til sammen skaper et assosiasjonsnettverk til objektet (Samuelsen, Perez og Olsen. 2010).

Diffusjonsprosessen (vedlegg I)

Forbrukere vil motta og akseptere en nyhet på ulike tidspunkter. I tillegg vil tiden det tar for en nyhet å nå ut til markedet være avhengig av hvor raskt det enkelte individ aksepterer (adopterer) innovasjonen. Everett M. Rogers deler befolkningen inn i fem adopsjonskategorier, henholdsvis; Innovatører, tidlig brukere, tidlig majoritet, sen majoritet, og etternølere. Alle personer må i utgangspunktet gjennom denne adopsjonsprosessen, men tiden det tar vil være forskjellig hos det enkelte individ (Sander. 2004b).

Diskurs

Individer vil betrakte, oppleve og forstå bestemte områder innenfor det sosiale liv på ulike måter. Diskurser fastsetter hva som er tillatt som legitim kunnskap i et bestemt domene i det sosiale liv, og ekskluderer andre muligheter og andre perspektiver innenfor disse domener. En diskurs kan derfor sies å være kulturelle forankrede, samt institusjonaliserte verdier (Deacon m.fl. 1999 s. 147).

Holdninger

Holdninger beskrives som en psykologisk tendens som blir uttrykt ved at et objekt blir vurdert med en grad av fordelaktighet eller ufordelaktighet (Samuelsen, Peretz og Olsen. 2010; Eagly og Chaiken. 1993). En holdning er altså noe som eksisterer inne i hodet til et individ, og er derfor per definisjon, en ikke-observerbar variabel. En holdning uttrykkes gjennom evalueringer, der det grovt sett er snakk om grad av å like eller ikke like noe. Det er gjennom disse responsene vi vanligvis måler holdningen, men fordi en holdning er en ikke observerbar variabel vil dette kun være refleksjoner av det vi ikke kan se (holdningen). Det kan også være et poeng å påpeke at en holdning til en viss grad kan predikere atferd (Samuelsen, Peretz og Olsen. 2010).

Kampanjer

Arne Simonsen beskriver holdningskampanjer som en kampanje med formål om å endre en gruppe menneskers innstilling til et objekt. Atferdskampanjer har som formål å endre menneskers handlemåte. Felles for alle kampanjer er at disse er avgrenset i tid og rom, har en klart avgrenset målgruppe, og observerbare mål og resultater som skal nås(Simonsen. 2012).

Kognitiv dissonans

Kognitiv dissonans kan oppstå dersom det for eksempel er en konflikt mellom holdning og handling. Det vil da oppstå en spenningstilstand i organismen som skaper ubehag for individet. For å endre ubehaget må ett av elementene endres, for eksempel ved å endre holdningen(Brochs-Haukedal. 2010).

Motivasjon

Motivasjon kan defineres som ”Psykologiske prosesser som igangsetter, regulerer og opprettholder atferd”(Brochs-Haukedal. 2010).

Referansegruppe

En referansegruppe er et begrep som brukes om alle personer eller grupper som fungerer som et sammenligningsobjekt for et individs generelle eller spesifikke verdier og holdninger som er førende for en atferd(Schiffman, Kanuk og Hansen. 2008).

Selektiv persepsjon

Persepsjon er en prosess, enten aktiv eller passiv, der et individ sanser, selekterer, organiserer og tolker stimuli, til et meningsfylt og sammenhengende bilde av virkeligheten(Schiffman, Kanuk og Hansen. 2008)(Brochs-Haukedal. 2010). Selektiv persepsjon skjer ofte automatisk, og er gjerne behovs- og interessestyrt. Prosessen forklares med at forbrukere ofte har en høy bevissthet av stimuli som møter deres behov eller interesser og minimal bevissthet til stimuli som er irrelevant eller uønsket i forhold til for deres behov. Dette ligger i at individer har få utallige inntrykk i løpet av en dag, og derfor har behov for å sile ut noe, da dette vil spare oss for energi(Helgesen. 2004).

Snusgenerasjonen: Er et begrep som ble utledet i forskningsartikkelen: ”Røyking, bruk av snus og annen risikoatferd blant studenter” av Karl Erik Lund. Her benyttes begrepet om oppgavens definerte målgruppe og om menn i samme aldersgruppe(Lund. m.fl. 2008).

Snusepedemien: Er et begrep som ble utledet i forskningsartikkelen “røyking, bruk av snus og annen risikoatferd blant studenter” av Karl Erik Lund. I denne oppgaven vil snusepedemien brukes som et begrep for den økte bruken av snus blant norske kvinnelige studenter innenfor en begrenset tidsperiode(Lund. m.fl. 2008).

Målgruppe: Når en skal finne en hensiktsmessig målgruppe, tar en utgangspunkt i markedssegmenter. En deler gjerne inn markedssegmenter etter ulike segmenteringsvariabler, slike som demografi, geografi, psykografi, eller livstil. En målgruppe er en gruppe med felles bestemte karakteristika eller faktorer og antas å respondere likt på markedskommunikasjon. En målgruppe er basert på hensiktsmessig segmentering hvor poenget er å treffe en konkret målgruppe med en tilpasset kommunikasjon(Kotler 2003)(Samuelson, Peretz, Olsen 2010)(Schiffman, Kanuk, Hannsen 2008).

Begrepsavklaringer

Assosiasjoner

Assosiasjoner kan sies å være all kunnskap vi tilegner oss til et bestemt objekt. Disse kunnskapene vil blant annet være egenskaper, fordeler, evaluering av og følelser tilknyttet objektet. Dette utgjør biter av informasjon, som til sammen skaper et assosiasjonsnettverk til objektet (Samuelsen, Perez og Olsen. 2010).

Diffusjonsprosessen (vedlegg I)

Forbrukere vil motta og akseptere en nyhet på ulike tidspunkter. I tillegg vil tiden det tar for en nyhet å nå ut til markedet være avhengig av hvor raskt det enkelte individ aksepterer (adopterer) innovasjonen. Everett M. Rogers deler befolkningen inn i fem adopsjonskategorier, henholdsvis; Innovatører, tidlig brukere, tidlig majoritet, sen majoritet, og etternølere. Alle personer må i utgangspunktet gjennom denne adopsjonsprosessen, men tiden det tar vil være forskjellig hos det enkelte individ (Sander. 2004b).

Diskurs

Individer vil betrakte, oppleve og forstå bestemte områder innenfor det sosiale liv på ulike måter. Diskurser fastsetter hva som er tillatt som legitim kunnskap i et bestemt domene i det sosiale liv, og ekskluderer andre muligheter og andre perspektiver innenfor disse domener. En diskurs kan derfor sies å være kulturelle forankrede, samt institusjonaliserte verdier (Deacon m.fl. 1999 s. 147).

Holdninger

Holdninger beskrives som en psykologisk tendens som blir uttrykt ved at et objekt blir vurdert med en grad av fordelaktighet eller ufordelaktighet (Samuelsen, Peretz og Olsen. 2010; Eagly og Chaiken. 1993). En holdning er altså noe som eksisterer inne i hodet til et individ, og er derfor per definisjon, en ikke-observerbar variabel. En holdning uttrykkes gjennom evalueringer, der det grovt sett er snakk om grad av å like eller ikke like noe. Det er gjennom disse responsene vi vanligvis måler holdningen, men fordi en holdning er en ikke observerbar variabel vil dette kun være refleksjoner av det vi ikke kan se (holdningen). Det kan også være et poeng å påpeke at en holdning til en viss grad kan predikere atferd (Samuelsen, Peretz og Olsen. 2010).

Kampanjer

Arne Simonsen beskriver holdningskampanjer som en kampanje med formål om å endre en gruppe menneskers innstilling til et objekt. Atferdskampanjer har som formål å endre menneskers handlemåte. Felles for alle kampanjer er at disse er avgrenset i tid og rom, har en klart avgrenset målgruppe, og observerbare mål og resultater som skal nås(Simonsen. 2012).

Kognitiv dissonans

Kognitiv dissonans kan oppstå dersom det for eksempel er en konflikt mellom holdning og handling. Det vil da oppstå en spenningstilstand i organismen som skaper ubehag for individet. For å endre ubehaget må ett av elementene endres, for eksempel ved å endre holdningen(Brochs-Haukedal. 2010).

Motivasjon

Motivasjon kan defineres som ”Psykologiske prosesser som igangsetter, regulerer og opprettholder atferd”(Brochs-Haukedal. 2010).

Referansegruppe

En referansegruppe er et begrep som brukes om alle personer eller grupper som fungerer som et sammenligningsobjekt for et individs generelle eller spesifikke verdier og holdninger som er førende for en atferd(Schiffman, Kanuk og Hansen. 2008).

Selektiv persepsjon

Persepsjon er en prosess, enten aktiv eller passiv, der et individ sanser, selekterer, organiserer og tolker stimuli, til et meningsfylt og sammenhengende bilde av virkeligheten(Schiffman, Kanuk og Hansen. 2008)(Brochs-Haukedal. 2010). Selektiv persepsjon skjer ofte automatisk, og er gjerne behovs- og interessestyrt. Prosessen forklares med at forbrukere ofte har en høy bevissthet av stimuli som møter deres behov eller interesser og minimal bevissthet til stimuli som er irrelevant eller uønsket i forhold til for deres behov. Dette ligger i at individer har få utallige inntrykk i løpet av en dag, og derfor har behov for å sile ut noe, da dette vil spare oss for energi(Helgesen. 2004).

Snusgenerasjonen: Er et begrep som ble utledet i forskningsartikkelen: ”Røyking, bruk av snus og annen risikoatferd blant studenter” av Karl Erik Lund. Her benyttes begrepet om oppgavens definerte målgruppe og om menn i samme aldersgruppe(Lund. m.fl. 2008).

Snusepedemien: Er et begrep som ble utledet i forskningsartikkelen “røyking, bruk av snus og annen risikoatferd blant studenter” av Karl Erik Lund. I denne oppgaven vil snusepedemien brukes som et begrep for den økte bruken av snus blant norske kvinnelige studenter innenfor en begrenset tidsperiode(Lund. m.fl. 2008).

Målgruppe: Når en skal finne en hensiktsmessig målgruppe, tar en utgangspunkt i markedssegmenter. En deler gjerne inn markedssegmenter etter ulike segmenteringsvariabler, slike som demografi, geografi, psykografi, eller livstil. En målgruppe er en gruppe med felles bestemte karakteristika eller faktorer og antas å respondere likt på markedskommunikasjon. En målgruppe er basert på hensiktsmessig segmentering hvor poenget er å treffe en konkret målgruppe med en tilpasset kommunikasjon(Kotler 2003)(Samuelson, Peretz, Olsen 2010)(Schiffman, Kanuk, Hannsen 2008).

Litteraturliste

Askheim, O. G. og T. Grenness. 2008. *Kvalitative metoder for markedsføring og organisasjonsfag*. Oslo: Universitetsforlaget.

Bandler, R. og Grinder, J. 1979. *Frogs into Princes*. New York: Real People Press.

Brochs-Haukedal, William. 2010. *Arbeids- og lederpsykologi*. 8. utg. Oslo: Cappelen akademisk.

Cialdini, Robert B. 2011. *Påvirkning: teori og praksis*. 2. utg. Oslo: Abstrakt Forlag AS.

Deacon, David. Graham Murdock, Michael Pickering, Peter Golding. 1999. *Researching Communications: A Practical Guide to Methods in Media and Cultural Analysis*. Northwestern University.

Dybing, Erik., Hans Gilljam., Petter O Lind., Karl Erik Lund., Jørg Mørland., Birgitta Stegmayr., Bjørn Hofmann., Ida- Kristin Elvsaa Oerjasæter. 2005. *Virkninger av snusbruk*. Rapport 6/2005. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten.

Eagly og Chaiken 1998. *Attitude structure and function*. In D. T. Gilbert, S. T. Fiske and G. Lindzey (eds). *The Handbook of Social Psychology*. 4. utgave. New York. Mc Graw-Hill.

Festinger, Leon. 1957. *A theory of cognitive dissonance*. Published: Evanston, Ill. Row Peterson. 2. ed: Stanford University Press: 1962.

Gordon, W. og Langmaid, R. 1988. *Qualitative Market Research: A Practitioner's and Buyer's Guide*. Aldershot: Gower.

Helgesen, Thorolf. 2004. *Markedskommunikasjon, prinsipper for effektiv informasjon og påvirkning*. Valdres: Cappelen Akademisk forlag.

Helsedirektoratet. 2006. 2. Opplag: Oktober 2006, 50 000 eksemplarer.
<http://www.helsedirektoratet.no/publikasjoner/hva-er-snus/Publikasjoner/hva-er-snus.pdf>. Lesedato: 20.01.2013

Helsedirektoratet. 2013a. *Om oss/organisasjon*.
<http://helsedirektoratet.no/Om/organisasjon/Sider/default.aspx>. Lesedato: 03.04.2013).

Helsedirektoratet. 2013b. *Slutta appen - en suksess*. Publisert: 22.02.2013. Endret: 22.02.2013. <http://www.helsedirektoratet.no/sites/fristed/nyheter/Sider/slutta-appen-en-suksess.aspx>. Lesedato: 28.04.2013

Helsedirektoratet. 2013c. *Avhengighet er noe relativt*. Publisert: I tidsskriftet Rus og Samfunn:
<http://helsenorge.no/Helseogsunnhet/Sider/Avhengighet-er-noe-relativt.aspx>.
Lesedato: 08.04.2013.

Helse- og omsorgsdepartementet. 2012. *Forslag til endringer i tobakksskadeloven*.
Pressemelding: 14.12.2012. Nr: 86/2012.
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/hod/pressemeldinger/2012/forslag-til-endringer-i-tobakksskadelove.html?id=710360>. Lesedato: 28.04.2013

Helse- og omsorgsdepartementet. 2013. *En framtid uten tobakk. Nasjonal strategi for arbeidet mot tobakksskader 2013-2016*. Nyhet: 07.02.2013.
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/hod/aktuelt/nyheter/2013/en-framtid-uten-tobakk.html?id=713899>. Lesedato: 27.04.2013

IMDi. 2012. Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. *Mal for intervjuguide, individuelt intervju*. Publisert 31.08.2012.
<http://www.imdi.no/no/brukerundersokelser/Verktoy/Eksempeldel-2/>. Lesedato: 04.04.2013.

IPSOS MMI. 2012. *Nordmenns bruk av sosiale medier*. Publisert: 20.10.2012:
http://ipsos-mmi.no/Nordmenns_bruk_av_sosiale_medier. Lesedato: 28.05.2013

- Jacobsen, Dag Ingvar. 2005. *Hvordan gjennomføre undersøkelser. Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. 2. utgave. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Johannessen, Asbjørn, Per Arne Tuft og Line Kristoffersen. 2010. *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Kotler, Philip. 2008. *Markedsføringsledelse*. 3. utgave, 4. opplag. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Larsen, Svein og Mona. K., Solvoll. 2012. *Medieplanlegging*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Lund, Christian. 2010. "Bruker snus for å slutte å røyke". Publisert: 13.10.2010. Forskning.no: <http://www.forskning.no/artikler/2010/oktober/267612>. Lesedato: 19.01.2013
- Lund, Karl Erik. 2007. *Grunnlaget for allmennhetens oppfatning om risiko ved sigarettøyking i 1950- og 60 årene*. SIRUS skrifter 2/2007. Oslo: Statens institutt for rusmiddelforskning.
- Lund, Karl Erik., Ellen M. Tefre., A. Amundsen., S. Nordlund. 2008. *Røyking, bruk av snus og annen risikoatferd blant studenter*. Oslo: Medisin og vitenskap. Tidsskrift for Den norske legeforening.
- Moshuus, Geir. 2013. NOVA Notat 4/10. *Sammendrag*. NOVA: <http://www.nova.no/id/21608.0?longFormat=1>. Lesedato: 10.04.2013
- Percy, Larry og Richard Rosenbaum-Elliott. 2009. *Strategic Advertising Management*. 3. utg. Oxford UK: Oxford. University Press.
- Samuelsen, Bendik M., Adrian Peretz., Lars Erling Olsen. 2010. *Merkevareledelse på norsk 2.0*. 2. utgave. Oslo: Cappelen akademisk.
- Samuelsen, M. Bendik og Lars Elling, Olsen. 2007. *Jeg har meninger - sterke meninger - men jeg er ikke alltid enig i dem*. Magma: Publisert: 02/2007.

<http://www.magma.no/jeg-har-meninger-sterke-meninger-men-jeg-er-ikke-alltid-enig-i-dem>. Lesedato: 01.03.2013.

Sander, Kjetil. 2004a. *Sosiale normer (uformelle grupperegler)*. Kunnskapssenteret. Publisert: 22.08.2004. <http://www.kunnskapssenteret.com/articles/2264/1/Sosiale-normer-Uformelle-gruppenormer/Pa-hvilken-mate-pavirker-vare-sosiale-normer-Uformelle-gruppenormer-var-atferd.html>. Lesedato: 27.04.2013

Sander, Kjetil. 2004b. *Diffusjonsprosessen*. Kunnskapssenteret. Publisert: 22.06.2004. <http://www.kunnskapssenteret.com/articles/2279/1/Diffusjonsprosessen/Diffusjonsprosessen.html>. Lesedato: 04.05.2013

Schiffman, Leon G., Leslie L. Kanuk og Håvard Hansen. 2008. *Consumer Behaviour –A European Outlook*. Harlow UK: Pearson.

Simonsen, Arne. 2012. *Kampanjer - hva og hvordan?* Kommunikasjonsforeningen. Publisert 28. august 2009, endret 25. september 2012. <http://www.kommunikasjon.no/fagstoff/verkt%C3%B8y-og-tips/kommunikasjonsplan/kampanjer-hva-og-hvordan>. Lesedato: 01.03.2013

Schooler, J. og T.Y, Engstler–Schooler. 1990. *Verbal overshadowing of visual memories: some things are better left unsaid*. *Cognitive Psychology*, 22, side. 36–71.

SIRUS. 2013. *Om SIRUS*.

http://www.sirus.no/nor/Om_SIRUS/. Lesedato: 10.05.2013 <http://www.kommunikasjon.no/fagstoff/verkt%C3%B8y-og-tips/kommunikasjonsplan/kampanjer-hva-og-hvordan>

Solheim, Linda Cathrine 2011. *Norske leger uten snusfornuft*. Publisert: 09.11.2011. Forskning.no: <http://www.forskning.no/artikler/2011/november/30400>. Lesedato: 10.04.2013

Store Norske Leksikon

http://snl.no/appell/%C3%A5_appellere

Lesedato: 27.04.2013

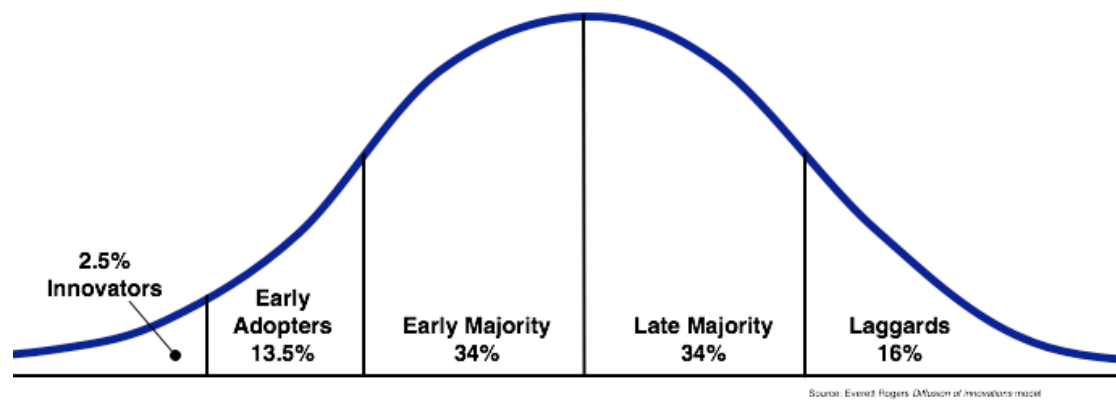
Supphellen, Magne. 2000. "*Understanding core brand equity: guidelines for in-depth elicitation of brand associations*". The market research society: International journal of market research vol. 42 issue 3. Norwegian school of economics and business administration.

Verdens Gang. 2012. Publisert: 15.12.12:

<http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=10071942>. Lesedato:

10.01.2013

Vedlegg I – Diffusjonsprosessen

Vedlegg II - Årsaker til og effekter av holdningsstyrke

Figur 7-4 Årsaker til og effekter av holdningsstyrke(Samuelsen, Peretz og Olsen. 2010. s 164)

Vedlegg III

- Sammendrag av mailutveksling med Helsedirektoratet

Spørsmål 1

I dokumentet "Helsedirektoratets plan for et systematisk og kunnskapsbasert tilbud om røyke- og snusavvenning" vises det til en sammenheng mellom massemediakampanjer og antall innringere til røyketelefonen. Det indikerer altså at kampanjer har en viss effekt. Hvorfor har dere ikke foretatt en lignende kampanje for å redusere snusbruken i den norske befolkning?

Svar:

Begrensede ressurser gjør at det må prioriteres strengt. Da har det blitt valgt å rette innsatsen mot det området der liv og leveår i størst grad kan bli spart. Røyking står for mer sykdom og død pga omfang (flere røyker) og at det er mer helseskadelig. Det utelukker ikke at snus vil bli tema for framtidige kampanjer.

Spørsmål 2

Ifølge tall fra Statistisk Sentralbyrå har særlig snusandelen blant kvinnelige studenter økt de siste 5 årene. Ønsker dere å iverksette tiltak for å forhindre en videre utvikling på dette området? I så fall, hvorfor/hvorfor ikke?

Svar:

5. februar la regjeringen fram ny nasjonal strategi for arbeidet mot tobakksskader (<http://www.regjeringen.no/nb/dep/hod/aktuelt/nyheter/2013/en-framtid-uten-tobakk.html?id=713899>). Det er den som avgjør hva direktoratets satsinger vil være i årene som kommer.

Spørsmål 3

Vi har lest at Helsedirektoratet i samarbeid med Tobakksforeningen (SIRUS) har drevet forskning på dette området. I hvilken grad vil dere si at Helsedirektoratet har vært aktiv i forbindelse med forskning på snus? Hva har målet med denne forskningen vært?

Svar:

SIRUS er Statens institutt for rusmiddelforskning som også har tobakk i porteføljen sin. Som forskningsinstitusjon er det naturlig at de forsker på snus. Direktoratet har hovedsakelig tre roller: faglig rådgiver, iverksetter av vedtatt politikk og forvalter av lov og regelverk innenfor helsesektoren (mer om rollene her: <http://www.helsedirektoratet.no/Om/organisasjon/roller-og-oppgaver/Sider/default.aspx>) Direktoratet har ingen betydelig rolle i forskning, men kan f.eks. bestille kunnskapsoppsummeringer (eks: <http://www.kunnskapssenteret.no/Publikasjoner/Virkninger+av+snusbruk.1231.cms>) eller bestiller evalueringer av tiltak o.l.

Spørsmål 4

I forhold til deres deltakelse på dette forskningsområde: Hvilke midler har dere benyttet dere av? Hvilke midler er dere villige til å legge i videre arbeid?

Svar:

Jf. punktet over.

Spørsmål 5

Både SIRUS og Jonas Gahr Støre har opplyst om at det pr dags dato ikke finnes betraktelig med informasjon og forskning om snus. Dette gjør det blant annet vanskelig for myndighetene å forby snus, eller gå ut i media med at “snus er svært skadelig for helsen”. Vil det være vanskelig å gjennomføre en god holdningskampanje mot snus når en har mangelfull informasjon på området?

Svar:

Det er enklere å lage en god og tydelig kampanje jo mer kunnskap man har. Siden snus ikke er så utbredt i mange andre land, er det heller ikke så mye erfaring/forskning å basere seg på.

Spørsmål 6

Dere har forholdsvis nylig lansert appen “slutta”. Hvilke tilbakemeldinger har dere fått på appen? Har dere evt noen konkrete tall på effekter av denne?

Svar:

Appen er lastet ned mer enn 50.000 ganger på 8 uker. Vi får gode tilbakemeldinger på appen. Brukerne legger ut mange omtaler i App store og Google play, og appen rangerer høyt både i popularitet og nedlastingsfrekvens. Appen lå som nummer 1 under Helse og trening i mange uker. Den ligger fortsatt blant de mest nedlastede. Se f.eks. tilbakemeldinger/omtaler her:

<http://www.helsedirektoratet.no/sites/fristed/nyheter/Sider/slutta-appen-en-suksess.aspx>. Vi gjennomfører en spørreundersøkelse blant brukerne, men det vil ta tid å få resultater fra den, siden appen ble lansert for under tre måneder siden.

Spørsmål 7

I dokumentet “Helsedirektoratets plan for et systematisk og kunnskapsbasert tilbud om røyke- og snusavvenning” legges det videre vekt på tiltak i forhold til ny teknologi. Er denne appen del av en mer langsiktig strategi? I så fall, hva går strategien ut på?

Svar:

Vi benytter plattformer som er formålstjenlig for å nå frem til brukeren, appen er et eksempel på dette. Vi baserer oss på egne utviklede retningslinjer for utvikling av mobile løsninger, som er en del av Helsedirektoratets strategi. Disse legger noen føringer for utvikling på teknologiske plattformer. Når det gjelder langsiktig strategi for bruk av teknologi, forholder Helsedirektoratet seg til det som blir bestemt gjennom Stortingsmeldinger, f.ek.

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/hod/dok/regpubl/stmeld/2012-2013/meld-st-9-20122013.html?id=708609>

Spørsmål 8

Videre i dokumentet blir sosiale medier, som chat/blogg trukket frem som forslag til andre tiltak. Dersom slike tiltak skal iverksettes, hvilken målgruppe ville da vært aktuell? Hva er tanken og målet med en slik blogg?

Svar:

Chat/blogg kan fungere for flere målgrupper. Foreløpig har vi sett bort fra blogg, blant annet fordi vi ser utfordringer både i forhold til personvern og uheldige

helseopplysninger. Chat er interessant da det gir lav terskel for å ta kontakt og for å snakke om det en har som utfordringer. Dette er noe vi vurderer videre.

Spørsmål 9

Tidligere i år foreslo regjeringen en endring i tobakkskadeloven hvor det var ønskelig å forby snusing på videregående skoler. Mener Helsedirektoratet at dette tiltaket kan redusere snusbruk blant studenter? I hvilken grad vil dere si at regjeringen har makt til å redusere snusbruket i den norske befolkning?

Svar:

I lovforslaget

(<http://www.regjeringen.no/nb/dep/hod/pressesenter/pressemeldinger/2012/forslag-til-endringer-i-tobakksskadelove.html?id=710360>) står det «Å hindre at barn og unge begynner å bruke tobakk, er hovedfokus i departementets arbeid med tobakksforebygging». Det er bakgrunnen for forslaget om å forby tobakksbruk på skoler, så forventningen er klart at tiltaket vil redusere tobakksbruk (røyk og snus). Siden regjeringen i dag består av partier med flertall i Stortinget, kan man si at regjeringen har forholdsvis stor makt til å foreslå lover som kan endre atferden til befolkningen. Men det er Stortinget som beslutter. Slike regulerende virkemidler som lover, avgifter etc. er av de virkemidlene man regner med har størst effekt.

Spørsmål 10

Tror dere en slik lovendring ville latt seg gjennomføre. Hvis ja, kunne det være aktuelt å utføre en kampanje mot snus i kombinasjon av innføring av ny lov?

Svar:

Det er god grunn til å tro at loven blir vedtatt (den var til diskusjon i Stortinget 19. mars <http://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=55138>). Og annen gangs behandling i Stortinget er satt til uken etter påske. Departementet jobber med å fastsette ikrafttredelsestidspunktene nå. Det vil bli forskjellige ikrafttredelser for ulike deler av loven. Hvis dere mener hvorvidt loven vil bli fulgt, har man erfaringer fra Sogn og Fjordane med tobakksfrie skoler og, så langt vi vet, gode erfaringer med det. Kampanje vil bli vurdert.

Vedlegg IV - Transkribering SIRUS

Moderator: Ja, dere vet jo allerede litt om hva oppgaven vår går ut på. Vi har jo da tatt utgangspunkt i at Helsedirektoratet skal utarbeide en holdningskampanje for å redusere snus, og da har vi målgruppen kvinnelige studenter, vi har funnet tall fra statistisk sentralbyrå om at dette er en veldig aktuell målgruppe og at det har vært en veldig oppgang i antall blant kvinnelige studenter da. Så det er litt det det går i også er det jo det for all del det med at dersom dere ønsker å trekke dere fra oppgaven så har dere all rett til det, bare si i fra...ehm, men det er kun ekstern sensor og vår veileder som vil lese oppgaven, evt samarbeidspartnere da. Har dere noen spørsmål da eller?

Informant 1: Nei, jeg vet ikke om vi har spørsmål, men. Vi skjønner jo at det har med kvinnelige studenter som snuser å gjøre, men har du noen spørsmål så kan vi svare så godt vi kan.

Moderator: ja, selvfølgelig, jeg vil følge en intervjuguide. Men det er jo hovedsakelig da å kartlegge og forsøke å finne holdninger kvinner har til snus, også evt hvilken appell vi ville brukt når vi skal utforme en holdningskampanje da. Så, vi har jo en del spørsmål, så dere får bare svare så godt dere kan.

Informant 2: Men bare for å gjøre det helt klart da så jobber ikke vi med kampanjer og den type ting da. Så det blir litt vanskelig med tiltak her, så det er mer bakgrunns...

Moderator: Nei, men det er det vi skal bruke dere til. Dette skal være for videre forskning til denne holdningskampanjen så vi er først og fremst interessert i forskningen da. Så jeg kan jo bare begynne også høre med hvor lenge dere har drevet med forskning, spesielt med snus da.

Informant 2: Vi har jobbet med forskning her, vi har jobbet med røyking i, hvor lenge blir det da, 10 år, 12 år. Njei, ca 10 år.

Moderator: 10 år.

Informant 2: Men snus har vel, personlig har jeg vel kanskje jobbet med dette i 3-4 år. Og det er jo forsovet, det er andre her som har begynt med snus før, men det er forholdsvis nytt da at vi har såpas mye fokus på forskning på snus.

Informant 1: Også er det jo ganske nytt med snus, det er flere som har begynt med snus nå, så da har det også blitt lettere å forske på det. Vi har særlig da drevet med kvantitativ forskning da, og da hvis det da ikke er noen, så er det da veldig vanskelig å si noe.

Moderator: ja, ja,. Men det som dere har kommet frem til i dag, eller det dere har gjort av funn pr dags dato, har det vært annerledes enn det dere fant da dere begynte med forskningen? Er det noe interessant som dere...

Informant 1: Jeg vet ikke helt når det gjelder snus

Informant 2: Det er såpas korte tidsperspektiver det er snakk om altså så...Og hvis jeg sier at vi har jobba med det i ¾ år og Karl Erik har jobba med det i kanskje 5/6, altså, det er ganske korte tidsperioder det er snakk om.

Informant 1: Det er ganske korte tidsperioder, og den endringen som man har sett er jo at snus var først mest vanlig blant gutter også har det blitt flere og flere jenter, og blant annet kvinnelige studenter. Så det er jo det som er endringen.

Informant 2: Ja, også veksten i seg selv er jo en endring.

Moderator: Men hvorfor tror dere at det har vært en så stor økning i Norge de siste årene?

Informant 1: Ja, det er litt vanskelig å si, sikkert mye sammenheng med de røykerestriksjonene for eksempel, at det er ikke så mange steder man kan røyke.

Informant 2: Vi har ikke gjort undersøkelser som går direkte på begrunnelser, så det vet vi ikke, sånn direkte vet vi ingenting om det. Men det er jo en del sånn

sannsynlige forklaringer på det. Særlig det med denormalisering av røyking, at det har blitt mindre sosialt akseptert og mange restriksjoner mot å røyke, for eksempel på cafe og sånne ting, som gjør at det å bruke snus fremstår som et bra alternativ.

Informant 1: Ja, men det må jo ha noe med kultur å gjøre og, tradisjon og den slags, for det er jo ikke så mange andre land hvor folk har begynt å bruke snus bare fordi det ikke er lov å røyke.

Informant 2: Ja, det er klart og det har jo sammenheng med...

Informant 1: Vi har hatt en sånn liten snustradisjon hele tiden, så da blir det jo, den har liksom alltid vært der i bakgrunn.

Informant 2: Det er jo interessant i forhold til, vi har jo alltid hatt kontakter i USA, og snus er jo nå et produkt som har kommet på markedet i USA, sånn de siste 2-3 årene. For det første så er det andre produsenter, det er jo Camel snus og Malboro snus og sånn. For det andre så har dem jo, de har ikke noe tradisjon fra gammelt av for snus. De har det for røykfri tobakk, men ikke for snus. Så de tallene som de finner der tyder på at veksten har ikke vært så veldig stor, men den har vært veldig mye mindre blant kvinner enn blant menn. Da kan man jo spørre seg, hvorfor er det sånn? Hvis man tenker på at det er et alternativ til sigaretter, så er det altså mer attraktivt her enn i USA, men det er jo sikkert en sammenheng her da. Det er tradisjon her, det er et mer kjent produkt da.

Moderator: Ja, det er tradisjon og kultur og...

Informant 1: Det smitter jo litt fra Sverige også, fordi det er jo mange svensker her, og de bruker jo mer snus.

Moderator: Så er det jo kanskje det at markedsføringen er jo mye mer rettet mot kvinner her har de den der Mocca rosa og.

Informant 1: Det tror jeg kanskje de har andre steder også altså. Der har de jo ekte markedsføring, reklame.

Informant 2: men det er jo klart at den markedsføringsutviklingen er jo heller ikke ubetydelig altså. Så det at det er kommet veldig mange produkter på markedet, som er helt åpenbart rettet spesielt mot kvinner, både når det gjelder smak og når det gjelder utformingen av emballasjen og alt sånn, så er jeg jo ganske overbevist om at...

Informant 1: Jo men jeg vil jo si at samme lignende ting skjer i USA.

Informant 2: Ja, det er sant, men i UA, der har du i hvertfall ikke sett det, i hvertfall ikke til nå. Det er ikke en slik vekst blant kvinner der.

Moderator: Så er det litt i forhold til skadeeffekter i forhold til snusbruk da. I hvilken grad tror dere at snus er skadelig for helsen? Og da gjerne sammenlignet med røyk.

Informant 2: Vi vil jo helst ikke tro det.

Informant 1: Det har jo blitt gjort mye forskning og det er jo mye mindre skadelig. 70-90% mindre skadelig er liksom et sånt tall.

Informant 2: Det er litt vanskelig sånn oppsummeringsvis, for det finnes så mange enkeltstudier. Det er også blitt gjort noen store oppsummeringer av det som finnes av forskning, og det er jo det 70-90%, noen vil jo si at det går enda høyere altså.

Informant 1: ja, og da noen vil si 70 og noen vil si 90, og da

Informant 2: Men i alle fall betydelig mindre skadelig. Det er særlig pga det med lungeskader. Det er jo ingen sammenheng mellom snus og lungekreft

Informant 1: Eller KOLS f.eks, som er en stor greie for røykere. Det er generelt mye lavere kreftrisiko og de er også lavere risiko for hjerteinfarkt og sånn.

Moderator: Så dere vil egentlig si at snus er en bra substitutt for røyk, i og med at det uansett er mindre skadelig enn røyk da, eller?

Informant 1: Ja, det spørres jo hvem du er da. Er du røyker er det et bra substitutt, men snus er jo mer skadelig enn å ikke bruke noe. Er det ingenting så er det jo ikke et substitutt. Da er det jo et nytt produkt og da er det jo ikke så bra.

Moderator: Ja, for det er nettopp det vi har mye av i vår fokusgruppe, på høyskoler. Der er det mange som bare har venner som snuser, så har de begynt. Så det virker som at det er veldig vanlig blant kvinnelige studenter å bare begynne å snuse uten å ha røykt før.

Informant 2: Det er jo et veldig vesentlig poeng fordi i de undersøkelsene der vi har sett på hva som på en måte er bakgrunnen for snusbruket så er det ganske tydelig at blant voksne bruker, godt voksne, så er det veldig stor andel som har vært røykere før. Dette tyder på at man bruker det som en måte å slutte å røyke på da. Mens blant de yngste så er det jo ikke sånn, der er det mange som begynte direkte på snus. Og da snakker vi om noe helt annet.

Informant 1: Og da, da er det heller ikke like rett fram og enkelt.

Informant 2: Nei, det er ikke det.

Informant 1: Spørsmålet er jo hva de ville gjort i stedet hvis det ikke var snus. Ville de ikke brukt noe, eller ville de begynt å røyke? Men i å med at røyk er blitt såpass mindre vanlig så kan det jo hende at de ikke hadde begynt å røyke, altså det er jo ikke noe.

Informant 2: Det en forsker her hos oss har gjort er å se på kjenntegn i forhold til sosiologiske variabler, hva slags variabler har ungdom til å begynne å bruke snus. Hvordan kan man sammenligne disse med de årsakene røykere vanligvis har. Da har han funnet at det er en del felles. Da kan man ta dette som at kanskje noen av de hadde begynt å røyke da.

Informant 1: Hvor gamle er disse folka i fokusgruppene da?

Moderator: Det er mellom 19-25 år.

Informant 1: Men når de begynte med snus kan du si, har dere spurt de om det, hvor gamle var de da de begynte med snus?

Moderator: Det var veldig mange som begynte da de var 16-17 år.

Informant 1: Ja, det er jo ganske gammelt da.

Informant 2: Ja, det er jo sent i forhold til røykealderen

Moderator: ja, nå der det jo litt det at det er ut med røyking. Hadde det vært inn med røyk så hadde jo gjerne de som snuser begynt med røyk, man kan jo ikke vite.

Informant 1: Det er jo det man ikke vet.

Moderator: Men i forhold til det som er skadelig da, som er bekreftet at er skadelig rundt snus, har dere liksom noe konkret forskning på hva som kan være...

Informant 2: En viss hjerte-kar, men det er litt usikkerhet rundt det da.

Informant 1: Det er faktisk veldig mye usikkerhet rundt det altså, for det er for eksempel det der med munnkreft, men det ikke noe særlig, det er faktisk ganske liten risiko, svensk snus i hvertfall.

Informant 2: Men de har jo denne amerikanske snusen, som faktisk ikke er helt det samme, der de faktisk har en advarsel der det står munnkreft. Men det er jo ikke helt entydlig, sånn bukspyttkjertel, der har det også vært en del forskjellige resultater.

Informant 1: Så nå er det litt spredning i feltet, altså noen mener at det ikke er noe økt risiko for kreft i munn når du bruker snus, også er det andre som mener at det er økt kreftisiko, og da er det for eksempel det med spiserøret og munnkreft. Men munnkreft tror jeg faktisk er lite tilknyttet snus. Men så er det det med hjerte-kar sykdom og slag og hjerteinfarkt og sånn, fordi det øker jo blodtrykket, kan du si. Nikitin øker blodtrykket, så det kan jo være en risikofaktor. Der er det også litt ulik, men det som er det offisielle anslaget fra den der oppsummeringsrapporten er at når

du bruker snus så reduserer du risikoen for hjerte-kar sykdom med 50% i forhold til røyking. Men så har det kommet noen nye resultater som mener at det er mer enn 50% reduksjon, men man vet ikke akkurat hvor mye mer.

Moderator: Men mener dere at den norske befolkningen er godt nok opplyst om skadevirkningene med snus?

Informant 2: Det er veldig rart at du spør oss om det altså

Informant 1: Ja, det er veldig rart at du spør om.

Informant 2: Det er jo det vi har skrevet litt om

Moderator: Åja,

Informant 1: Men vi har jo fokusert på relativ risiko. Fordi den norske befolkningen er ganske godt advart mot snus. Men de er ikke alltid like klar over den risikoforskjellen som er mellom snus og røyk. Så de vet at snus ikke er skadefritt, men de vet ikke at det ikke er så skadelig som røyk. Der er det noe som mangler liksom.

Informant 2: Sånn for eksempel en så konkret ting som lungekreft, det er en del som da faktisk tror at det er en sammenheng mellom snus og lungekreft.

Informant 1: Og det "alle" vet jo at snus ikke er helseprodukter, at det er tobakksprodukter. Men når man begynner å spørre om spesielle sykdommer, sånn, den sykdommen, den sykdommen, ja, lungekreft og hjertetrøbbel og...så vet jo folk egentlig ikke så mye, da bare gjetter de får jeg følelsen av.

Moderator: Hva slags, eller hvordan har dere drevet denne forskningen?

Informant 1: Det var jo sånn survey..

Informant 2: Vi har gjort to undersøkelser på det. Det ene er jo survey, en stor undersøkelse som går hvert år. Der vi har spurt om oppfatninger..

Informant 1: Helt siden 2005 har vi spurt, hvert år har vi spurt hva er mest, hva gir størst risiko for f.eks lungekreft, snus eller røyk.

Informant 2: Også har vi en undersøkelse der vi har spurt leger faktisk. Og de var heller ikke helt...

Moderator: Mener dere at det brukes tilstrekkelig med ressurser til slik forskning eller?

Informant 2: Vi kan vel ikke klage på det

Informant 1: Vi kan ikke klage på det altså, en kan jo alltid si at det ikke brukes nok ressurser, men det brukes nok en del penger på det feltet altså.

Informant 2: Det har jo vært, sånn som her på SIRUS da så får vi jo en slags sånn instruks og da har jo snus vært et prioritert område de siste årene.

Moderator: Vi så jo at helseministeren, Jonas Gahr Støre, var på God Morgen Norge og snakket om snus. Og da ville han ikke gå og fraråde folk til å slutte å snuse fordi han mente at det ikke var nok informasjon og nok forskning, så hva mener dere det bør...

Informant 2: Han vil ikke fraråde folk til å slutte å snuse?

Moderator: Ja, eller i og med at man ikke vet nok så

Informant 1: Hva var det han ikke ville fraråde folk fra?

Moderator: Nei, han kunne ikke si nok om snus fordi det ikke var nok forskning

Informant 1: Nei, nei men det er jo et tidsspørsmål og da, fordi det tar sin tid med den forskningen og hvis det bare er fem år du kan forske på ikke sant. Det må jo bygges opp et materiale over lang tid. For det første så er det jo det med langtidsvirkning. Hvis du begynner å snuse når du er 15 år, blir du, hva er risikoen din for å bli syk når du er 55 ikke sant. De tingene der vet vi jo ikke så mye om fordi det er jo så kort tid siden..

Moderator: Ja, i det lange løp...

Informant 1: Men så er det ikke sikkert at man vil sitte å vente i 55 år for å se hva som egentlig skjedde da. Det er ikke sikkert det heller, man må finne en mellomløsning.

Informant 2: Var det snakk om at han ikke kunne anbefale røykere til å gå over til snus, var det det du mente?

Moderator: Nei, eller fordi, han var litt sånn, i programmet, så stod det sånn, helseminister fraråder alle fra å snuse, også sa han sånn, jeg vil ikke direkte fraråde, vi driver med forskning der vi vet at snus ikke er bra, men at vi ikke har nok informasjon til å peke på alle, altså hva det faktisk helsefarlige rundt det er. Han sa jo selvfølgelig at man ikke skulle snuse, men han sa at vi har ikke nok informasjon til å kunne si, sånn som med røyk da...det var det jeg mente.

Informant 2: Det er ikke noe problem å si at man ikke skal snuse, men sånn som med snus, hvis utgangspunktet er at man ikke røyker så er det jo krystallklart at man ikke bør begynne å snuse fordi selv om det ikke er så veldig skadelig, så er det jo skadelig. Men det er en helt annen situasjon hvis du tenker på overgangen fra snus til røyking. Så det er jo det som er saken her.

Informant 1: Det vi har holdt på med de siste årene her har hatt veldig mye å gjøre med akkurat den overgangen fra røyking til snus, og den relative risikoen fra røyk til snus. Det er det vi har fokusert mye på.

Informant 2: Det kan tenkes at snus er et attraktivt middel for røykere, og særlig for de som kanskje røyker mye. Så er det jo veldig interessant i et sånt skadereduksjonsperspektiv.

Moderator: Ja, for i vår oppgave så er det jo interessant de som ikke har røyket og som begynner å snuse.

Informant 2: Og det er jo da, for eksempel gitt at helseministeren skulle gått ut og snakket veldig varmt om snus, blir et slags klarsignal til at snus er greit, og det er jo ikke en bra melding å gi selvfølgelig.

Moderator: Det er på en måte det vi prøver å unngå med denne holdningskampanjen da, det er derfor vi vil rette det mot kvinnelige studenter i og med at studenter kan sies å være opinionsledere da, at det er en veldig viktig gruppe. Også så vi i forhold til røyk da at på 50 - allet så trodde man jo ikke at røyk var så veldig skadelig som det vi tror i dag. Tror dere at det er mulighet for at det vil skje med snus også at i dag så tror vi ikke at det er så veldig farlig, men så kommer vi om 30 år frem i tid så viser det seg at...

Informant 1: Man vet jo aldri men vi vet på en måte mer nå enn det de gjorde med røyk i utgangspunktet. det var jo en tid der, da trodde de ikke at, for det første så trodde de at nikotin var livsfarlig også trodde de ikke at røyk var avhengighetsskapende. De var jo helt blanke på alt. Men det er jo veldig mange av de skadelige stoffene som er i tobakk, som på en måte kan overføres til snus fordi det er mye av de samme tingene de inneholder, det er bare måten å bruke det på som er forskjellig.

Informant 2: Også er det jo forbrenningsprosessen i sigarettene som skaper mye av det som er helseskadelig. Det visste man jo heller ikke før. Med en gang man vet det så ser man jo også, så lærer man jo også en del om snus da. Jeg tror ikke man kan sammenligne den situasjonen helt, men det er som du sier at man kan ikke utelukke at det kan komme nye ting ikke sant. Ikke minst fordi den tiden, fra du begynner å bruke et produkt, til det slår ut helseskader er jo lang. Da snakker vi kanskje 30 år.

Informant 1: Og det er jo mange som har trukket fram det at nå er det jo mange unge som begynner, og det har kanskje ikke vært typisk for snusbrukere før, at de har vært så unge når de har begynt ikke sant. Det i seg selv betyr noe for helseskaden, at du er såpass ung når du begynner. Men jeg vet ikke riktig, man må jo se til Sverige der og,

for de har jo hatt den snusbølgen litt lenger enn oss og de vil jo få rede på disse tingene før oss.

Informant 2: Der finnes det jo undersøkelser

Informant 1: Ja, der fins det langvarige undersøkelser og det ser ikke så dystert ut.

Informant 2: Det var i Sverige litt anderledes før enn det er nå. Det var menn og de var eldre og ...

Informant 1: Ja, det kan godt hende at de har hatt en lavere debut alder i lengre tid.

Moderator: Nå vet jeg jo at dere ikke driver med holdningskampanjer og lignende, men hva tror dere er årsaken til at det ikke er blitt utformet en holdningekampanje mot snus nå i disse tider som det er så aktuelt?

Informant 1: Jeg tror kanskje det er et ressurspørsmål fordi det koster jo ganske mye penger å ha en slik holdningskampanje og mange har vel tenkt at det er enda viktigere med holdningskampanjer mot røyking.

Informant 2: også har det jo ikke vært noe særlig store TV kampanjer i det siste årene

Informant 1: Mot røyking.

Informant 2: Men jeg tror jo at sånn som jeg kjenner de tiltakene som de har så er det jo en del ting der det er snakk om røyk og snus felles. Sånn som slutta.no og røyketelefonen og...det som er på nett og de brosjyrene og, det står jo, jeg tror de har jobbet litt mer med språkbruken der de snakker mer generelt om tobakksbruk da.

Moderator: Men dere tror at det er nok informasjon og forskning til å ha en holdningskampanje, men det er det at røyk er på en måte viktigere å bli kvitt?

Informant 1: Ja, det er det for det første, for det andre er det det at snus, selv om det øker nå da, den økningen er jo nokså fersk, også har den ikke vært så spredt ut over hele landet slik at, det blir jo tross alt en ganske lite gruppe folk å bruke masse penger på. Men det vil jo bli mer og mer aktuelt selvfølgelig i og med at det øker hele tiden.

Moderator: Men hvilken målgruppe tror dere det er viktigst å påvirke dersom en ønsker å redusere snusbruken i Norge?

Informant 1: Det er vel ungdom

Informant 2: Ja, absolutt, altså det er jo den gruppen som har begynt rett på snus uten å røyke først. Det er jo en helt annen gruppe enn majoriteten av snusbrukere, som er tidligere røykere. Det er jo noe helt annet. De som røyker kan jo bruke snus, men ideelt sett kan man jo tenke at folk skal slutte med alt. Men det er de unge helt klart altså.

Moderator: Ja, vi har jo nesten sett en form for snusgenerasjon, for i hvertfall med min generasjon har det jo nesten blitt til en norm. Men så, vi skal jo etterhvert utforme et budskap basert på denne forskningen da, også lurer jeg på hva dere tror om skremselsteknikker, altså om det vil ha en effekt?

Informant 1: Ja, jeg vet ikke, de sier jo det at skremselpropaganda fungerer bra,

Informant 2: Skremselpropaganda var jo veldig ut inntil ganske nylig altså. De første nye skremselkampanjene var vel for sånn ca 10 år siden kanskje. Og før det var det en periode da det var veldig feil og der en trodde at det ikke hadde noen hensikt i det hele tatt. Men nå har de kjørt på en del sånne ting i USA og så har det jo vist til gode effekter. Så lenge man da viser til en utvei i tillegg, altså man skal ikke bare skremme noen du skal vise til en vei ut av det også. Så det har jo vært mye brukt og vist til effekt, så sånn generelt sett så er det vel ikke usannsynlig at det kan virke men snus er litt komplekst da...altså hva skal man skremme med der? Også er det igjen noe med den der bevisstheten som vi har vist til at sånn generelt folk ikke vet hvor mye mindre skadelig, så vet jo de fleste at det er mindre skadelig, så i hodet til folk så...

Informant 1: Også må du jo, hvis det skal være et skremselbudskap så må det jo være et reelt, og noe som er sant. Du kan ikke skremme med lungekreft med snus ikke sant,

eller alle andre ting, du må holde deg til det som er sant og da ender du på tilbaketrasket tannkjøtt.

Informant 2: Ja, det er på en måte det som er det sikreste.

Moderator: Men det har faktisk vist seg å være i våre fokusgrupper at kvinner er nettopp opptatt av nettopp dette, tenner osv er faktisk det de synes er skremmende med det.

Informant 2: Ja, det kan jo være skremmende nok det altså.

Informant 1: Hvis du snakker med folk som ikke snuser så trekker de jo frem det med tilbaketrasket tannkjøtt og det er jo selvfølgelig ikke en positiv ting, men man dør ikke av det. Man trodde jo at skader på tannkjøttet kunne være forløper til kreft, men jeg tror ikke de har funnet det. Dessuten har de funnet ut at hvis du slutter å snuse så går det tilbake tror jeg.

Moderator: Men i forhold til budskap, hva tror dere ville gitt mest positiv effekt til vår målgruppe da? Tror dere det er skremsel eller...

Informant 1: Ja, hvilke andre alternativer har du?

Moderator: Nei altså om skremselspropaganda faktisk kan ha en effekt for vår målgruppe?

Informant 2: Generelt sett så er det jo sånn at hvis du spør unge mennesker om de er redde for å bli syke så sier de at de ikke er så redde for det fordi de skal slutte snart likevel. Det gjelder ikke meg, det gjelder de som er mye eldre enn meg.

Informant 1: Nei, du må finne noe som er viktig for målgruppen da. Og tannkjøttet kan kanskje være et poeng da. Ikke noe som skal skje om 20-30 år. Noe som er viktig nå.

Moderator: Ja, vi lever i nuet.

Informant 1: Ja og da er det jo tannkjøttet og slunken lommebok som er..jeg jobber jo heldigvis ikke med kampanjer så jeg trenger ikke å tenke på det...men det er jo viktig at det er noe som treffer ikke sant

Moderator: For det med lommebok har vi jo også funnet ut at det er mange som synes det er, de har funnet ut hvor mye penger de kan spare på det og det er jo også kanskje n ting blant studenter som vil friste

Informant 2: Tilbake til det med tannkjøtt og sånn. Det som er fascinerende med jenter og snus er jo bare det etetiske med å ha denne prisen under leppa, at bare for et par år tilbake så tror jeg at det ble sett på som litt kjipt og veldig lite kvinnelig altså.

Informant 1: De bruker vel sånn mindre snus

Informant 2: men jeg synes jeg har sett en del jenter som har ganske stor pris og som egentlig ser ut som de synes det er ganske fint.

Moderator: Ja, men det har liksom blitt akseptert fordi det er, de færreste snuser jo faktisk den lille snusen, Mocca, som er rettet mot jenter det er veldig mange som snuser den type snus som gutter også snuser.

Informant 1: Ja, Mocca er liksom bare en sånn introduksjon. Samme som med røyken. Det er jo for å tøffe seg opp på en måte. Det er ikke for å pingle seg ned.

Informant 2: Ja, det er jo derfor det er snakk om i mange land å forby, sånn i mange land så selges det ikke bare røyk med mentolsmak, men med fruktsmak...

Informant 1: Og sjokolade og..

Moderator: Ja, for tobakk skal være tobakk ikke sant

Informant 1: Ja, har du mye igjen, for jeg skal faktisk på et nytt møte om 2 minutter

Moderator: Nei, jeg skulle til å si at jeg har et siste avsluttende spørsmål nå, og som jeg har sagt så dette vet jo gjerne ikke dere like mye om for det er i forhold til vårt pensum da så er det holdninger og holdningsfunksjoner som vi vil ta tak i da, der en holdning tjener en funksjon, der vi ønsker å finne den underliggende årsaken til

hvorfor kvinnelige studenter snuser da. Og da er det noe som heter utilitaristisk holdning, som er at man gjør det fordi det er en vane, så har vi sosialt justerende, der du uttrykker personlighet eller er opptatt av hva andre synes, også er det ego-deffensiv, at det er et forsvar for en underliggende mening og verdi-ekspresiv, som er at det er forankret i individets verdier. Har dere en idé til hvilken av disse dere ville pekt på, altså...

Informant 1: Jeg tror jeg ville pekt på den sosial

Informant 2: Ja, jeg ville også det. Det var umiddelbart den som pekte seg ut.

Informant 1: Særlig når man vet at snus gir en stor klump under her, det peker jo i retning av sosiale krefter der.

Moderator: Ja, det er veldig interessant det der, og noe vi også har sett i vår fokusgruppe.

Informant 1: Jeg har skrevet ut noen artikler som du kan få med deg hvis du vil.

Moderator: Ja, supert.

Vedlegg V – Intervju med Jørgen Helland

Transkribering: Intervju Jørgen Helland

Moderator: Ehm, ja men da var vi jo først og fremst så litt inne på om du kunne presentere denne problemstillingen, eller det du gjorde med Helsedirektoratet i forhold til denne holdningskampanjen på Facebook.

Jørgen Helland: Mhm.

Moderator: Kan du bare kan utdype litt om den?

Jørgen Helland: Ja utfordringen vi fikk var jo å drive en holdningskampanje, det vil si i den forstand at...altså det går ikke an å måle om ungdommer *ikke* begynner å røyke heller, sant..? Sånn at utfordringen var jo ganske diffus. Det var ikke en tydelig målsetting. Men det var en holdningskampanje som skulle føre til en endring i holdning eller en forsterka mening av de som allerede mente et eller annet til å forhindre de fra å begynne å røyke.

Referent: Det var en kampanje som skulle få folk til å ikke begynne?

Jørgen Helland: Ja.

Referent: Det var ikke sånn for å få folk til å slutte...ja, okei.

Jørgen Helland: Ja, akkurat. Det var vel for å få barn mellom 13 og 20 tror jeg det var, til å ikke begynne å røyke. Og prosessen rundt det dreide seg jo om...ja, det var en stund siden da...så jeg husker ikke alt så godt...men det dreide seg veldig mye om å finne ut et eller annet konsept som gjorde at eh.. kampanjen ville spres organisk. Det var vel egentlig den første utfordringen. Helsedirektoratet kom til oss med den type utfordring. Den var ikke å ”Finn frem til et budskap” eller ”finn frem til en dyperegående kommunikasjon som skal påvirke disse over tid” eller noe sånne ting. Det var mer sånn ”vi har lyst til å prøve å kjøre noe bare i sosiale medier og se hva er det vi kan få ut av det?”. Så det var derfor vi ble valgt også fordi vi er flinke på den type ting, ellers så hadde det vært et typisk reklamebyrå.

Moderator: Mhm.

Jørgen Helland: Ehm... ja så vi lagde en del ulike konsepter eh... også presenterte vi det for en sånn gruppe med ungdommer som Helsedirektoratet hadde rekruttert eh... og der di da likte det videokonseptet best som gikk ut på at du kan gjøre hva som helst, uten at du begynte å røyke. Og tanken var jo da at de skulle lage alle slags rare

videoer og gjøre mange dumme ting også skulle punchlinen være "...Men jeg røyker hvertfall ikke".

Moderator: Okei.

Jørgen Helland: Det var hele tanken. Det som skjedde var at vi opplevde masse utfordringer knytta til juridiske ting rundt bruken av Facebook for eksempel og video og samtykke og masse "hassle" egentlig. Veldig mye egentlig. Mye mer enn det jeg hadde forutsett. Og det førte til at kampanjen på ingen måte ble så viral som man skulle håpe. Og det... Terskelen for å delta ble høyere og høyere etter hvert. Hver nye ting putta på i denne "samtykke greiene" og alt slags sånne ting. Du kan jo selv tenke deg at hvis du er en "kid" på 14 år og har lyst til å lage en video og sende inn også liksom.. "ja du må ta dette skrivet med til faren din også må du signere også scanne det og sende det inn sammen med bidraget ditt." Det ble ganske mange sånne ting da. Og vi fikk inn ett par hundre videoer eh... og mange av dem var veldig "gode" altså vi var overraska over hvor flinke de var til å lage videoer. Dette her var jo i 2009 tror jeg, 2010.

Moderator: Mhm

Jørgen Helland: Så det er ganske lenge siden i sånn digitalt...tankesett. Og allerede da så var video godt utberedt blant målgruppen.

Moderator: Så lurer jeg litt på... fordi jeg husker da du var gjesteforeleser så snakket du litt om... i forhold til strategi at du kan velge å engasjere, involvere og disse her.. hadde dere noe slikt på forhånd dere hadde tenkt for dere eller?

Jørgen Helland: Tanken var jo at vi skulle i utgangspunktet aktivisere skapere.

Moderator: Okei.

Jørgen Helland: Og vi skulle, vi skulle.. få skapere til å bære kampanjen, det vil si at alle de som skulle engasjere seg, så skulle de... være knyttet til det innholdet de skaper, ikke til det Helsedirektoratet kommer med.

Moderator: Ja, nettopp..

Jørgen Helland: Eh, og...

Moderator: Og da var det slik at.. ja, beklager.

Jørgen Helland: Nei, nei.. Bare spør..

Moderator: Eh, var det slik at de som postet en video, det var om å gjøre å få flest likes på den videoen?

Jørgen Helland: Ja de fikk stemmer gjennom en applikasjon som vi hadde bygget. Ehm, og det som så vidt jeg husker som vi anbefalte å gjøre var at de, at de, eh..

Helsedirektoratet brukte videoene i sin kommunikasjon altså for eksempel at du kunne se noe som hadde sendt inn en video at den videoen ble brukt i en reklame på VGTV for eksempel. Og det gjorde ikke helsedirektoratet. De støttet liksom ikke opp under det engasjementet som ble skapt der i like stor grad som de skulle men de var ganske flinke til å ha en dialog med de som deltok og sånne ting eller det krever ganske mye bakhånd da å holde dette her i gang så. Men det var mange ting ved den kampanjen som var interessant, men det er mulig at det var litt voldsomt konsept, men det var... Det krevde litt mye.

Moderator: Så du ville sagt at hovedutfordringen var det juridiske og alt som lå bakom som man ikke kunne forutse før du startet da.

Jørgen Helland: Ja, det var et problem. Skal vi se, vi hadde for eksempel et problem med at de som, vi hadde fått godkjenning av facebook til å kjøre kampanjen, også hadde vi kjøpt en tredjepartsapplikasjon fra et amerikansk selskap, og de skulle hoste selve konkurransen, de nektet å lansere på grunn av det var aldri ned til tretten år, at det vra åpent for barn ned til tretten år.

Moderator: Ja, for aldersgrensen på facebook, er det tretten år, eller er det..

Jørgen Helland: Ja, det er forskjellige regler på konkurranser enn det det er på applikasjoner, enn det det er på facebook. Så det gikk ganske mange runder med de og ringte med det og, for å få sånn derre godkjenningsbrev fra facebook. Det ble ganske mye, også var det alt det juridiske. Så det var en risiko involvert fordi helsedirektoratet var involvert. Om at de kunne jo selvfølgelig risikerer at det var noen som laget en mobbevideo også skrev men jeg røyker hvertfall ikke på den. Og det betyr at man da måtte legge inn sånne ting som godkjenningsrunder, liksom redigering, samtykke fra foreldre, det er ganske heftig regelement med sånne ting.

Referent: Men var det noen spesiell grunn til at det var viktig for dere at de på en måte skulle generere innholdet, assa, lå det en tanke bak det, med for eksempel sånn eierskap, og derfor så.. sånne ting eller, er det egentlig en sånn generell greie som tenker i sosiale medier.

Jørgen Helland: Nei, det var vel en del hensyn der, da vi insisterte på at det var en god løsning og det gikk jo både på at det er et mye sterkere kommunikasjonsbudskap hvis du får målgruppen din til å gjøre noe for å lage innhold, assa at de sier at det er dette jeg står for. Det er på mange måter markedsførers hellige gral det å få folk til å ikle seg merkevaren din i sosiale medier, men å lage ting i tillegg det er jo helt fantastisk sant. Det er mye sterkere enn hvis Helsedirektoratet kommer med noe.

Moderator: Sånn at det brukes ikke bare som en informasjonskanal, men at de blir involvert..

Jørgen Helland: ja, både brukerne blir engasjert og de investerer ressurser i det, så har de og lyst til å vise det til vennene sine, se så fin video jeg lagde, lyst til å fortelle det til foreldrene sine og vise hva som har skjedd. På en måte, det er bare en annen tilnærming i måten du legger frem en kampanje på. Også r det også det med spredning sant. At det, når du legger budskapet inn i brukerne så sikrer du mer organisk spredning, så sørge mer for at de har behov for å vise dette til sine nettvener.

Moderator: Så styrker det vel gjerne troverdigheten hvis det er en venn som kommer med budskapet enn hvis det er Helsedirektoratet.

Jørgen Helland: Absolutt, det gjør det. Men på en annen side. Kvaliteten på innholdet blir ikke så høy. Det er en avveining da. Det man ønsker er jo atte, sånn som i vårt tilfelle, så lagde de jo 200 300 videoer som ble sendt inn sant. Hvis man hadde 10 av de som var skikkelig bra, så har du oppnådd veldig mye da. Det var jo mye helt forferdelig. Men det var jo noen som gikk helt amokk og bare lagde film og det var jo kjempe, kjempe bra.

Moderator: Var det en premie da, på disse her da?

Jørgen Helland: Ja, det var vel en iphone eller en ipdad eller noe i den duren. Men det der med premier er et vanskelig tema uansett. Det er så mange ting å vinne. Men uansett. Grunnen til at det konseptet ble valgt var at det var det konseptet som slo best ann blant målgruppen elelr de som var i fokusgrupper hos Helsedirektoratet. Vi var ganske sikre på at det kom til å spres i større grad. Vi synes det var en interessant tanke å få noen til å lage innhold ved en kampanje. Det begynte jo i utgangspunktet med at vi skulle lage en så enkel, at det skulle være så enkelt at man skulle laste opp et bilde elelr en video også kom liksom stampelet på automatisk da, men jeg røyker hvertfall ikke, sant. Du får liksom det overraskende effekten når du sender inn et bilde av deg selv når du sender inn et blde av deg selv også vrenger du øyelokkene dine også sier logoen men jeg røyker hvertfall ikke sant. Det fikk vi ikke til, teknisk, det var jo ikke mulig å gjøre.

Moderator: Okei, så det var, teknisk utfordring.

Jørgen Helland: Jajaja, alle sånne kampanjer, også jobber du med et konsept også blir det litt annerledes enn det du trudde, eller plutselig er det noen som kommer noen nye geniale tanker eller så kan det bli mye bedre enn det du hadde tenkt til.

Referent: Men var det sånn at de videoene ble på en måte postet på en facebook wall, sånn alt, eller, av det som dere godkjente?

Jørgen Helland: Nei, det fungerte ikke sånn. De gikk inn i en applikasjon på facebook siden også lastet du opp via den. Sånn at vi trakk ut noen videoer og la de inn på facebookwallen og viste de frem der, men de var nødt til å laset det opp som et eget program da, en egen side.

Moderator: Måtte du like Helsedirektoratet for å være med i den konkurransen

Jørgen Helland: Ja det tror jeg faktisk at du måtte. Nei, det måtte du ikke.

Moderator: Hvordan spredte dere den informasjonen om den konkurransen.

Jørgen Helland: det ble distribuert gjennom e-postliste gjennom Helsedirektoratet. En del ble kjørt gjennom facebook, ulike grupper, og en del skjedde organisk. Også kjørte vi også annonserer på flater der vi vet at det er mange ungsommer. Blog.no. Det var ikke spesielt høye annonsebudsjetter i det hele tatt. Fremfor det det kostet å lage løsningen.

Moderator: Hva dynes du om disse annonsene på facebook, er det en effektiv måte å treffe målgruppen på? Bruker dere det mye?

Jørgen Helland: Vu gjør det ikke. Det er ikke vår type business egentlig, men de fungerer bra. De gjør det. Det kommer veldig ann på produktet også kommer det ann på hvor flink du er til å lage annonsen.

Referent: men hvordan var det dere gjorde det i forhold til det vi snakket om i sted ang. Mobbing, hadde de muligheten til å kommentere en video for eksempel?

Jørgen Helland: Vi kunne slette de, også kunne vi ta kontakt med de som sendte inn videoene. Vi så jo videoer som vi kunne ha tolket i den ene eller den andre retningen.

Jørgen Helland: Ungdommer er veldig vanskelig å lese noen ganger. Du har kanskje vært borti det selv, men det er noe som kan se ut som at det er der er åpenbart mobbing, men så snakker du med de som er involvert også sier de nei, nei, det er bare sånn man snakker i gjengen vår. Det er helt greit og dytte trynet til noen ned i sølepytten, det går fint liksom(Latter). Så man må være litt sånn, man må ha en grundig forståelse og være fintfølende for ting som man ikke selv skjønner når man jobber med unge. Og det, men assa, for Helsedirektoratet så er det en ganske annen situasjon allikevel, de er Norges helsedirektorat, det er en del av staten, de kan ikke ha noe tull.

Referent: Nei så da hadde, men går det ikke ann å lukke, assa sånn, de videoene som dere postet på, eller som dere viste frem da, eh, går det ikke ann å lukke for at det går ann å kommentere og sånn, gjorde dere det da?

Jørgen Helland: Ja, det gjorde vi, det var ikke det som var hovedproblemet. Problemet var at vi har oppfordret noen til å lage en video, også står det ”Men jeg røyker hvertfall ikke” på slutten. Og hvis de ikke laster den opp hos oss så har vi ingen kontroll over det, de kan jo legge ut den på youtube de, sant.

Referent: Åja.

Jørgen Helland: Og mobbe folk i hjel også er det allikevel vårt stempel på slutten av videoen.

Referent: Mhmh.

Jørgen Helland: Ja, så det har vi ingen kontroll over, men den risikoen var vi villige til å ta da.

Moderator: Ja, men da, det var ikke noen problemer med at folk lastet det opp på youtube og...

Jørgen: Det var jo ikke det.

Moderator: Nei.

Jørgen Helland: Det som også ofte er et poeng med sånne ting er jo at det skal ganske mye til, det skal ikke bare være ille, det skal også treffe på timing og spres og noen må gjøre spredningen, og dermed er det ting å gjøre da. Så jeg tror ikke, jeg tror ikke at det liksom, jeg tror den risikoen er litt sånn overdreven sånn generelt, men man skal ha et klart forhold til det når man gjør sånne ting.

Moderator: Ja, også er det vel gjerne det at Helsedirektoratet skal man gjerne ha respekt for og det hadde kanskje være annerledes dersom det hadde være Solo eller Cola istede for Helsedirektoratet som er innenfor staten eller, det er jo på en måte autoritært da...

Jørgen Helland: Jeg tror Coca-Cola ville sagt seg uenige i at deres merkevare var mindre verdt enn Helsedirektoratet, men...

Moderator: Ja, okei.

Jørgen Helland: Men de, du har rett da når du jobber med offentlige instanser som er avhengig av folkets tillitt så kan du ikke tulle med, men pengebruken, for å si det sånn da, så det er jo liksom sånn, de ytterste, mest dramatiske risikoene er jo det at noen lager en mobbevideo også kommer det opp ”Men jeg røyker hvertfall ikke” også postes det på youtube og sprer seg over hele landet og det er

helsemyndighetene som står bak, også begynner de å grave, også var det offentlig tilbud, også ser de hvor mye det kostet, også er det en journalist som henger de sammen.

Moderator: Mhm, ja.

Referent: Mhmh, ja.

Jørgen Helland: Sant, en million kroner og mobbevideo på youtube, det er masse sånne uheldige veier å gå da.

Referent: Ja.

Jørgen Helland: Men.

Moderator: Så kanskje hovedforskjellen på en vanlig holdningskampanje er at du har mer kontroll over budskapet da enn når du gjør noe på sosiale medier for der har du ikke like god kontroll for det kan spres, og det kan misforstås og folk kan ja.

Jørgen Helland: Ja, absolutt, og du har ikke kontroll i det hele tatt. Det er viktig å finne ut hva man kan kontrollere og hva du kan gjøre for å oppfordre til den aktiviteten du ønsker.

Referent: Mhm: Jørgen: Det er veldig viktig. Og det og, at sosiale medier, er veldig preget generelt av at det er ikke er... klarer ikke å dyrke frem den aktiviteten som du synes er grei da, som du synes er konstruktiv, du bare gir etter for at folk klager, og at folk er forferdige, ikke kan skrive og all slags greier, også plutselig befinner du deg selv på det stadiet der du er blitt en av de du ikke vil skal være på facebookside din da.

Moderator: Men hadde dere et konkret mål med kampanjen i...

Jørgen Helland: Ja, jeg lurer på om det var et mål på, hmm, ja, nå husker jeg faktisk ikke, men det var et mål på antall videoer, ehmm, og antall besøkende på facebookside. Det ble ikke nådd, eh, og mye av det tror jeg skyldtes at det ble liksom ikke nok kommersielt trykk rundt det.

Referent: Mhm.

Jørgen Helland: Det er vanskelig å gjøre noen sånne kampanjer uten å ha noe mye annonsering liggende rundt.

Moderator: Ja, og dere hadde som målgruppe som, eh, unge folk, eller hadde dere mer spist enn det?

Jørgen Helland: 13-18.

Moderator: 13-18 ja.

Jørgen Helland: Også var det jo også et poeng det at det, det visste vi jo på forhånd og, at de som er i faresonen for å begynne å røyke er jo ikke akkurat de som er flinkisier og vil begynne å lage videoer for staten Norge liksom (Mette ler), sant. Og det var og Helsedirektoratet inneforstått med, og de var og inneforstått med at ehmm, det var en læringskurve. De ble også satt under ganske tungt press i løpet av kampanjen for å både rigge seg for å få dette til. De måtte også ha en vakt for dette her, som kunne sitte å svare på ting.

Moderator: Mhm.

Jørgen Helland: Ehmm, og en utfordring i forhold til det å ikke ha kontroll over budskapet. Det var vanskelig for de.

Moderator: Men har du andre erfaringer med holdningskampanjer, har du gjort noe lignende før eller?

Jørgen Helland: Jeg har gjort en holdningskampanje for kreftforeningen en gang, og da, ”Bloggere med solvett” het den.

Moderator: For?

Jørgen Helland: ”Bloggere med solvett”. Det og var rettet mot unge mennesker som tar for mye solarium. Ehm. Og nå kan det jo faktisk bli forbudt i Norge, og det er jo greit nok. Ting går videre der og tydeligvis. Da laget vi en konkurranse for de som hadde blogg. Som skulle dirve kampanjen, altså de skulle gjøre, altså hvem var det som var best til å spre informasjonen om de negative effektene ved soling, eller solarium for unge. Og da laget jo de vanvittige mengder med innhold, og de lagde og mye sånn offline ting. Han en fyren endte med å stå nede på kjøpesenteret og stoppe folk på veien inn i solariumet. Noen laget en video der de liksom, de laget en video med gravende journalistikk og konfronterte en solariumseier og det ble ganske mye, mye bra av innhold ut av det. Og mye, ganske mye oppmerksomhet. Vi hadde åtte bloggerer som liksom var med i finaleheatet. Og de hadde jo, flere hundre tusen lesere mange av de. Så det ble ganske bra med trøkk i det assa.

Moderator: Så det var, assa de hadde en egen sånn en egen plass de kunne blogge, eller var det sånne private bloggere?

Jørgen Helland: Det var privatbloggere. Så vi lagde en plattform som samlet i hop. Så folk skulle gå inn på deres side på vår plattform og stemme. Om de var liksom de beste eller ei da. Så klart de som allerede hadde mange lesere og allerede var populære, de ville jo stille sterkere. Sånn er det noen ganger at det,

hvis du legger opp til stemmer på i sosiale medier, så er det de mest populære(latter) som ofte vinner uansett.

Referent: Ja, uansett hva slags innhold.

Moderator: Men, det hadde vel vært best for de da, hvis det var en toppblogger som skriver om det, så blir det jo spredt til flere liksom.

Jørgen Helland: Jo, vi brukte toppbloggere til å rekruttere de andre.

Moderator: okei.

Jørgen Helland: Så de skrev om kampanjen først også fikk vi de andre med oss etter hvert.

Referent: Men det var ingen toppbloggere som faktisk var med i konkurransen, eller?

Jørgen Helland: Nei, men han her ene gallingen/galingen, hva er det nå han heter? Ehm, åh, det var han derre ene(latter), jeg glemmer alltid hva han heter. Uansett, han endte jo opp med å slutte å ta solarium, fordi det som skjedde var at, kreftforeningen da, som stod bak kampanjen, de tok med, de involverte folkene som var med, i kampanjen, på masse workshops og, lærte de mye ting da som spredte informasjon, og de slutta å ta solarium og fortalte det åpent og blei sånn motstander av solarium for ungdom og det er en ganske heftig ting når de er på topplista på blogg.no og holdt på å si, stå frem på den måten.

Moderator: De har vel ganske mye makt og de.

Jørgen Helland: Ja, de har dessverre det assa(latter).

Referent: Men tror du på en måte at det var årsaken til, assa, at det var veldig med på å hjelpe, til at det fikk god effekt da, hvertfall sånn i ettertid.

Jørgen Helland: Ja, det tror jeg, at den derre bruken av de som er kjente og store det kan ha mye for seg.

Referent: Mhm.

Jørgen Helland: Det hadde vi ikke på den røykekampanjen.

Referent: Var det noe dere vurderte?

Jørgen Helland: Ja, vi foreslo jo en del ting, mens kreftforeningen, nei helsedirektoratet, var gjerne ikke så fullt så på ballen på hva kidsa liker. De dro frem en stavgopper som jeg aldri har hørt om.

Referent: ja.

Jørgen Helland: Ehm, men det var ikke akkurat som...

Moderator: En stavgopper? (Latter)

Jørgen Helland: Ja, ikke sant. Det var ikke Justin Bieber akkurat.

Referent: Tenk hvis de hadde fått til det a.

Jørgen Helland: Ja, ja, ikke sant. Men de hadde ikke den, de så ikke behovet der og sånne ting, mens vi mente gjerne det at de burde bruke litt penger på å finne en ambassadør som virkelig kunne trekke dette her. Tanken vår var jo faktisk og å bruke denne personen da som en slags sånn bærer av kampanjen, til å fortelle hva som skjedde og holde frem videoer og snakke om det og legge ut innlegg og sånne ting. Men det, det, glei ikke den veien da kan du si.

Referent: Nei.

Moderator: Hvem var det du sa var ansvarlig for den solariumkampanjen?

Jørgen Helland: Kreftforeningen.

Moderator: Så du, synes du på en måte at de hadde et bedre oppdrag, eller synes du at de gjorde mer...

Jørgen Helland: De var jo mer kommersielt rettet sant..

Moderator: Ja...

Jørgen Helland: Så de forstod mye tidligere at de var nødt til å gå mer inn i det landskapet da, sant. Og at vi var nødt til å ha noen til å fronte dette her. Vi får ikke synelighet bare fordi dette er et kult konsept liksom. Man må.. Mhhmm.

Referent: Mhhmm, men var det noen forskjell sånn, vi var litt inne på det når vi laget problemstillingen vår, sånn i forhold til kombinasjonen av forskjellige kanaler.

Jørgen Helland: Mhm.

Referent: Assa om det har veldig mye å si da. Var det noen forskjell på de to, eller sånn, veldig tydelig forskjeller i forhold til det?

Jørgen Helland: Nei, assa, jeg tror ikke det. Hvis dere snakker om ungdommer og studenter og sånne ting så... Assa jeg husker når jeg foreleste for dere, så var det veldig interessant, for det var jo ingen som hadde blogg sant. Det var ingen som ville ha blog. Det var noe som kidsa holder på med. Jeg skal ikke ha noe med det å gjøre.

Moderator: Eller, jeg hadde, men det var reiseblogg. (Latter).

Jørgen: Så det var en voksenblogg da.

Moderator: Ja, jeg fikk betalt, så det(Latter).

Jørgen Helland: Oi, gratulerer.

Moderator: Ja, eller det var fra markedshøyskolen, men...

Jørgen Helland: Ja, nemlig.

Moderator: Men jeg, gjorde det jo ikke frivillig, så det er vel kanskje, litt..

(Latter)

Jørgen Helland: Nei, da gjelder det ikke.

Moderator: Nei.

Jørgen Helland: Det gjør ikke det, men ehmm.... I forhold til plattformvalg, ja, det er det store forskjeller på fra gruppe til gruppe.

Referent: Mhm.

Jørgen Helland: ja, det er det. For eksempel Instagram, som er veldig populært for dere og for folk på min alder, og litt sånn endover til et parr og tjue, vil jeg anta, men jeg har ikke noen tall på det i dag, ehmm, er jo en plattform som er utrolig spennende og visuell og har åpne data og sånne ting, men selve instagram i seg selv, der folkene egentlig bare ser streamsene til hverandre, er jo ganske idiotisk, det er jo ikke så mye deling av andres sine bilder for eksempel på instagram.

Referent: Nei.

Jørgen Helland: Det er ikke så veldig mye sånn atte, du liker et bilde også ser jeg det, det er det jo ikke.

Referent: men ofte så, men assa jeg er sånn veldig treig med alt sammen, ehm, men det er ofte at jeg på en måte ser ting, fra instagram på facebook da hvertfall, da er det jo en...

Moderator: Ja, for de...

Referent: Sprednings...

Jørgen Helland: Du huker av på om du vil dele det på facebook eller publisere bilde..

Referent: åja, ja,.

Moderator: Men det jeg har lagt merke til når det er konkurranse på instagram er jo at de lager en hashtag da, men det er vel kanskje ikke like vanlige at folk går å søker på, på en hashtag, på instagram.

Jørgen Helland: Det skal være et ganske fantastisk bilde for at du gjør det.

Moderator: Ja. Så, ville du sagt det kanskje ikke er like effektivt da?

Jørgen Helland: Det kommer ann på hva du mener med effektivt, men jeg tror magien ved å gjøre en vellykket instagramkampanje på instagram er dette med å forstå at det kommer masse bilder inn, la oss finne en måte å få de ut til folk på en

relevant måte, sant. Så hvis i snakker om Helsedirektoratet, så vil det være et poeng å få instagram bilder inn også spre de ut på ehmm.. liksom.. de derre digitale skjermene til JCK(??) på tbanen på Nationaltheateret sant. Omtrent realtime da. Hvis mulig. De er jo digitale, det er internettdækning, det burde være mulig liksom. For det er jo nettopp det som er greia, det er bilder, de må sees for at de skal funke, det er ikke bare å samle de sammen og putte de et sted, også er du fornøyd med det liksom. Sååå, men poenget er hvertfall det atte flatene har ganske mye å si da for visse målgrupper. Ehmm. Instagram kan godt fungere for studenter assa, fordi, men jeg ville tenkt litt over det, assa er det virkelig så stort?

Referent: Assa målgruppen vår, kremt, som vi har avgrenset det til er foreløpig 16-24, nei, 16-26 er det vel?

Moderator: 16-24.

Referent: 16-24.

Moderator: det er SSB tall.

Referent: ja.

Jørgen Helland: mhm.

Referent: Og vi, assa, sånn, der er det jo fra du er 16 og til du er 24 så er det veldig store forskjeller da.

Jørgen Helland: Ja, veldig.

Referent: Sånn i forhold til instagram f.eks, eller blogging da, som du var inne på i sted.

Jørgen Helland: Mhm.

Referent: Ehmm, sååå, er det noen spesielle plattformer som du tenker at hadde vært liksom et must å bruke, eller en kombinasjon, som du tror fungerer veldig bra.?

Jørgen Helland: Ja, assa, det må være noe for mobilen, det er i hvert fall helt sikkert, om det skal være en responsiv nettside eller en applikasjon, ja, assa, sannsynligvis ville det blitt litt for voldsomt å bygge en egen applikasjon...

Moderator: det eneste er at de har jo den derre sluttaappaen, har du hørt om den?

Jørgen: jaja.

Moderator: den har hvertfall hu Johanne som ligger hjemme og er syk, hun har benyttet seg av den, det er jo en måte å gjøre det mer tilgjengelig å slutte...

Jørgen Helland: Ja, det er jo sant, det går jo gjerne ann å kombinere den med snusing.

Moderator: Den er for snus og.

Jørgen Helland: Den er for snus og røyk ja.

Moderator: Så kan du plotte inn hvor mye du gjennomsnittlig snuser per dag er det det?

Referent: jeg vet ikke jeg.

Moderator: ja også er det per dag også kommer det opp hvor mye du har spart da, så det er visst en ganske motiverende app.

Referent: jeg så faktisk noen som hadde postet på facebook sånn hvor de liksom hadde lagt oppi penger sent, også hadde de tatt bilde av sparebøssen sin og telt opp og skrevet hvor mye de hadde spart, så det så jo litt spennende ut.

Jørgen Helland: Ja, men det er jo masse, mye spennende man kan gjøre, men kjernen i de gode, gode sosiale medier kampanjene er egentlig det som er kjernen i alle gode kampanjer, og det er jo en historie, og et budskap som kan kan feste seg ved og ta til seg og ville dele og gjøre noe med. Det er jo klart, veldig mye holdningskampanjer er jo basert på nettopp dem med skremsel sant.

Referent: på?

Jørgen Helland: På skremsel, atte du, hvis du gjøre dette, det er næsty, det er dette, og du får grønne lunger hvis du holder på med det.....

Referent: Men når vi har, når vi har lest oss opp på det med holdningskampanjer og i forhold til dette med skremsel også, så er det egentlig mye av det som har kommet opp i forhold til snus da, er at det rett og slett ikke fungerer så mye som man kanskje skulle ønske.

Moderator: Men det som er facinerende med vår målgruppe, med kvinner som studerer, er atte det gjerne er en sånn symbolsk ting, og at vi vil jo finne ut hva som er årsaken, før vi kan utforme dette budskapet, så, det er jo en teori vi har, men ut i fra fokusgrupper også så skal vi jo på en måte se. Kanskje det er avskrekkingsmetoden som fungerer best for kvinner. Det er jo det vi liksom ønsker å se på da.

Referent: Fordi det har også vært, vi har lest noen undersøkelser hvor det på en måte ikke har korrelert da i forholde til, at de som snuser ikke har noen utdannelse, det er ikke samme greia som det har vært med røyk atte, eller i den samme undersøkelsen da, så kom det frem atte de som røyker da, gjerne er med tilbøyelig for å drikke mer for eksempel, eller ta dop og sånne ting, mens det ikke korrelerer med de som snuser.

Jørgen Helland: Mhm.

Referent: Derfor så er det litt sånn, hvertfall det vi har tenkt på da, i forhold til det med skremsel og sånne ting er at det kanskje ikke har like stor effekt da.

Jørgen Helland: Ja, nei assa jeg er neste litt usikker på, assa hva er de negative effektene egentlig? På en måte assa, informasjonsbehovet tror jeg er ganske stort.

Referent: Mhm.

Jørgen Helland: Også tror jeg også at den aldersgruppen er ekstremt opptatt av hvordan de fremstår, kanskje den aldersgruppen som flatt ut er aller mest opptatt det. Selv om de studerer ting og blir sykt smarte oppi hodet så er de allikevel ekstremt opptatt av hvordan de fremstår.

Referent: Mhmh.

Jørgen Helland: Også er det jo, det burde jo være en eller annen mulighet for å skru sammen et eller annet budskap som handler om nettopp dette med fremtoning og om det som er oppi hodet.. og spille på det. En slags sånn der rom da. Også er det å finne ut et utdrag som er mer relevant, det er jo utrolig viktig.

Moderator: Mhmh, men syntes du, ut i fra den erfaringen du har hatt da, at facebook er en bra plattform til holdningskampanjer, eller ville du anbefalt en annen holdningskampanje. Assa det er jo alt ettersom hva som, nå skulle jo du ta unge folk da men...

Jørgen Helland: Ja, nei assa facebook er jo, jeg lurer på om det er noe sånt som at 96% av nordmenn under 28 har en facebookprofil, det er vanskelig å si at det ikke er relevant liksom.

Moderator: Ja mhm, det er jo liksom alle er på facebook.

Jørgen Helland: Ja, men man trenger ikke bygg på facebook(???), det er ikke der xxx er, men at det er en konkret plan for at proffe folk skal spre det på facebook for eksempel det er viktig. Og grunnen til at det sprer seg det er jo veldig viktig å ha med seg, det er fordi de føler at det å spre noe, det sier noe om dem selv, som de ønsker å si, ikke at de liksom føler at det er riktig eller sånne type ting, ehmm.. Grunnen til at folk støtter humanitære organisasjoner på facebook, er fordi de ønsker å vise at de støtter folk på facebook.

Referent: Mhm.

Moderator: Ja, jeg...

Jørgen Helland: Du kan like godt ringe folk og gi røde kors 500 kroner sant, men du får ikke det samme kicket som å fortelle på facebook at du nettopp ahr gitt 500 kroner til røde kors.

Moderator: Det nytter ikke å trene hvis du ikke har lagt ut bilde på instagram.
(Bra vits Elise) Masse latter.

Jørgen Helland: Nei, det er noe der. Det er forskjell på, nå har vi gjennomført en sånn undersøkelse på, akkurat dette greiene der da, det er forskjellige ting som driver ulike mennesker sant. Mens, mens noen av oss trives veldig godt med å liksom dokumentere hvor flinke vi er oppi hodet sant, men så er det andre som synes det er veldig viktig å vise hvordan du ser ut. Assa hva de ytretingene du har, bilen din, klærne dine.. Mens hvis du snakker med en fyr som er liksom er professor på, på BI, nei på Blindern sant, så ville ikke han si det at det er bilen min som definerer den jeg er, han vil jo si at det er likosm oppi hodet her som definerer hvem jeg er. Og hvis du snakker med en aksjemegler nede på akerbrygge så vil du gjerne si at det er liksom dressen min som viser hvem jeg er. Og det er veldig viktig å forstå på sosiale medier og, folk bruker sosiale medier til sitt prosjekt her i livet. Så hvis du vil fremstå som kul da, så vil du bruke sosiale medier til å fremstå som kul. Sant, da vil du si hvilke kule konserter du er på. Du vil ikke si at du sitter i onepiecen din og digger grand prix på lørdagen, sant. Du gjør jo ikke det sant. Det er et utvalg hele tiden. Og det er kanskje løsningen på et konsept for jenter og sånne ting. Og liksom finne ut hva som kjennetegner de, hva er det de har lyst til å fortelle om seg selv til omverden. Er det for eksempel individualismen, er det knyttet til røyking for eksempel er det fordi at røyking var kveldens(??) greie, mens det som var rebeller før er jo ikke rebeller nå, og de er jo alikiser, sant, det kan man jo ikke være, er det, har snusen tatt over noe av det? Er liksom snusen den nye, hullete 501 liksom, det er masse sånne ting som det er verdt å finne ut av da.

Referent: Har du noen spesielle formeninger om hva som på en måte er sosialt akseptert å dele i den aldersgruppen?

Jørgen Helland: det tror jeg varier veldig fra skole til skolen for å si det sånn. Jeg tror at hvis du er på Blindern vil du finne helt andre ting som er akseptabelt enn det du ville gjort på for eksempel BI. Men jeg tror og at det, at det, at de deler nok ganske mye. Ehmmm.. Ganske mye, både om følelser og om ting rundt seg, ting de omgis med og sånne ting.

Referent: det er jo, hvertfall sånn som jeg opplever det, assa du har jo plassert det i forskjellige sånne bokser, om de er plundrere, eller om de er sånn som skaper innhold og sånn. Men det som, assa, det erofte at man ler av det er noen som har lagt ut et bilde av at de trener for eksempel, eller at man har personer på facebook som du helt klart synes at deler for mye.

Jørgen Helland: Mhmmh.

Referent: Ehm, men assa, det jeg egentlig lurer på er om du har plukket opp noen sånne spesielle ting som virkelig ikke er akseptert da? Sånn om det er en ting som er liksom sånn som alle egentlig burde vite.?

Jørgen Helland: hehe, ja, nei, det har jeg ikke. Jeg tror eh det varierer veldig fra mennesker til mennesker assa.

Moderator: mhmmh, ja sånn fra person til person. Hvertfall når jeg er på face så og jeg ser en høyt respektert person, gjerne forelesere for eksempel, som poster veldig mye, så er det greit fordi han har litt intellektuelle ting å komme med. Mens en person som poster om hverdagslige ting mange ganger om dagen, det blir spam for min del hvertfall.

Jørgen Helland: mhmmh. Ja, men for noen, noen mennesker er det hverdagslige det viktigste sant.

Moderator: mhmm. Jørgen: og det er utrolig viktig å ta med seg det atte neon er liksom sånn at livet er skrudd sammen rundt hverdagen, den er den viktigste tingen. Det er de tingene de velger å fortelle. Og den viktigste tingen de kan fortelle om seg selv er at de er helt normale.

Referent: mhmmh.

Jørgen Helland: Det er liksom drit viktig da og vær helt normal. Hvem er du? Nei en vanlig fyr. Det er liksom det første du hører. Og da er du liksom allerede inne i noe landskap som er annerledes enn ditt kanskje. Mens for andre så er det, som sagt, det viktigste å dele det en har, noen ville sagt at jeg legger ut bilder av, hvis du egentlig spør dem om hvorfor de legger ut bilder av seg selv når de er midt i en lang skitur og nyter en sånn importpils på beitostølen stilen med sola og perfekt skiføre og alt dette her, sant. Er jo fordi de egentlig ønsker å fremstå som en sånn friskus, flinke, sant, de er ute å står på ski, de nyter det gode liv, de har råd til en dyr øl, og alle de tingene ønsker de å vise med det bildet.

Moderator: Men det er alltid de der som aldri, de derre som snoker, og bare går å ser på hva andre gjøre og aldri informerer noe.

Jørgen Helland: Ja, det er en stor andel. Men basert på den undersøkelsen vi har gjort nå så vet vi veldig mye mer om hvem er det som bare, som er helt inaktive, for eksempel, de som ligger på den økonomiske aksene, de som ligger høyre i sosioraster, om du husker den modellen?

Referent: Ja.

Jørgen Helland: Det er jo ad, typiske entreprenører, eller direktører, mellomledere, folk som har gått på bi og jobber i det private næringsliv og sånn. Veldig mange av de er inne på facebook og aldri gjøre noen ting. De bruker det som ren underholdning og ser på andres liv sant. 25% av de poster eller liker ingenting. Mens på den andre siden, de som er på samme nivå på den andre siden lærere, sykepleiere og sånne type ting, er ekstremt mye på facebook og poster og liker veldig mye. Deltar veldig, veldig mye.

Moderator: Som en bekreftelse, søker de bekreftelse da? Eller?

Jørgen Helland: Begge to bruker sosiale medier veldig mye (host) for å komme seg opp i systemet et eller annet vis. De vil jo oppover. Så det de da, disse her nede ville sagt åh, de bare sitter å følger med på alle andre også lærer jeg meg alt det jeg skal lære også driter jeg meg ikke ut også har jeg større sjanse for å komme meg videre. Mens disse her oppe tenker at de er nødt til å påvirke omgivelsene mine til å vise alle andre hvor jævlig smart jeg er. Og da kommer jeg høyere opp da. Så det er forskjellige tilnærminger til det og forskjellige bruksmønster da. Så i forhold til deres, deres målgruppe, så ville jeg stilt en del sånne bakenforliggende spørsmål, og se om det, stille spørsmål, og se om de som er i fokusgruppen, i sånn sosiologiland, hvem eh. Leser de mye? Er de, er de, hva gjorde foreldrene? Har foreldrene mye utdanning for eksempel, det er en ganske avgjørende ting. Og hvor er de på en kulhetsskala i i byen for eksempel? Hvilke utesteder er det egentlig synes det er greit å gå på? Og spesielt hvilke utesteder er det absolutt ikke greit å gå på?

Referent ja.

Jørgen Helland: Også ser du hvor mange som sier gossip ikke sant.

Moderator: Sier?

Jørgen Helland: Som sier gossip eller jæger eller noen sånn type ting. Det er liksom, da finner du ganske greie svar da.

Moderator: Men, kan det sie noe om de er en sånn, nå vet ikke jeg hva du kaller de ulike gruppene, men sånn som poster veldig mye, og de som poster middelmådig og de, har det noe korrelasjon?

Jørgen Helland: Jeg tror ofte det er litt sånn tilfeldig i forhold til liksom hvem som blir hivd inn i det. Men eh, det er klart at de som mestrer digitale flater godt, de som skjønner hav som foregår og ikke er redde for, og ikke tror at ting går galt, stoler på vennene sine(latter) eller sitt nettverk og stoler på facebook og sånne ting. De har høyere aktivitetsnivå og. Også er det jo sånn for disse målgruppene her da at de velger jo plattformer ut i fra hva de selv mener er riktig for de, og hva de holder på med.

Moderator: Okei. Ja, for jeg har fått litt inntrykk av de som ikke er like sosiale og ikke har like mange venner bruker facebook som sin venn på en måte. Atte de poster veldig mye fordi de ikke har det sosiale livet på samme måte.

Jørgen Helland: Det er sant, jeg er nødt til å gå jeg, men du har helt rett og det er gjennomført en studie i sverige som eh de som brukte facebook mest aktivt var liksom fraskilte, forbanna, alememødre(Latter)

Jørgen Helland: Når de endelig da hadde lagt ungene så trengte de sånn sosialtliv substitutt da.

Referent: mhm.

Jørgen Helland: Og da var facebook det nærmeste. Du var nok inne på noe der.

Moderator: Ja.

Jørgen Helland: Men det er ikke de som bestemmer hva alle andre skal synes om ting.

Referent: nei.

Jørgen Helland: De er ikke oponionsledere.

Moderator: men vi kan gjerne sende deg alt dette her, transkriberingen og det, så får du se hva vi har kommet frem til.

Jørgen Helland: Det må dere gjerne gjøre. Så kan jeg pirke på alle de tingene som jeg har sagt feil(Latter).

Moderator: men det var, tusen takk det var veldig snilt av deg at du stilte opp, det setter vi pris på.

Vedlegg VI – Intervjuguide for fokusgrupper

Sted:

Dato:

Kl:

Utvalgsstrategi: Direkte, Snøballmetoden

Kriterier for informanter: Kvinnelige studenter, i alderen 19-26, som snuser

Fase 1: Rammesetting

Løs prat (5min)

Vi vil servere bakeverk og kaffe/te. Videre vil vi dele ut navneskilt for å få nærhet til informantene, samt få en bedre oversikt over hvem som sier hva.

Informasjon (5 min)

- Ønske deltakerne velkommen.
- Kort presentasjon av moderator.
- Avklar roller (moderator, sekretær, observatør, deltagere).
- Si litt om temaet for samtalen (bakgrunn, formål).
- Forklar hva fokusgrupper er, hva det brukes til: Dere er alle her fordi dere er snusere, eller er tidligere snusere, hvilket som sagt, er det vi skal forske på i dag. Målet med denne fokusgruppen er å bringe frem deres oppfatninger, følelser, holdninger og ideer rundt snus. En av fordelene med fokusgrupper er at gruppedynamikken kan skape interessante diskusjoner og at dere kanskje kommer på ting i forbindelse med en annen informants svar. Det er imidlertid viktig at dere forsøker å ikke avbryte hverandre slik at alle får sagt det de ønsker og slik at alle slipper til. I tillegg er det viktig at dere forsøker å være åpne og ærlige.
- Er noe uklart? Spørsmål?

Formaliteter (5 min)

- Lydopptak, forklar hvorfor
- Avdramatiser bruk av lydopptak og observatører
- Skriftlig skriv utleveres til alle informanter.
- Få skriftlig samtykke fra deltagerne til å ta opp intervjuet, pluss utfylt skjema med kort info om informantene
- Har dere noen spørsmål? Er noe uklart?
- Start opptak og sett på navnelapper

Fase 2: Erfaringer

Åpningsspørsmål: (ca. 10 min)

- Hva forbinder dere med snus?
- Hva forbinder dere med kvinner som snuser?

Overgangsspørsmål: (5 min)

- Hva tror dere er årsaken til at så mange kvinnelige studenter snuser?

Fase 3: Fokusering

Nøkkelspørsmål: (30 min)

Årsaker til å snuse

- Kan dere peke på årsaker til at dere begynte å snuse?
- Vil dere si at det er andre årsaker som ligger til grunn for at dere snuser i dag?

- Er det mange av deres nære venner som snuser?
- Hvilken betydning vil dere si at venner har i forhold til eget snusbruk?

Kostnader ved snus

- Hva tenker dere om kostnadene knyttet til snus?
- Er høye kostnader en grunn til å slutte?

Normer/sosiale kontekster rundt snus

- Hva tror dere gutter synes om jenter som snuser?
- Vil dere si at det finnes visse normer rundt snusbruk (situasjoner man aldri bør snuse).
- Finnes det sosiale settinger der du ikke føler deg komfortabel med snus?
- Trening, skole, jobb, hos svigers, med foreldre/familie, med kjæreste, på fest, med mennesker du ikke kjenner så godt, på intervju, på en fin restaurant, på middag, på date...
- Hva synes foreldrene deres om at dere snuser?

Slutte å snuse

- Hvorfor tror dere at folk har så store vanskeligheter med å slutte å snuse?
- Tror dere avhengighet til nikotin er en avgjørende årsak til at mange mislykkes?
- Har dere noen gang forsøkt å slutte å snuse? Evt hvor mange ganger?
- Hvorfor bestemte dere dere for å slutte å snuse? Oppfølgingsspørsmål: Brukte dere substitutter mens dere forsøkte å slutte (nikotintyggis, unico?).
- Var det noen av dere som ble oppfordret av kjæreste, venner eller foreldre (noen som påvirket valget?).

Fase 4: Eksperiment (15 min)

- Dele ut skriv som opplyser om helsemessige konsekvenser ved bruk av snus (informantene leser gjennom)
- Vise frem et bilde av en person med munnkreft

Oppfølgingsspørsmål/diskusjon:

- Var det noen av opplysningene i dette skrivet dere ikke kjente til?
- Tenker dere ofte på de helsemessige konsekvensene ved bruk av snus?
- Tror dere på det som står i teksten?

Fase 5: Tilbakeblikk

Oppsummering (ca. 10 min)

- Glemte spørsmål
- Eventuelle tillegsspørsmål fra moderator
- Oppsummere funn
- Har vi forstått dere riktig?
- Er det noe dere vil legge til?
- Tillatelse til å beholde klipp til undervisning (del ut erklæring)

Vedlegg VII - Observasjoner under fokusgrupper

Markedshøyskolen

Her var det flere av informantene som kjente hverandre, hvilket førte til at gruppedynamikken ble svært god. Stemningen var løs og ledig og det var mye latter. Videre kan det pekes på at sensitive temaer som for eksempel snus og seksualitet ble tatt opp, uten oppfordring fra moderator. At flere av informantene var venninner, kan tenkes å gjøre det vanskeligere å lyve, da disse med større sannsynlighet ville kunne avslørt dem. Det var videre et klart flertall av 3. års studenter i denne gruppen, der to 1. årsstudenter utgjorde fåtallet. 1. årsstudentene virket mer usikre ovenfor de andre i gruppen, hvilket kan tyde på at disse forsøkte å finne sin plass i den sosiale konteksten. Likevel opplevdes ikke denne kontrasten som ødeleggende for gruppedynamikken. Da fokusgruppen hadde lest faktaarket om snus var det flere av informantene som søkte bekreftelse fra de andre i gruppen. Noen informanter forsøkte å dobbeltsjekke om informasjonen var riktig og utvekslet informasjon seg i mellom.

Omgivelser: Intervjuet på Markedshøyskolen fant sted i et stort og behagelig møterom. Det var lite støy som kunne påvirke stemningen, og det var gode sittestoler.

UIO

Gruppedynamikken som forekom i den første fokusgruppen, var ikke tilfelle i den andre gruppen som ble gjennomført på Universitetet i Oslo. Det kan argumenteres for at gruppen var mindre homogen fordi informantene både studerte forskjellige fag og fordi gruppen ikke hadde like stor kjennskap til hverandre. At informantene ikke hadde like stor kjennskap til hverandre så ut til å skape større usikkerhet innad i gruppen. Dette begrunnes blant annet med at informantene ga mindre utfyllende svar. Moderator ble derfor nødt til å involvere seg i større grad for å oppnå flyt i samtalen. Det var likevel ett par stykker i fokusgruppen som kjente hverandre fra før, noe som førte til at disse til tider virket mer frempå i dialogen. En av informantene kom dessuten for sent og forårsaket forstyrrelser. Flyten og stemningen i gruppen bedret seg noe da gruppemedlemmene ble bedre kjent og tryggere på hverandre. Det var mye enighet i gruppen, spesielt i forhold til det sosiale tilknyttet snus. Til tider kunne en se tegn til forsvarsmekanismer hos informantene, hvilket vil være interessant å se nærmere på i analysen. Da informantene ble bedt om å lese gjennom informasjonsskrivet om snus ser en tegn til perseptuell blokkering for å unngå kognitiv dissonans.

Omgivelser: Intervjuet på Universitetet i Oslo ble gjennomført på et lite grupperom, hvilket anses for å være mindre ideelt for gjennomførelsen av et intervju.

BI

Dette var den siste fokusgruppen som ble gjennomført. Da det hadde kommet frem mye lik informasjon i de tidligere fokusgruppene, var det ønskelig å få til en mer heterogen gruppe enn tidligere. Intensjonen med dette var å skape nye, interessante diskusjoner, som kunne føre til ny og meningsfull informasjon. Denne gruppen bestod derfor av en snuser, en som snuser av og til og en som hadde sluttet å snuse. Da gruppen inneholdt få informanter, og kun observatør og moderator var tilstedet, beskrives stemningen som svært intim. Videre hadde stemningen i denne gruppen

mange likhetstrekk med fokusgruppen fra Markedshøyskolen. Det kan forøvrig påpekes at to av informantene kjente hverandre, og at en av informantene kjente både moderator og observatør. Dette kan ha bidratt til en avslappende tone, og den siste informanten virket uberørt av dette. Det kan også nevnes at en av informantene som stadig søkte bekreftelse fra de andre, og som ett par ganger i løpet av intervjuet endret meningsinnholdet i det som først ble sagt.

Omgivelser: Intervjuet på BI ble gjennomført i åpent landskap, da det var vanskelig å reservere et passende grupperom. Da fokusgruppen fant sted sent på dagen var det var få mennesker rundt, og omgivelsene opplevdes derfor som behagelige.

Vedlegg VIII - Utdelt ark til informanter

Spørreskjema

Navn:

Utdanningsinstitusjon:

Alder:

Snuser/røyker foreldrene deres?

Snuser du?

Alder da du begynte å snuse:

Hvor mange år har du snust?

Hvor ofte snuser du/når sluttet du å snuse?

Hvis du snuser, hvilket merke snuser du?

Skriv opp fire positive assosiasjoner som du har til snus.

Skriv opp fire negative assosiasjoner som du har til snus.

Hvilke steder liker å dra ut på byen i Oslo? Kom med tre eksempler.

Samtykkeskjema

Sted: BI, Oslo.

Tid: 20.03.2013

Denne undersøkelsen er en del av utdannelsen ved Markedshøyskolen. Informasjon som fremkommer av intervjuet vil bli brukt i vår bacheloroppgave der vi skal skrive om jenter og snus. Deltagelse er frivillig og du kan trekke deg på et hvilket som helst tidspunkt uten å oppgi grunn. Det å trekke seg medfører ikke erstatnings- eller begrunnelsesplikt, eller andre konsekvenser.

Intervjuet vil bli tatt opp på lydbånd, men forskere er underlagt taushetsplikt og alle data behandles konfidensielt. Opplysningene vil bli anonymisert og slettes etter prosjektets slutt(05.06.2013). Opplysningene vil ikke bli utlevert til andre enn sensor, vår veileder på oppgaven(Adrian Peretz) og andre bidragsyttere. Intervjuet vil bli gjennomført av Johanne Njølstad, Elise Mæland og Mette Rennesund.

Samtykkeerklæring(14.02.2013):

Jeg har mottatt informasjon om prosjektet

Underskrift(Johanne Njølstad, Elise Mæland og Mette Rennesund), Oslo, 14.02.2013:

Faktaark om snus

Snus inneholder faktisk mer enn 2 500 kjemiske stoffer. Du vet sikkert at snus inneholder nikotin, men visste du at snus også inneholder en rekke andre helseskadelige stoffer, som for eksempel arsenikk? Dessuten finnes det kreftfremkallende stoffer og tungmetaller som krom, kadmium, bly og kvikksølv i snus.

Munnhulen

Tannkjøttet i området der du plasserer snusen kan trekke seg tilbake. Når tannkjøttet trekker seg tilbake, kan snusen også etse direkte på festet for tennene. Det kan i verste fall føre til at tennene dine løsner. Hvis tannhalsene først er blitt lange og godt synlige, vil dette dessverre ikke bedre seg selv om du slutter å snuse. Forskningsresultater som allerede foreligger, tyder på at de forandringene man får i slimhinnen gjennom å snuse, kan være forstadier til munnhulekreft.

Snus og vekt

Studier viser at snus kan påvirke stoffskiftet og øker risiko for overvekt.

Graviditet og snusing

Hvis gravide snuser, går nikotinet over i fosterets blod. Dette kan medføre at barnet blir født for tidlig og får lavere fødselsvekt.

Trening og snus

Nikotinet i snusen gjør at blodårene trekker seg sammen og øker motstanden for blodstrømmen. Når blodtrykket stiger, må hjertet arbeide hardere og du får dårligere kondisjon. En norsk studie viser at snusing også øker sjansen for at du skader muskler og skjelett. På grunn av redusert blodtilførsel, vil slike skader i vev og muskler leges saktere.

- Kilde: Tekst: Sosial- og helsedirektoratet i samarbeid med Tore Brøyn. 2 Opplag: Oktober 2006, 50 000 eks.

Vedlegg IX - Analyse - steg 1

Koding av fokusgruppe - MH

Assosiasjoner til snus

Kan snuse over alt, svært tilgjengelig (lettere enn å røyke), vanesak, beroligende/avslappende, lite synlig. Reduserer godtesug.

Assosiasjoner til kvinner som snuser

Kult, trendy, alle gjør det, sosialt akseptert.

Årsaken til at så mange kvinner snuser er:

Det er sosialt akseptert, røykerestriksjoner, lukt (lukter mindre enn røyk), røykere går over til snus, trend.

Årsaker til at informantene begynte å snuse:

Tilgjengelig i vennegjengen, ikke lov å røyke i leiligheten (da var snus enklere), alle vennene mine snuste, startet å snuse på fest (så ble det bare mer og mer), begynte for å slutte å røyke, Norway Cup (snuste med de eldre).

Årsaker til at informantene snuser i dag:

Vanesak, erstatning for godteri, å ha noe under leppa, enklere enn å røyke (tre som erstattet røyk med snus, nesten som tvang), alle andre gjør det (blir vanskelig å slutte/sosialt), har ingen grunn for å slutte (om legen hadde sagt at det var farlig, hadde jeg sluttet med en gang), snuser kun på fest nå (eller med andre som snuser, men synes ikke det er like godt lenger).

Har venner stor betydning?

Alle er enige om at venner har stor påvirkning. Noen mener at det ikke har en direkte link, men at dersom du først har begynt er det vanskelig å slutte når så mange gjør det.

Kostnader tilknyttet snus

Flere er enige om at det er jævlig å tenke på hvor mye penger de bruker på snus. Flere mener imidlertid at det nødvendigvis ikke er grunn til å slutte å snuse, ettersom de da bare ville brukt pengene på noe annet (godteri, cafe latte og lignende). Det er kun en som sier at kostnadene i seg selv er en grunn til å slutte.

Hva synes gutter om jenter som snuser?

De som snuser selv synes det er greit, de som ikke snuser synes det er ekkelt. Informantene tror det er akseptert fordi det er så mange som gjør det, og fordi det er blitt akseptert i studentkulturen. En prøvde snus på ungdomsskolen (7 år siden ca) og fikk store reaksjoner, men slike reaksjoner får man ikke i dag.

Normer, sosial kontekst

Jeg snuser ikke når jeg henter datteren min i barnehagen, ville ikke sovet med snus, i svømmehallen, hos besteforeldre, jobbintervju, når man har sex, begravelse, situasjoner der du skal vise respekt for andre, foran familie (ca 50/50 om informantene snuser foran foreldre), profesjonelle møter, ikke på treningssenter (men det kan gutta gjøre), ikke foran svigerforeldre (i hvertfall ikke første møte). Sosiale kontekster der snus er vanlig:

I forbindelse med idrett. Gjerne mannlige sporter, som ishockey, fotball, håndball o.l. Informantene forbinder snus med en litt sånn macho-greie. Informantene forteller at de føler seg noe mer maskuline, og kulere med snus. En mener at porsjonssnus er ganske feminint. En forteller at hun snuser og drikker pils med gutta, og røyker og drikker vin med venninner. De peker også på forskjellen mellom en mocca-snus og en generalsnus.

Hvorfor har folk så store vanskeligheter med å slutte å snuse?

Avhengighet, vanesak, lett tilgjengelig, psyken. Flere mener at selve nikotinen og den fysiske avhengigheten ikke er det viktigste.

Har informantene forsøkt å slutte å snuse, i så fall, hvorfor bestemte de seg for å slutte, og evt hvorfor klarte de ikke å slutte.

Har aldri forsøkt å slutte før, men forsøker nå og det går greit, bortsett fra på fest. Slutte dagen derpå i 1 år (fordi hun var kvalm) sprakk pga eksamenslesning, vedkommende sluttet også i en juleferie (ønsket en sunnere start på året), men dro på ferie med venner etterpå og sprakk. En ”sluttet” ufrivillig grunnet utveksling. Merket spesielt suget etter middag, på kvelden og på fest. Andre gangen personen forsøkte å slutte var da hun var hjemme hos foreldrene, fordi hun ønsket å være et godt forbilde for lillebrødrene, begynte da hun kom hjem til Oslo igjen. En annen ”sluttet” også pga utveksling (men bestilte noen bokser), sprakk da hun kom hjem igjen. Alkohol gjør det enda vanskeligere å holde seg unna snus.

Diskusjon om helseskadene ved snus

Dette kjente informantene ikke til: At tennene kan løsne, overvekt (trodde det motsatte).

Dette kjente de til: At tannkjøttet kan trekke seg tilbake. Informantene synes det er særlig ekkelt at tennene blir gule, noe de selv har merket. De synes det er ekkelt når snusen renner. De peker på at uansett om en snuser og er maskulin, så vil man være en jente. Man ønsker ikke at snusen skal være så veldig synlig.

Trodde de på informasjonen: Informantene tror på noe av informasjonen, men er skeptisk til det meste. En kommenterer videre at alle reklame går på at røyk er farlig, ikke snus. Samme informant forteller at hun først begynte å bekymre seg for kreft da hun bestemte seg for å slutte å snuse. En annen forteller at hun synes det er skummelt å merke at hjertet banker ekstra. Informantene sammenligner snus med alt annet man gjør som ikke er bra eksempelvis vin og sjokolade, og spør seg hvor mye bedre det egentlig er. De mener at noe “galt” gjør man, og at det er en del av det å hygge seg.

Koding av Fokusgruppe-BI

Assosiasjoner til snus

Eksamensperiode, stress, avkobling/avslappet, klarer å fokusere, vanesak, tar snus etter ma, skolen/lesesalen, vanesak, uvane, dyr uvane.

Assosiasjoner til kvinner som snuser

I begynnelsen: harry, ikke pent. Nå: Gjør ikke noe, litt kult(sa litt kult, men ikke kult...) litt tøft, at gutter og jenter er på samme bølgelengde. I begynnelsen: kult. Nå: Harry. Før: Bare kule jenter som gjorde det. Nå: harry, snus har kommet dit hvor røyk er.

Årsaker til at informantene begynte å snuse:

23(snuser kun dersom hun har tilgang, snuser bare når andre gjør det, har aldri kjøpt en boks selv). Ung(Er fra Trondhjem, mener det er en unnskyldning, alle snuser der). Guttene snuste, hvis de kunne, hvorfor kunne ikke vi? Lettere når porsjonssnusen kom. Starten: på fest. Så hadde du plutselig noe igjen etter en fest og begynte å snuse selv om du ikke var på fest. Ungdomsskolen. Færre røykere, henger sammen. Skambelagt å snuse. Snus var kult når det kom. Kvinner ville snuse fordi de ville være på lik linje med menn. Snusindustrien gjorde det lett for kvinner med de små moccasusene, smaker og design. Det ble trendy for damer å snuse når den rosa mocca boksen kom. De la til rette for at kvinner kunne snuse. Begynte å snuse general/general løs fordi det var det guttene hadde

Årsaker til at informantene snuser i dag:

Snus er sunnere enn røyk. Mer tabu å røyke enn å snuse. Du kan fortsatt være superspek og supersunn selv om du snuser, men du kan ikke gå birken og røyke. Det er en trend å snuse

Har venner stor betydning?

Begynte å snuse fordi venner gjorde det. Alle søstre og faren snuser, moren røyker, så foreldrene hadde ikke noe de kunne si. Miljøet la til rette for at det var greit å begynne å snuse. Ikke noe press. Ble fristet av noen venninner i eksamensperioden som sa bare ta det e rdigg, derfor hun begynte å snuse. Man ble nysgjerrig. Det er ikke så mange nære venner som også snuser. Kine sier at hun var den eneste av alle venninne som sluttet å snuse, og at det skjedde naturlig i russetiden. Hun prøvde ikke. Men sier at hvis hun ikke hadde sluttet da og hvis alle vennene hennes hadde sluttet at hun også hadde sluttet. Tina sier at hun aldri er med på en sånn flow. Ref det hun sa ovenfor, der hun sier at hun begynte å snuse fordi det var noe som ba henne om gjøre det. Hedvig sier i utgangspunktet at venner som slutter ikke ville påvirket henne fordi hun lett kan sitte i et rom å snuse uten at noen andre gjør det, men sier at det kanskje ville vært lettere da. Viser til et eksempel med en hun bodde med som sluttet og da sluttet ikke hun. Sier det er veldig individuelt og avhengig av hvor sterk du er.

Kostnader tilknyttet snus:

Ulempe, dyrt, de som snuser synes tydeligvis at det er verdt det. En av de viktigste grunnene til at man ikke burde snuse. Topp fire. Det blir bare dyrere og dyrere, bra argument for å slutte, men har ikke sluttet fordi hun er avhengig. Men man er jo avhengig. Men sånn er det jo for de som ikke snuser og. Tenk på kaffen, hvor mange man drikker hevr dag. Det koster jo fort 40 50 kr. Man hadde brukt pengene på noe annet uansett. I stede for å drikke latte snuser jeg. Snakk om prioritertinger. Hvis jeg ikke hadde jobbet ved siden av studiet hadde jeg sikkert prøvd hardere.

Hva synes gutter om jenter som snuser?

At det er finere at man ikke gjør det, at det er lite feminint, men at det er greit. Det er care. Blitt vant til det. Tror ikke det er et stort minus, det er ikke rart, blitt vanelig. Tror det handler om omgangskretsen din(her kommer det jeg sier om mats og kine). Veldig individuelt(på skolen)

Normer, sosial kontekst:

Jeg snuser ikke;

Hjemme hos mamma og pappa. Jeg kunne snust hjemme, men ikke i jobbintervju eller foredrag. Aldri på jobb (jobber i en bedrift på lysasker). Når du skal gjøre et godt inntrykk

Sosiale kontekster der snus er vanlig:

Mest hjemme, alene

Hvorfor har folk så store vanskeligheter med å slutte å snuse?

Vanesak. Det er ikke vitenskapelig bevist at det er veldig helseskadelig for deg. Kan få gule tenner, men kan bleke de, snuser ikke så mye, så det er ikke så dyrt, ikke skam sånn som røyking, folk tror ikke det er helseskadelig. Søkt mye på internett og det virker ikke som om snus er noe skadelig. Og man sammenligner det med røyk og da er jo snus mye bedre. Man vet ikke nok om ulempene

Har informantene forsøkt å slutte å snuse, i så fall, hvorfor bestemte de seg for å slutte, og evt hvorfor klarte de ikke å slutte.

Kine har sluttet, av seg selv. I russetiden fordi hun ikke snuset når hun var klein, og da snuset hun ikke på en mnd, så da bare ble det sånn. Klart å slutte i to tre mnd, og det har gått fint, tatt det ved anledninger som passer veldig godt. Har begynt igjen når man har vært med venner som snuser. Liker snus veldig godt. Hender at hun får skikkelig cravings men at hun bare bestemmer seg for å putte noe annet i munn. Når jeg snuser har jeg ikke cravings på godteri osv. Når jeg slutter får jeg helt sykt cravings på godteri osv.

Diskusjon om helseskadene ved snus

Dette kjente informantene ikke til: overvekt, treningsskader og snus

Dette kjente de til: tannkjøttet

Trodde de på informasjonen: kreft, en av informantene var skeptisk til nesten all informasjonen. De trodde heller ikke på sammenheng med dårligere kondisjon og snus.

Observasjon: Grunnet at en av informantene måtte gå valgte vi å kutte intervjuet her. Samtalen fortsatte etter at hun gikk og det kom frem verdifull informasjon. Vi velger derfor å fremdeles kommentere informasjon som kom frem. Etter at informantene hadde lest faktaarket om snus stilte de mange kontrollspørsmål. Det virket som om de ikke helt trodde på det som stod. Den ene informanten spurte til og med om det som stod på arket var sant da hun var ferdig å lese. Utover dette ble det også her, som i de andre fokusgruppene, utvekslet informasjon for å bekrefte/avkrefte påstandene på arket.

Koding - fokusgruppe UIO

Assosiasjoner til snus

Avslappende, rolig, pause, unngå ”godtesug” eller å føle seg sulten. Ofte i forbindelse med alkohol.

Assosiasjoner til kvinner som snuser

Helt vanlig, men det går likevel et stort skille mellom løs- og porsjonssnus.

Årsaken til at så mange kvinner snuser er;

Slutte å røyke, fordi det har blitt mye vanligere, flere snus som appellerer til jenter som for eksempel Mocca. Man snuser fremfor å ha lyst på godteri og lignende.

Årsaker til at informantene begynte å snuse:

Ekkelt i begynnelsen, men så fortsetter man. Var nysgjerrig, og dessuten var det kult. Videregående – flere som suste, begynte med de ”tøffeste” jentene, også spredte det seg bare. Først bommet man av andre, så begynte man å kjøpe selv for å unngå å bomme av andre.

Årsaker til at informantene snuser i dag:

Vane, fordi selve effekten(”rusen”) er ikke like sterk i dag. Man kjenner det veldig godt når man ikke snuser. Det å komme seg gjennom en dag på lesesalen uten snus virker krevende, altså man lager seg mange forestillinger som for eksempel at man må ha snus etter middag. Det er dessuten vanskelig å slutte.

Har venner stor betydning?

¼ av vennene snuser, noen ca halvparten men det var flere som snuste før. Mange gjør det, og det kan sies å være flere i vennegjengen som snuser enn som ikke snuser. Likevel mange som bare bommer snus.

Kostnader tilknyttet snus:

Veldig dyrt, men selve snusboksen koster ikke veldig mye der og da, men mer når man regner på det over en lengre tidsperiode. Man velger ofte å ikke tenke på kostnadene. Det er et godt argument for å ikke snuse, spesielt om man legger bort de pengene man potensielt sparer.

Hva synes gutter om jenter som snuser?

Gutter som snuser tenker ikke så mye over det. Trolig ikke sjarmerende å snuse på byen, men blant venner er det greit. Mer akseptabelt å snuse foran en gutt som selv snuser på byen, men bør gjerne unngås hvis gutten ikke snuser.

Normer, sosial kontekst

Man unngår å snuse når man er med foreldre og besteforeldre. Handler litt om respekt. Ikke akseptabelt om man står ved en talerstol og skal prate foran en forsamling. Jobbrelaterte situasjoner er heller ikke akseptert, spesielt innen helsesektoren. På trening kan det fremstås som usportslig om man snuser, og kan sammenlignes med det å ta med en burger på trening. Det er likevel akseptert innen lagsport, selv om man tvilsomt snuser under kamper eller trening. Hovedsakelig kontekster man skal fremstå formell, blant eldre folk og trening som er sosiale kontekster hvor det ikke er akseptabelt.

Hvorfor har folk så store vanskeligheter med å slutte å snuse?

Avhengighetsskapende og fordi man har så mange assosiasjoner knyttet til snus. For eksempel at man snuser på fest og i sosiale settinger. Det er over alt og så tilgjengelig. Har informantene forsøkt å slutte å snuse, i så fall, hvorfor de bestemte seg for å slutte, og evt hvorfor de ikke klarte å slutte.

Fire informanter har forsøkt å slutte. Først og fremst for å teste seg selv, om de faktisk kunne klare det. Én av informantene var på reise i Vietnam og hadde dermed ikke noen valg. Gikk fint, helt til informanten kom hjem til hjemmeeksamen og snusen plutselig var tilgjengelig igjen. To av informantene har forsøkt å slutte hele 2 ganger. Informant peker på at hun kunne sluttet hvis hun virkelig ønsket, men ser ikke grunnen til å slutte og finner unnskyldninger for å begynne igjen. Det pekes også på det at man måtte fått vite noe veldig nytt om snus og dens skadeliggjøring for å slutte

på stedet. Det er derimot en felles enighet om at man ser for seg å slutte med snus når man etablerer seg og får barn osv...

Diskusjon om helseskadene ved snus

Det er så mye forskjellig som anses å være skadelig, og forskning viser at man kan få kreft av ”alt”, som for eksempel mobiltelefon. Det var ikke mye nytt som stod på arket, dessuten er det ikke påvist godt nok at det faktisk er kreftfremkallende. Hadde derimot vært 100% sikkert at man kan få kreft av snus, ville det trolig hatt en annen effekt. Det er derimot tenner og tannkjøtt som bekymrer informantene mest. Alle informantene sier seg likevel enige i at de tror på det som står i teksten. Ingen av informantene tror at snus er på samme nivå som røyk. Man unngår dessuten disse fakta og tenker ikke så mye over det. Man leser ting, også glemmes det om ett par dager. Det er altså flere av informantene som viser til perseptuell blokkering.

Vedlegg X - Analyse - steg 2

1. Holdninger:
2. Årsak
3. Sosiale kontekster

1. ASSOSIASJONER

1. Assosiasjoner til snus

Positive:

Avslappende, vanesak (etter måltid, ved eksamenslesning, alkohol), reduserer godtesug, tilgjengelig, bedre enn røyk(eks røykere), sosialt, deilig,

Negative: Avhengighet, stygge tenner/tannkjøtt, stygt/ekkel, dyrt, lite feminint, helseskadelig

1. Assosiasjoner til kvinner som snuser

Kult, trendy (noen mener det *var* kult), de kule jentene begynte å snuse (gutter og jenter på samme bølgelengde), sosialt akseptert.

2. ÅRSAK/VIRKNING:

2. Årsaken til at så mange kvinner snuser er:

Det er sosialt akseptert, røykere går over til snus, lukt (lukter mindre enn røyk), trend, finnes snustyper som appellerer til jenter, snuser istedenfor godteri.

2. Årsaker til at informantene begynte å snuse:

Tilgjengelig i vennegjengen, guttene snuste (hvorfor kunne ikke vi?), prøvde på fest, trendy (jentesnus), de kuleste jentene gjorde det, røykerne begynte for å slutte å røyke.

2. Årsaker til at informantene snuser i dag:

“Du kan fortsatt være supersprek og supersunn selv om du snuser, men du kan ikke gå birken og røyke” (bedre enn å røyke). Alle andre gjør det, trend, vanesak, har ingen grunn til å slutte, vanskelig å slutte.

2. Kostnader tilknyttet snus

Alle mener det er altfor dyrt å snuse og liker ikke å tenke på kostnadene. Det er likevel få som mener det er en grunn for å slutte, og påpeker at de ville sløst bort pengene på noe annet om de hadde sluttet.

2. Hvorfor har folk så store vanskeligheter med å slutte å snuse?

Avhengighet (psykisk), vanesak, lett tilgjengelig. Det er ikke vitenskapelig bevist at det er veldig helseskadelig. Man vet ikke nok om ulempene (ingen god grunn for å slutte).

2. Har informantene forsøkt å slutte å snuse, i så fall, hvorfor de bestemte seg for å slutte, og evt hvorfor de ikke klarte å slutte.

Ingen grunn til å slutte, sprekker pga snus er svært tilgjengelig, alle vennene gjør det, pga alkohol. Skal slutte når de blir gravide. Kun en som har sluttet og holdt seg i flere år (sluttet av seg selv. Hadde ikke lyst på mer). Noen nevner at de får lyst på godteri når de har forsøkt å slutte, og derfor har valgt å heller snuse.

2. Diskusjon om helseskadene ved snus

Dette kjente informantene ikke til: At tennene kan løsne, overvekt (trodde det motsatte), treningsskader og snus.

Dette kjente de til: At tannkjøttet kan trekke seg tilbake. Informantene synes det er særlig ekkelt at tennene blir gule, noe de selv har merket. Noen nevner at de har merket hjertebank.

Trodde de på informasjonen: Informantene tror på noe av informasjonen, men er skeptisk til det meste. Snus kan ikke sammenlignes med røyk. I teorien kan en få kreft “av alt” og at mye annet kan være farligere. Hadde det vært 100% sikkert at man kan få kreft av snus, ville det trolig hatt en annen effekt. Tenner og tannkjøtt bekymrer informantene mest. De nevner videre at man unngår fakta, man leser ting, også glemmes det. Det er altså flere av informantene som viser til perseptuell blokkering.

3. SOSIALE KONTEKSTER/NORMER:

3. Har venner stor betydning?

Splittede meninger. Noen mener det ikke har en stor påvirkning, andre mener det har det. Noen mener det ikke har en direkte link (men om du først har begynt er det vanskeligere å slutte om vennene dine gjør det).

3. Hva synes gutter om jenter som snuser?

De som snuser selv synes det er greit, de som ikke snuser synes det er ekkelt. Informantene tror det er akseptert fordi det er så mange som gjør det, og fordi det er blitt akseptert i studentkulturen. Snuskulturen har imidlertid endret seg (ikke akseptabelt for 7-8 år siden). Kan variere fra omgangskretser.

3. Normer, sosial kontekst

Snuser ikke når;

Med familie (ca 50/50 om informantene snuser foran foreldre, få med besteforeldre, svigerforeldre og annen slekt) situasjoner der en skal vise respekt (jobbintervju, holde tale, når man har sex, på jobb, begravelse). Ikke på treningssenter (men det kan gutta gjøre, lagsport er et unntak).

Vedlegg XI – Transkribering Fokusgruppe 1

Markedshøyskolen

Moderator: Ja, det er ikke noe spørsmål? Da setter vi bare gang. De første spørsmålene kommer til å være ganske åpne, det er bare å slenge ut det dere kommer på. Første spørsmål er hva forbinder dere med snus?

Informant 1: Kan hvem som helst begynne?

Moderator: Ja

Informant 1: Skole, videregående

Informant 2: Avslapning

Informant 3: Nikotin

Informant 4: Det er veldig enkelt. Bedre enn røyk, det plager ingen andre.

Informant 3: Lite synlig

Informant 5: Du slipper å gå ut

Informant 7: Kan gjøres overalt

Informant 4: Veldig tilgjengelig, kan gjøres på restaurant, over alt. Veldig greit å gjøre.

Informant 6: Tar bort godtesug. Altså at man har lyst på noe søtt.

Informant 1: Jeg tror jeg bare forbinder det med en vanesak jeg. Bare å ha noe under leppa.

Informant 4: Jeg forbinder det med at det er veldig komfortabelt. Det er sånn når man egentlig synes at ting er litt kjipt, så tar man seg en snus.

Informant 5: Det har en veldig sånn beroligende effekt da, i hvertfall for meg.

Moderator: Hva forbinder dere med kvinner som snuser da?

Informant 1: Alle kvinner jeg kjenner tror jeg.

Informant 4: Litt mer vanlig tror jeg.

Informant 5: Ja, det er en trend

Informant 3: Litt mer akseptert da

Informant 5: Det er ikke så veldig lenge siden jeg syntes det var skikkelig harry faktisk, før jeg begynte å snuse sjøl. (alle ler). Da er det ikke så gærent.

Moderator: Andre ting?

Informant 2: Det er mange som synes det er kult å snuse også begynner de bare fordi at alle gjør det. Man skulle liksom være en del av gjengen. Når eg begynte da så syntes andre det var kult også, så begynte flere, også satt vi i lag på jentekvelder og tok oss en snus og sladra og bare koste oss.

Informant 5: Også er jeg veldig sånn at jeg tenker at jenter og snus, så er det portion. Løssnus eksisterer ikke.

Informant 4: Hvis en jente tar seg en bakesnus, da er det harry.

Informant 5: Jeg prøvde det en gang fordi jeg ble litt pressa opp i et hjørne av en kompis, det lå jo rundt i kjeften i løpet av 2 sekunder.

Moderator: Hva tror dere er årsaken til at det er så mange kvinner i dag som snuser, sammenlignet med før da?

Informant 3: Det er godtatt, sosialt sett

Informant 4: Jeg tror også at det er en konsekvens av de strengere røykelovene. Man røyker ikke like mye på utesteder, det er ikke hyggelig å gå ut å ta seg en røyk lenger. Kanskje det er årsaken, at man heller velger å snuse enn å røyke, fordi det er enklere.

Informant 1: Lukt kanskje

Informant 3: Så tar det ikke så mye tid. Det er sånn røyker du, så må du gå ut, ta deg 5 minutters pause.

Informant 7: Men det er sånn, røyking har blitt mindre sosialt akseptert også. De som kanskje er avhengige av nikotin, vil jo gå over til snus i stedet for å slutte med nikotin.

Informant 4: Å gå ut å ta seg en sigg, er liksom sånn skal du gå ut å ta deg en røyk, liksom. Det har jeg merket stor forskjell på, bare de tre årene vi har gått på Markedshøyskolen. Hvor mye ting har endret seg på de tre årene i forhold til røyking da. Og hvor mye ting også har endret seg i forhold til snusbruk også. Veldig mange av de jeg omgås i hvertfall, som ikke har noe med den skolen å gjøre i det hele tatt, snuser i mye større grad nå enn det de gjorde før.

Informant 1: Jeg tror at alle følger jo trenden littegrann. Om man vet om det er bevisst, eller om det ikke er bevisst, så tror jeg man følger ganske bra etter uansett. Så om alle folka snuser, så gjør jo sikkert jeg det også, selv om jeg ikke vil være en av de som følger etter.

Informant 5: Jeg bare tenkte på at, det er jo veldig, man tenker jo ofte at man erstatter røyken med snusen. Men det er jo mange som snuser som aldri har røyket. Som plutselig ikke ser den negative delen med nikotin da, når det kommer til snus.

Informant 1: ja, jeg begynte aldri å røyke før jeg begynte å snuse.

Moderator: Vi skal gå litt inn på dette med årsaker til å snuse. Akkurat de to spørsmålene her har jeg lyst til at vi bare skal ta en runde på. Hvis det er noen som ikke kommer på noe med en gang, så bare hopper vi over også tar vi det på nytt når en kommer på det. Spørsmålet er om man kan peke på årsaker på hvorfor man begynte å snuse? De årsakene til at du tok en snus første gang. Og om man tenker at det er andre årsaker til hvorfor man snuser i dag? Om det er noen forskjell på disse årsakene? Så vi kan bare begynne her, kanskje.

Informant 1: Ja, hvorfor jeg begynte å snuse. Jeg vet ikke helt grunnen, men jeg tipper det var fordi det var rundt i gjengen. Etter hvert fortsatte jeg også og da ble det en vanesak. Jeg begynte å snuse for å ikke stappe andre ting i munnen, altså av mat. Jeg så et blikk der borte fra (henvender seg til venninnen Aina, alle ler). Og forskjellen til at jeg snuser nå?

Moderator: Ja, om det er andre grunner for eksempel?

Informant 1: Ja, nå driver jeg å prøve å slutte. Jeg har kommet ganske godt i gang med det, om jeg tør si det selv. Jeg er ganske flink. Men nå er det en vane tror jeg, grunnen til at jeg har fortsatt er at det er en vane, og at det er lettvinnt rett og slett. Jeg tror ikke det er nikotinet jeg savner, men det å ha noe i leppa. Å ha noe å gjøre på en måte. Kjedesnusing er egentlig hovedgrunnen til at jeg snuser nå. Det var mitt svar.

Informant 5: Jeg husker første gangen jeg var borte i snus, da var det fordi at jeg bodde i en leilighet der det ikke var lov å røyke. Men da var jeg egentlig ikke no, jeg ble aldri komfortabel med snusen, så da la jeg det fra meg. Også begynte jeg på Markedshøyskolen, og da begynte jeg faktisk å snuse av hensyn til de jeg jobba på eksamensgruppe med, fordi ingen av de røyka. Så i stedet for å drive å løpe ut og at det ble en irritasjonsgreie for dem, så tok jeg heller snusen som en erstatning. Så lukta det heller ikke for dem og jeg, det var litt sånn jeg starta. Men nå så snuser jeg jo heller enn å gå ut å røyke. Nå er det jo noe jeg har lyst til å gjøre, og noe jeg synes er godt. Men det starta egentlig som sånn hensynsting.

Informant 3: Min tur? Jeg begynte fordi jeg kom i klassen med noen som snuste, eller de fire/fem jeg satt med, snuste alle sammen. Så ble det til at jeg også skulle prøve da, og da ble det jo til at jeg begynte å snuse også. Rett og slett litt gruppepress, ble jeg utsatt for. Ja, hvilke andre spørsmål var det?

Moderator: Ja, hvilke årsaker til at du snuser i dag?

Informant 3: I dag så er det jo også litt sosialt bevisst, holdt jeg på å si. Alle andre gjør det, så gjør man det selv også. Man sitter på vorshspill også drikker man litt også tar seg en snus. Men jeg prøver også å slutte da, i hvertfall kutte ned.

Moderator: Så du snuser mindre....

Informant 3: Hverdaglig ja, .

Moderator: Ja, enn når det er sosialt?

Informant 3: Mmm.

Moderator: Ja, Solveig?

Informant 2: Jeg begynte å snuse fordi jeg egentlig hatet røyk. Moren min røyket når jeg var mindre, og jeg brukte alltid å gjemme vekk røykpakken hennes. Også sluttet hun da , også var jeg litt opprørsk når jeg var liten. Ja, så begynte jeg å røyke litt og fant ut at det var noe dritt, også var jeg sammen med mange kompiser ofte, og de snuste, og påvirket meg. Jeg var masse på fest. Ja liksom når du drikker alkohol, så tar du en snus i tillegg, da kjenner du bare...bom. Det blir liksom enda mer effekt (alle ler). Det var i hvertfall sånn første gangen. Nå er jeg jo avhengig, det er jo derfor jeg snuser i dag. Det er ikke sånn at jeg tar meg en snus for å være sosial, jeg må ha noe å drive med, det er den følelsen å ha noe å drive med. Det er den som, hvis den forsvinner så er det noe som mangler liksom. Så...jeg har prøvd å slutte, og jeg klarte det i en uke. Men, jeg vet ikke, det er liksom sånn at jeg ikke ser noen spesiell grunn til å slutte å snuse. Men hvis jeg får beskjed av legen om at nå må du slutte, liksom, så hadde jeg gjort det på flekken. Det vet jeg at jeg hadde klart.

Informant 7: Altså jeg begynte å snuse da jeg skulle prøve å slutte å røyke. Det er vel seks/syv år siden. Da var det ikke noe digg i det hele tatt, så jeg fortsatte å røyke og slutta å snuse. Men så har jeg på en måte bare tvunget meg til å gå over til å begynne å snuse.

Moderator: Hvorfor det?

Informant 7: Fordi jeg bare er, jeg synes ikke....Jeg ville ikke røyke, men jeg var avhengig av nikotin, rett og slett. Så ble det bare en gradvis omvenning egentlig. Nå må jeg ha snus føler jeg. Hvis jeg ikke har snus så er det sånn, shit, nå må jeg ut å kjøpe snus liksom.

Informant 6: Første gang jeg snuset var faktisk på Norway Cup i 2008 da (alle ler). Jeg kjøpte boks med de som var eldre og sånn. Synes det var kult. Så gikk det et par år, og da var det fortsatt i fotballsammenheng da. Så flyttet jeg til en annen plass og begynte å spille fotball der på laget. Der var det veldig sånn fotballmiljø, og jentene snuste og sånn. Så ble det til at, ja, påvirkning egentlig.

Moderator: Og nå snuser du?...

Informant 6: Ehm, jeg føler at jeg har trappet ned veldig. Jeg synes ikke det er så godt lenger som jeg følte det var før. Men på fest, da går det fort en boks på en kveld.

Informant 4: Ja, nei, jeg har egentlig da nettopp begynt å snuse. Så det er jo veldig fint (alle ler). Nei altså, jeg har jo prøvd snus mange ganger sånn gjennom ungdomsåra, og siden. kjæresten min, som jeg har bodd sammen med i mange år, han har alltid snust, så lenge jeg har kjent han. Ehm, så jeg har jo prøvd snus, men har aldri syntes at det var noe godt i det hele tatt. Jeg syntes det var skikkelig ubehagelig, sånn ekkel smak i halsen og, nei, ubehagelig. Men også har jeg røyka siden ungdomsårene. Også...ehm...har jeg en datter da, som er fire. Så sluttet jeg jo med det og sånn, når jeg var gravid og sånn. Også ble det liksom litt sånn frihetsgreie og ta seg en røyk da. Når jeg var på en måte utenfor hjemmet. Også har, egentlig så tror jeg at det har mye å si med at mange av vennene mine ikke røyker så mye lenger. Og at det er veldig vanlig å snuse på Markedshøyskolen. Også...ehm...røyker jeg ikke hjemme. Også har det blitt veldig greit da, i stedet for å ta seg en røyk , siden ingen

andre, eller folk gradvis rundt meg har sluttet å røyke. Så er det veldig, i stedet for å plage de med å gå ut eller, si at nå tar jeg fem minutter og gjør det, også har ikke jeg lyst til å røyke for min egen del heller, så gradvis har jeg på en måte bare byttet over da, uten å egentlig gjøre det helt bevisst. Egentlig har det vært ganske ubevisst. Det er liksom ikke sånn at jeg har satt foten ned og bare, nå skal jeg slutte å røyke og begynne å snuse i stedet for. Jeg har på en måte gradvis hatt en overgang. Også fordi snusen har utviklet seg veldig. Før så var snusen sånn brun, selv om det var posesnus så var den i brun pose, og smakte dritt. Men så har man sånne fine, sånn derre slim og (alle ler). Den ser ikke så jævlig ut under leppa og. De smaker bedre, de er mildere, altså det, det har kanskje også endret seg.

Moderator: Ehm... dere har jo vært litt inne på dette med, ja, at det har en betydning hvilken skolen du går på, venner, at venner snuser, osv. Dette går litt på de to neste spørsmålene og, vil dere si at det har en stor betydning at ens nære venner snuser? Sånn i forhold til eget snusbruk?

Informant 1: Jeg synes det i hvertfall. For jeg merker at nå som jeg har begynt å slutte, er de eneste gangene jeg får veldig lyst på det når jeg ser at andre putter en opp i leppa. Og jeg vet at det er en nytelse (alle ler). Så da, tenker jeg at, det er de eneste gangene jeg har lyst på det. Men, så, hvis jeg ikke ser det, så tenker jeg ikke over at jeg har lyst på det. Jeg tror det har veldig mye å si, hva de rundt deg driver med.

Informant 5: Ja, det kan godt være ass, men det har ikke vært bevisst i så fall, for min del. Jeg har egentlig aldri følt at det har hatt så mye å si hva andre har gjort da. Men nå starta jeg å snuse fordi at jeg ikke skulle plage andre, de jeg satt rundt og jobbet med. Og de snusa jo ikke. Så, men når jeg sitter i timen ved en av de her, og de tar seg en snus, så er jeg sjapp med å ta en snus jeg og. Så, helt sikkert men veldig ubevisst.

Informant 4: Ja, altså sånn...

Moderator: Ja, nå kan dere bare...

Informant 4: Nei, jeg har vært eksponert for snus av både venner og kjæreste i mange, mange år før jeg valgte å snuse selv. Så jeg føler ikke at det er en direkte link, men jeg tror det har en veldig stor påvirkningskraft det at når du først har begynt da, at når de andre da i rommet, eller rundt deg gjør det, så er det veldig lett å gjøre det selv og.

Moderator: Hva tenker dere sånn i forhold til kostnadene tilknyttet snus? 14.58....

Informant 7: Det er egentlig helt jævlig å tenke på (alle ler).

Informant 1: Jeg vil ikke regne ut hvor mye penger jeg har brukt på det, for da blir jeg deprimert tror jeg.

Informant 4: Jeg prøve å ikke tenke så mye på det egentlig.

Informant 3: Det er vel derfor jeg prøver å slutte også, for å ikke bruker for mye penger på det.

Moderator: Er det altså en grunn til å slutte?

Informant 3: Ja.

Informant 6: Det er jo kommet en sånn app, som viser hvor mye man sparer. Så kan du legge inn snus i stedet for røyk, og så regner den ut hva du sparer i løpet av en dag. Det er ganske emormt i løpet av et år i hvertfall.

Informant 5: Jeg følte alltid at snusen før var et billigere alternativ en røyken da. Men det har jo forandret seg veldig, nå koster det nesten like mye som en 20 pakning. Men for min del har egentlig ikke kostnaden så mye å si, fordi jeg hadde brukt pengene et annet sted uansett. Så et eller annet for å slippe å tenke på det hele tida da, så penger går det hele tida. Så, ikke noe grunn til å slutte her ass.

Informant 1: Hvis jeg ikke hadde hatt lyst til å slutte å snuse så hadde ikke pengene fått meg til å gjøre det. Men herregud, jeg tar jo de pengene å bruker på noe annet, jeg synes det er kjempe flott at jeg får litt mer penger. Men det hadde nok ikke fått meg til å slutte.

Informant 3: Jeg tenker at sånn som nå forrige uke da, før studielånet kom så hadde jeg 500 kr. Og da er det liksom ikke snus jeg går og kjøper da. Så som student så er det ikke akkurat snusen jeg bruker penger på.

Moderator: Så for deg kan kostnader være en avgjørende grunn til å slutte?

Informant 3: Ja, sånn som situasjonen er nå ja. Hadde jeg vært i fulltidsjobb hadde det vært noe annet.

Informant 4: For meg er det ikke det i det hele tatt men, det er kanskje fordi jeg alltid allerede har brukt penger på røyk. Også føler jeg på en måte at det er bedre da, eller jeg legitimerer det i hvertfall ovenfor meg selv da. Jeg føler det er bedre å kjøpe snus enn røyk. Slev om det koster det samme og sånn, så syns jeg på en måte sånn for meg selv da, mitt indre, at det liksom er bedre. Jeg legitimerer det for meg selv at jeg liksom alltid har brukt det og da er det greit. Også er det bedre med snus enn med røyk så da. Jeg tror ikke selv om, jeg tror ikke jeg ville sluttet selv om det gikk opp med 50 kr boksen til. Faktisk, og det er ganske sykt å tenke.

Informant 1: Jeg tror du må rettferdiggjøre det med noe.

Informant 4: Det høres jo sykt ut å si, jeg skjønner jo at det høres sykt ut å si, men det er sant.

Informant 5: Nei for jeg er på et sånt stadiet hvor jeg går og kjøper en 10 pakning og snus. Og da bare, fy faen, det koster så mye penger. Men da tenker jeg at da velger jeg jo bort røyken og heller bruker penga på snusen.

Moderator: Mmm, hva tror dere om, eller hva tror dere gutter synes om jenter som snuser?

Informant 6: Jeg tror det er litt forskjellig jeg, men. Jeg tror i hvertfall at liksom de som ikke snuser selv synes det er drit ekkelt, egentlig.

Informant 5: Eller synes det er harry, eller ja.

Informant 1: Jeg tror ikke gutter liker det.

Informant 3: Jeg tror ikke det er noen stjerne i boka nei.

Informant 1: Smaker ikke godt og...

Moderator: Gutter som snuser selv da?

Informant 5: Jeg tror ikke de tenker på det.

Informant 2: De som snuser selv, synes det er greit.

Informant 1: Jeg tror de synes det er greit fordi det er veldig akseptert nå. Jeg tenker at, før har det jo vært en guttegreie, det kan jo hende de faktisk har lyst til å ha den makten, at det er de som skal snuse (alle ler).

Informant 4: Jeg husker sånn som når jeg gikk i, det må ha vært i tiende klasse eller noe sånn. Så var vi på en sånn sammenkomst hos noen kompiser av meg. Og det husker jeg at da skulle jeg liksom prøve en snus og alle gutta bare "fy faen hvor ekkelt", og du skal prøve snus om sånn. Og i dag er det jo ingen som ser det, det er ingen som liksom reflekterer så mye over det. Det kan godt hende at det er gutter som innerst inne tenker det, men det er ingen som kommenterer det i hvertfall. Ingen kommenterer det. Jeg føler at det har blitt mye mer lov da for jenter. Altså det at jenter snuser har blitt mye mer greit da, akseptert.

Informant 5: Jeg får reaksjoner hvis jeg sier at jeg skal gå ut å ta meg en røyk. Da er det sånn "hæ, skal du ut å ta en sigg". Da får jeg reaksjonen, men snusen er det ingen som har sagt noe på, annet enn en kompiss av meg som ikke snuser selv. Han synes det er drit harry.

Moderator: Ehm, vil dere si at det finnes noen normer rundt snusbruk, altså, er det visse situasjoner der dere for eksempel aldri ville snust da? Normer rundt snusbruk, aldri ville snust? Ehm, her kan vi gjerne kanskje ta en runde, igjen. Også bare nevne for eksempel tre/fire situasjoner som er liksom på topp på lista da, på når snuser jeg aldri liksom. Da kan vi begynne andre vei.

Informant 4: Når jeg henter datter i barnehagen, eller, ehm, i generelt sånn barnesammenheng. Jeg ville aldri sovet med snus, og jeg ville aldri snust i svømmehallen (alle ler). Og i dusjen, for det har jeg prøvd en gang og det var helt jævlig. Snus og alt, nei, det var helt grusomt. Men det er ganske mange situasjoner der jeg føler at jeg ikke har lyst til å snuse. I det hele tatt, så det...

Moderator: Vi tar tre på hver, også kan vi diskutere litt løst etterpå.

Informant 6: Jeg tenker at hvis jeg hadde vært på besøk hos bestemor eller bestefar liksom, Bestemor og bestefar, så er ikke det det første jeg gjør foran ansiktet deres å ta en snus. Også...ehm, det er vanskelig egentlig. Ehm, er det nok med en?

Moderator: Ja, ja, vi går videre så kommer du på.

Informant 7: Jeg ville aldri snust på jobbintervju for eksempel, det hadde jeg ikke gjort. Eller når man har sex, man har ikke snus da (alle ler).

Informant 1: Hvis du ikke har prøvd det, så vet du ikke.

Informant 7: Har en fyr som prøvd det, det er helt uakseptabelt. Nei, det er vel de to, eller kanskje i begravelse.

Informant 2: Det var akkurat det jeg skulle si. Det er plasser, du skal liksom vise respekt for folk. Sånn som hvis du sitter i en begravelse, du tar ikke opp en snus. Eller for eksempel hvis du skal til legen. Du sitter ikke med en snus i leppa. Ja det er sånn visse situasjoner, der du bare vet med deg selv da, du tar deg ikke en snus nå, selv om du har lyst på en. Du kan vente to timer, godt. Men ja. Det er veldig bevisst da, hvor det er greit og hvor det ikke er greit. I hvertfall med meg.

Informant 3: Eh, det er i hvertfall foran mamma og pappa og familien. Jeg regner med at de vet det, men de trenger ikke å se det. Og som dere sier, jobbintervju, møter, eller hvis du skal møte noen du ikke har noe spesielt forhold til, eller har et profesjonelt forhold til da. Så lar man gjerne den ligge. Du blir jo ofte sett, altså snus er jo ikke den mest positive tingen du gjør. Det er jo mer en, ja, nytelse du gjør for deg selv.

Informant 5: Ehm, ja, det første jeg tenkte på var at jeg snuser ikke når jeg sover eller, har lagt meg. Jeg har våkna opp med en som sov med snus er gang, det var ikke noe koselig ass. Jeg hadde ikke snusa når jeg hadde hatt sex. Å ikke i jobbintervju. Eller sånne settinger.

Informant 5: Jeg tenkte først at jeg snuser der jeg har lyst til å snuse og har du lyst, har du lov. Men etter ha hørt det her så, jeg gjør jo egentlig ikke det. Jeg har snust etter jeg har lagt meg, men da har jeg tatt den ut før jeg har sovna. Og ikke i jobbintervju og, jeg tror jeg kanskje snuser der jeg er komfortabel jeg, der jeg føler meg komfortabel og akseptert.

Moderator: Er det sånn første gang dere skal hilse på svigerfamilien så tar dere en snus? Eller er det også litt sånn man ikke gjør?

Alle: Nei

Informant 3: Jeg hadde nok latt boksen ligge i vesken der ja.

Informant 7: Og på treningscenter, mens du går ut etter å ha trent liksom.

Informant 1: Har du den med deg inn på tredemølla, det...

Informant 7: Eller mens du løper.

Informant 1: Kan vi ikke gjøre en test på det? På treningscenter, hva slags blick man får osv.

Moderator: Jeg har sett snus ligge på tredemølla, sånn i kroken på en måte.

Informant 4: Jeg har sett gutter som har løftet vekter med deeeen snus leppa liksom.

Moderator: Men tror du det er forskjell mellom gutter og jenter, altså at gutta kan snuse på treningssenter men ikke jenter?

Alle: Ja, gutter kan.

Informant 1: Men det kan da ikke være digg?

Informant 5: Jeg tror bare gutta for lov til å se skikkelig jævlige ut når de snuser da. Jeg har et par kompiser, og de lager sånn...altså, løssnus!? Jeg hater løssnus. Største jævla klumpene som de legger under her, det ser jo helt dust ut. Så jeg føler at de får lov i større grad da.

Moderator: Apropos det du nevnte i sted Susanna, i forhold til foreldre? Snuser dere foran foreldrene deres? Til dere andre....

Informant 1 Jeg gjør det, jeg har ikke noe problem med det.

Informant 7: Mamma er jo glad hun for at jeg begynte å snuse. Hun kjøper snus til meg.

Informant 5: Mutteren digger det ikke.

Informant 4: jeg gjør ikke det. Jeg ville aldri snust foran mine foreldre, så jeg tror det er veldig sånn, det kommer nok an på familieforholdet.

Moderator: Hva med Solveig og ....

Informant 6: Jeg kan snuse foran dem, men jeg tar ikke opp boksen foran ansiktet deres. Det er greit nok sånn, de vet at jeg snuser, men de liker ikke det, derfor skal de få slippe akkurat det der.

Informant 2: I begynnelsen så var jeg ikke gammel nok til å snuse, så da var det mye gjemning. Storebroren min snuste, og han var veldig sånn ”jeg skal si det”. Nå er det sånn at jeg tar opp, men det er ikke sånn at jeg tar boksen foran ansiktet. Og jeg vil, jeg har liksom lyst til å være et forbilde for lillebrødrene mine. Så jeg er jo sånn hvis du begynner å snuse, så blir det sånn....jeg forteller de hvor dumt det er å begynne å snuse. Det gjorde jeg faktisk sist gang jeg var hjemme, det er ja, egentlig veldig dumt. Av og til så tenker jeg at jeg angrer på at jeg begynte i det hele tatt, men... For jeg sa at jeg aldri kom til å bli avhengig, men (alle ler høyt).

Moderator: Ja, vi skal litt inn på temaet i forhold til det å slutte å snuse. Ehm, og da, ja er det noen som har lyst på noe mer så...

Observatør: De muffinsene er veldig gode altså.

(Alle forsyner seg på nytt av te/kaffe og kaker).

Informant 3: Men sånn angående det med foreldre og da. Sånn, mamma og pappa har aldri røyket eller snust hele sitt liv. Så de er veldig sånn som bare å jeg hater folk som røyker eller snuser og sånne ting. Og derfor har jeg også lett for å tenke at da kan ikke jeg sette meg ned å snuse foran dere heller. Så når de har et sånt syn på det da.

Moderator: Ja, og du kan ikke ta de på noe.

Informant 3: Ja, ikke sant. Så derfor er jeg veldig påpasselig i forhold til de da.

Informant 4: Sånn har jeg også, veldig. Jeg bor i huset ved siden av foreldrene mine, jeg er 23 år gammel, jeg skal gifte meg til sommeren, og jeg har barn. Men jeg snikrøyker (alle ler). Det er veldig fint.

Informant 3: Man blir aldri for gammel.

Informant 1: Man mister spenninga hvis man kan begynne å vise det. Alt som ikke er lov har man lyst til.

Moderator: Men hvorfor tror dere at folk har så store vanskeligheter med å slutte å snuse?

Informant 1: Det er avhengighet da.

Informant 5: Du kan bruke den over alt. Det er så lett å ta den inn og ut. Det plager ingen, det er avslappende, behagelig, en vanesak.

Moderator: Så mer enn å røyke på en måte?

Informant 5: Ja for røyke er mer et tiltak. Hvis du ikke røyker inne, så går du ut. Røyker du inne så lukter det jo dritt og det er en større plage på en måte da.....

Moderator: Ja, du nevnte avhengighet. Er det....

Informant 2: Det er psyken. Jeg er sånn, egentlig så skal jeg slutte, men jeg vil ikke nok. Men så er jeg ikke på det punktet i hodet at jeg egentlig vil det, jeg bare sier det, for det er det folk vil høre. Sånn for eksempel foreldrene mine, da jeg var hjemme sist gang da var jeg litt bestemt, men ikke nok, så da sluttet jeg en uke. Så begynte jeg igjen, men at..

Informant 1: Jeg tror det er mest en vanesak, for meg i hvertfall. Jeg har aldri vært så avhengig av nikotinen. Nå har jo jeg begynt å slutte, og det har egentlig gått, det har vært ganske naturlig. For jeg har liksom bare ikke hatt så stort behov for det lenger. Jeg har egentlig ikke sagt til meg selv at jeg skal slutte, men det har bare blitt mindre og mindre, og nå har jeg nesten sluttet. Men jeg tror det er det der å ha noe i leppa, som jeg savner. Og i sånne situasjoner hvor du har pleid å snuse, sånn etter mat og sånn, da hender det at jeg savner det.

Informant 5: Ja, det er jo en jeg kjenner som har ”slutta” og snuse. I tre uker eller noe sånn, han har snusa masse. Men han sitter med sånn Oliver Twist opplegg, jeg har ikke helt skjønt hva det er jeg men.

Informant 3: finnes det fortsatt? Jeg trodde det var slutt jeg.

Informant 5: Det fins fortsatt, og han putter den opp i leppa ikke sant. Og da tror jeg egentlig det er det samme hva som ligger der, bare det er noe der.

Informant 1: Det finnes jo sånn Onico, snus uten nikotin. Det kunne jo vært trivelig å prøvd.

Informant 5: Jeg endte opp med det en gang, fordi jeg kjøpte feil. Det tok ikke langt tid før jeg bare, det her funker ikke.

Informant 1: Nikotinsuget er fortsatt i deg likssom.

Moderator: Vi skal ta en siste sånn runde før dere skal få lov til å lese gjennom den teksten som er bakerst der.

Vedlegg XII – Transkribering fokusgruppe 2

UNIVERSITETET I OSLO (BLINDERN)

Moderator: Ehm.. Skal vi starte her? Hva er det du forbinder med snus?

Informant 1: Ehm.. Avslappende, rolig, pause. Ja..

Moderator: Hva med deg?

Informant 2: Det samme egentlig. Avslappende, noe å gjøre på en måte.

Moderator: Er det sånn at du tar snus hvis du er veldig stressa?

Informant 2: Ja.

Moderator: Hva med deg?

Informant 3: Hm.. Ja, ehm egentlig samme. Litt sånn, den avslappende følelsen når man tar en snus og litt det der ja, at man føler at man får en slags pause da. Ehm, ja.

Moderator: Og deg..?

Informant 4: Jeg mener så å si det samme. Det er litt sånn, hvis jeg er veldig sulten og ikke skal spise helt enda så føler man det er et pluss

Informant 6 ankommer Bråk og uro*

Moderator: Neste

Informant 5: Eh.. Ja. Det blir vel veldig mye av det alle andre har sagt. Det er for å slappe av og ja, sånn når jeg leser også forbinder jeg det veldig med pauser.. Ehm og som de andre sier, hvis du har lyst på noe godt, så snuser jeg, eller hvis jeg er sulten og ikke skal spise enda. Ehm.. Ja. Eller når jeg drar ut.

Moderator: Hva tenker dere om jenter eller kvinner som snuser?

Informant 1: Hvem spør du nå?

Moderator: Nå er det egentlig litt sånn fellesprat.

Informant 6: Det synes jeg er helt greit jeg.

Informant 2: Jeg synes også det er helt vanlig. Men kjæresten min snuser ikke, så jeg synes det er litt ubehagelig å være med han når jeg snuser.

Moderator: Hvorfor det?

Informant 2: For at det er jo vanligere å tenke at gutter snuser enn jenter som snuser, føler jeg at det alltid har vært. Også synes jeg, vet ikke, i forhold til han hvis vi for eksempel ser film også snuser jeg, så føler jeg liksom at jeg er den ekle av oss når jeg legger snus på bordet men han ikke gjør det..

Moderator: Men tenker du også sånn i forhold til kyssing og sånn at du får dårlig ånde og sånn.

Informant 2: Nei..

Moderator: Eller er det bare.. greia rundt det?

Informant 2: Det er bare greia rundt det. Og sånn hvis han har tenkt å kysse meg også snuser jeg.

Moderator: Ja..

Informant 2: Ikke sånn veldig delikat føler jeg.

Moderator: Informant 3..

Informant 3: Ja, jeg tenker at det har skjedd ganske mye på liksom det feltet bare de siste årene da. Nå er det mye mer akseptert at jenter snuser, men at man fortsatt har liksom, det er jo en del gutter som mener liksom.. damene skal ikke snuse "kravet" på en måte. Og at det går et ganske stort skille mellom løs og porsjon. Jenter som snuser løs er på en måte ikke greit.

Moderator: Hvorfor er det ikke greit at jenter snuser løs?

Informant 3: Jeg tenker at det er kanskje to ting. Det er litt med det der at snus har jo vært i mange år i Norge også, det har liksom vært gamle menn som har snust løs og

sånn der man spytter. Skrå tobakk.. Og det finnes med løssnus og at det er mye mer ekkelt da, eller sånn, ja. Det er på en måte ikke så feminint.

Moderator: Nei... Ehm, hva tror dere er årsaken til at det er så mange kvinner eller jenter som snuser nå?

Informant 5: For å slippe å røyke

Moderator: Mhm

Informant 3: Men jeg tror også at det har blitt ganske vanlig. Det er så tilgjengelig, alle gjør det da.

Informant 6: Også har jo snus også forandret seg veldig da. Sånn som at det har kommet tynnere snus og menthol snus og alt sånn slik at det, som gjør at det ikke er sånn at de ikke, eller jeg forbinder ikke snus så veldig med dårlig ånde og sånn egentlig. Gule tenner er sånn fakta synes jeg. Men dårlig ånde synes jeg ikke—at det lukter at en snuser på en måte.

Moderator: Nei.. Noen andre som har noe å si?

Informant 4: Jeg bare, fordi.. Litt at det har kommet forskjellige smaker også noen snuser appellerer jo til jenter veldig tydelig. Og da er det kanskje også enklere og begynne med en sånn liten også bare oppsøker man.

Moderator: Ja..

Informant 6: Og kanskje litt det der med søte, søtbehovet. Eller hvertfall sånn for meg da, alle de gangene jeg har sluttet å snuse så begynte igjen da fordi jeg synes det er irriterende når jeg går rundt å.. fordi når jeg har lyst på noe, så tar jeg en snus. Og da slutter du å ha lyst på noe.. Og ikke det at snus i prinsippet, helsemessig er bedre enn å spise godteri men du føler på en måte det..

Observatør: Er det noe mange tenker?

Informant 2: Jeg tenker at man ikke får den dårlige samvittigheten. Man er på en måte innerst inne klar over at snus er ikke bra for deg men du får en god følelse når du ikke spiser godteri, men så får du kanskje litt sånn ”oj”, jeg vet ikke.. Du er mer klar over at snus ikke er så veldig bra på daglig basis da enn snus. Også er det liksom .. forskningen da, som man ikke er helt svar på. Hvert fall i forhold til røyk.

Moderator: Mhm. Ehm... Kan dere peke på noen spesielle årsaker til at dere begynte å snuse. Altså jeg skjønner at det kan være veldig vanskelig å si at ”Ja det var fordi at Pål sa at jeg skulle snuse også begynte å snuse”. Men hvis dere kan prøve å tenke på noen ting som kanskje skjedde rundt det eller noen andre sånn småting hvert fall. Kan vi starte her?

Informant 6: Ehm.. Jeg tror jeg begynte, eller det var sånn på ungdomsskolen som begynte med det også ble man litt nysgjerrig også.. Jeg i begynnelsen syntes det var veldig ekkelt og sånt, men så ehm.. også prøvde man en gang og litt til også begynte man kanskje å kjøpe sin egen boks også var man i gang på en måte.

Moderator: Ja.

Informant 6: Så det var kanskje av nysgjerrigheten også var det kanskje ”kult” også ble det bare en vane.

Moderator: Deg?

Informant 5: Ja, jeg er enig. Jeg startet senere da. Jeg startet på videregående. Men det var samme greia da. Og da var det enda flere som gjorde det, så da ble det mer sånn tilgjengelig.

Moderator: Mhm.

Informant 4: Men jeg er helt enig i det du sier. Det er ikke noen spesifikke grunner eller noe til hvorfor jeg begynte.

Moderator: Nei.. Var det mange av vennene deres, altså de nære vennene deres som snuset, ellet var det litt mer sånn at det var, ”alle” gjorde det?

Informant 3: Det startet vel egentlig med at guttene snuset.

Informant 2: Mhm.

Informant 6: Også begynte kanskje de "villeste" jentene å gjøre det. Også var man kanskje venn med en eller to av de også ble man litt med på det.

Moderator: mhm. Informant 4?

Informant 4: Ja, altså jeg begynte ganske sent så det var typisk to de beste vennene som som snuste, typisk ute eller at jeg begynte å bomme av de på fest da.

Også... snuste jeg mer og mer etter hvert. Ja.

Informant 2: Det var på videregående første året tror jeg absolutt alle jentene i klassen snuste, kanskje unntak av tre eller noe. Også prøvde jeg ett par ganger også ble det til at jeg bommet av andre også følte jeg også at jeg burde ha noe som de kunne bomme av, så ikke det bare var jeg som tok. Og da kjøpte jeg liksom de første boksene. Også var jeg i gang...

Informant 1: Det er egentlig litt samme greie, med en del rundt som snuste også tenkte jeg "det ser ålreit ut, vi prøver det". Også gjorde jeg det en del ganger også ble det en vane.

Moderator: Vil dere si at det er altså, årsaken til at dere begynte å snuse, og årsaken til at dere fortsetter å snuse er annerledes enn den dag i dag? At det er forskjellige grunner..?

Informant 2: Ja.

Informant 4: Ja..

Moderator: Hvorfor snuser dere i dag da? Hvorfor har dere ikke sluttet?

Informant 6: Vet ikke jeg.. Vane. Det er ikke sånn at jeg får super mye effekt av å snuse.

Moderator: Er det noen andre årsaker?

Informant 6: Altså, jeg snuser jo i dag fordi jeg begynte å snuse en gang holdt jeg på å si. Det var ikke derfor jeg begynte, fordi jeg hadde veldig lyst til å bli avhengig av snus. Hehe. Eh, og nå så er det bare sånn ja, jeg får liksom ingen virkning av det, men du kjenner at du har lyst på det.

Informant 5: Jeg tror jeg har en forestilling opp i hodet mitt om at jeg ikke kommer meg gjennom en hverdag da, ikke kommer meg gjennom en dag på lesesalen uten.

Moderator: Men det er på grunn av avhengigheten?

Informant 5: Ja.

Moderator: Den fysiske avhengigheten?

Informant 5: Ja.

Moderator: Hva... Tror dere det er noen andre årsaker til at dere ikke slutter, bortsett fra den fysiske avhengigheten?

Informant 2: Jeg tenker man har lagd seg veldig mange forestillinger sånn som at om ettermiddagen, da skal jeg ha meg en snus. Etter den situasjonen, sant, når man ikke får det, så blir det veldig vanskelig å la være.

Informant 3: Men jeg prøvde å slutte. Det gikk fint noen uker, men nå setter jeg veldig mye mer pris på det. På snusen. Eh.. Fordi nå er jeg sånn, det er jo veldig digg å snuse. Så det var skikkelig trist å være uten. Føler ikke jeg hadde sånn veldig motivasjon for å slutte heller. Det eneste jeg tenkte på, var det økonomiske. Det er det som er kjipt, at det koster penger. Drar man til Sverige også..

Informant 1: Jeg kunne ha sluttet hvis jeg virkelig hadde hatt lyst til det. Man slutter jo kanskje hvis man gifter seg og blir gravid og får barn og sånn. Jeg kommer til å slutte en gang. Jeg har ikke tenkt til å være mor og snuse.

Moderator: Ehm.. Ja vi var litt inne på det i stad. Jeg spurte om det var mange av deres nære venner som snuste. Men jeg spør igjen, også har jeg lyst på svar fra alle

sammen om, altså.. i stad så sa dere at det var mange av vennene deres som snuste, men så spurte jeg spesifikt om det var mange av de nære vennene som snuser. Hvordan er det i dag?

Informant 1: Det er færre enn det var da jeg begynte. Noen har slutta. Men jeg tipper kanskje det er en fjerdedel av mine venner som snuser. Flesteparten gjør det ikke.

Informant 2: Halvparten tror jeg det er som snuser.

Informant 3: Jeg har det samme som informant 1. Det var flere når jeg startet også har det kanskje nye venner som ikke gjør det. Så jeg føler jeg er litt det er mye færre som snuser nå på en måte. En del settinger..

Informant 4: Det er ikke alle som gjør det, men det er mange som gjør det. Jeg vet ikke konkret prosentandel men.. Det er jo mange.

Informant 5: Jeg synes det er flere som gjør det enn de som ikke gjør det. Av våre venner.

Informant 6: Også er det jo også noen av de som bommer hele tiden, som ikke nødvendigvis snuser på daglig basis.

Moderator: Ehm.. Du var litt inne på det i sted, informant 2.. Det med kostnadene knyttet til snus. Hva tenker dere om det?

Informant 2: Det er veldig dyrt da. Det er veldig irriterende utgiftspost. Som egentlig er unødvendig, men som må man ha den likevel.

Informant 5: Jeg regnet på det en gang, hvor mye man bruker i løpet av ett år. Det er sykt mye liksom. De var sikkert på 12 000 eller noe. Det kan man bruke på ganske mye annet hvis man tenker norsk pris, vare. Det er jo surt.

Informant 3: Men det er jo liksom fortsatt ikke sånn der, en snusboks koster liksom ikke så mye fordi det er jo, hvis man hadde kjøpt sånn, 12 000 kroner i januar for ett år, så hadde man jo ikke gjort det. Men når man kjøper en snusboks som koster 70 kroner, er det ikke drit mye. Det er litt som å kjøpe en kaffe latte hver dag. Og det heller tenker man ikke noe over før man setter seg ned og innser at man drikker for mye kaffe liksom.

Informant 1: Jeg er litt sånn likegyldig til det at det koster en del. Det er på en måte sånn at jeg ikke tenker på det. Men jeg er veldig sånn der den kaffe latten-greia, for jeg tror kanskje jeg hadde spist mer godteri da. Sånn, hvis jeg ikke hadde snust. Så, man.. Jeg synes mer det er slitsomt det at man må kjøpe det hele tiden. Mer det enn selve pengene.. Det å gå på butikken på en måte.

Observatør: Men er det ikke.. Eller er det en årsak det at det koster så mye penger. Er det et godt argument for å slutte å snuse?

Alle: Ja.

Informant 3: Hvert fall sånn hvis man legger av de pengene man egentlig hadde brukt på snus da, og prøve å være flink på det. Så etter 2 uker har du jo vet ikke, kanskje sånn 1000 kroner eller noe.

Observatør: Men hvor mange av dere er det som har sluttet å snuse?

Informant 2: En gang i tiden?

Moderator: Ja, som har prøvd. Har alle prøvd?

Informant 4: Jeg tror kanskje jeg har prøvd sånn litte grann, men det var bare i noen dager. Eller jeg kom til nedtrappingsfasen, det gjorde jeg. Men så bare slutta det der.

Moderator: Ja. Men hvorfor ville dere slutte da, den gangen dere prøvde.. Eller de gangene? Hva var årsaken?

Informant 6: For meg tror jeg det var liksom å teste meg selv-greie. Klarer jeg det, eller klarer jeg det ikke? Så gikk det to uker også var det litt sånn: ”Okei”, da kan jeg begynne igjen. Da vet jeg det. Hehe.

Informant 2: Jeg var i Vietnam, så hadde de ikke tilgang det det egentlig, eller man har det men Jeg tenkte ”nå er det en sykt god mulighet til å prøve å slutte”. Så klarte jeg å slutte i 2 måneder.

Moderator: Hvorfor begynte du igjen da?

Informant 2: Mm, kom hjem til hjemmeeksamen og hverdagen i Norge. Så fikk jeg sånn ”søren heller”, det er dritt å være hjemme.

HEHE

Moderator: Ehm.. Hva.. Du var litt inne på det i stad også.. Hva tror dere gutter tenker om jenter som snuser?

Informant 5: Veldig forskjellig.

Informant 2: Mhm. Jeg tror det spørs om... gutter som snuser selv tror jeg kanskje ikke har så veldig mye tanker om det. Hvert fall ikke de jeg, jeg synes ikke det er rettferdig i hvert fall. Hehe. Men gutter som ikke snuser er vel kanskje det..

Informant 6: Ja, jeg tror det er litt sånn at hvis du begynner å prate med en fyr på byen da og du slenger frem, tar frem snusboksen og putter den i munnen, så tror jeg ikke han synes det er veldig sjarmerende. Men liksom blant venner, så er det jo ikke noe problem.

Informant 3: Men det kan også være litt sånn hvis du møter en gutt på byen som snuser selv..

Informant 2: Det er ikke veldig sjarmerende.

Informant 6: Men jeg hadde ikke.. Hvis jeg hadde stått å pratet med en gutt på byen og han har tatt en snus, så hadde ikke jeg tenkt sånn ”jente/gutte-greie”. Tror du det? Eller tror du bare du er så vandt til det?

Informant 3: Jeg tror det, eller det spørs litt. Hva slags type gutt.

Informant 2: Ja, det er sant.

Moderator: Er det noen sosiale kontekster eller noen spesielle situasjoner som dere kan tenke bare virkelig ikke er akseptabelt å ta en snus?

Informant 3: Jeg bor hjemme og mine foreldre vet ikke at jeg snuser, selv om jeg har snust i fem år. Jeg har blitt tatt en gang, det var i begynnelsen da jeg hadde begynt og var fremdeles på første videregående og de er veldig i mot sånn tobakkgreie da. Faren min brukte lang tid på å slutte å røyke og sånn, så da, det var da jeg begynte å slutte fordi de ba meg om det. Også begynte jeg igjen også har jeg liksom ikke tenkt at det var noe vits å ta det opp fordi det er en så liten ting liksom. Så jeg snuser aldri med dem da.

Moderator: Nei.

Informant 4: Det gjør ikke jeg heller. Hehe. Jeg snuser i skjul, men jeg tar aldri opp eller ned en snus foran dem. Selv om jeg vet at de vet det, men jeg klarer ikke den greia.

Informant 5: Ja, fordi det har litt med respekt å gjøre også egentlig. For det er liksom ikke, jeg går ikke i mot dem og det er derfor jeg snuser fordi jeg skal være så ”raddis” mot foreldrene mine liksom. Så det er bare mitt valg også ja..

Moderator: Ja, så det.. Men altså er det noen spesiell årsak til at du har lyst til å peke på som er grunnen til at du ikke forteller det til dem? Er det kun det med faren din eller er det noe annet.

Informant 3: Det er så mye pes liksom også føler jeg ikke at det er verdt det. Også vet ikke de hvor vanlig det egentlig er også er det liksom det å overbevise dem om det..

Informant 2: Tiltak.. Ehe..

Moderator: Andre..?

Informant 2: Ja, ehm.. Jeg har sånn med besteforeldrene mine og hvis jeg skal stå på en talerstol eller si noe, ha en presentasjon eller et eller annet sånn. Eh, da er det ikke greit. Hehe. Tenker jeg.

Informant 6: Men så er det heller ikke noe greit hvis man er på jobb.

Informant 3: Nei, jeg gjør det ikke på jobb.

Moderator: Er det noen spesielle jobber altså sånn type serviceyrker for eksempel hvor det ikke..

Informant 6: Ja, vi får ikke lov.

Informant 4: Nei, vi fikk heller ikke lov.

Informant 6: Jeg hadde ikke syntes det var så veldig digg hvis jeg går på kafe og hun som står i kassen står med snusleppe. Man ser det jo veldig godt selv om man tenker sånn der ”Nei, den ser man ikke”. Så ser man det jo veldig godt.

Informant 4: Også virker man litt sånn... hvert fall jeg jobbet i barnebutikk og vi fikk.. vi måtte slutte med det fordi det virket liksom.. vi skal stå og selge barnevogner og sengetøy og sånn og du virker jo veldig ung med en gang du snuser. Så virker det ikke akkurat så veldig overbevisende når du sier sånn ”denne er kjempebra”. Da tenker man kanskje at jeg er 16 år og at jeg ikke egentlig vet det.

Moderator: Noen andre kontekster?

Informant 2: Noen ganger på seminar. På noen seminarer vi har hatt så har vi vært kanskje like mange som vi er her og da har jeg.. Til å begynne med, så har jeg ikke snust bevisst fordi jeg har vært kanskje litt opptatt av at seminarlederen kan få et visst inntrykk av meg. Hvis jeg kommer inn med snus og sitter der og legger snusen på bordet og sånt. Men i.. med en gang vi er litt flere, så tenker jeg ikke over det i det hele tatt.

Moderator: Andre?

Informant 2: Jeg tenker litt sånn generell setting når man er med folk som er litt eldre, altså voksne mennesker. Da også venter jeg litt for jeg vil ikke være hun unge som snuser.

Informant 5: Men det er veldig mange eldre som snuser også da. Men da kanskje man venter på at de tar opp en snus også er det kanskje litt mer sånn ”ah, da kan kanskje jeg også gjøre det”.

Moderator: Men tenker dere at det er mindre akseptert av de som er litt eldre enn oss? Det at jenter snuser...

Informant 3: Ja, jeg tror sånn som moren min.. Hun har veldig sånn, hun er generelt i mot snus men hun er veldig sånn.. hun synes at jenter som snuser, hun legger hvert fall enda mer trykk på at jenter som snuser er udelikat. Veldig lite feminint. Men.. Bortsett fra det, så har jeg ikke tenkt så mye over at det er så mye mennesker som kanskje synes at det er ille at jenter snuser.

Moderator: Hva med på trening da? Er det greit å snuse da?

Alle informanter: Nei!

Moderator: Er det forskjell på hvis en jente snuser på trening og en gutt snuser på trening?

Informantene: Nei.

Informant 3: Føler det handler mer om at der virker veldig usportslig.

Informant 5: Det er litt som å ha meg seg en burger på trening. Hehe.

Moderator: Men.. Det finnes jo flere sporter hvor det er ganske normalt at folk snuser også. For eksempel..

Informant 2: Hockey

Moderator: ..Ja.. Er det noen andre sporter dere tenker det er normalt å snuse?

Informant 2: Slalåm.

Moderator: Okei. Er det noen som ikke var enig i det?

Informant 1: Jeg.. Altså da informant 2 sa Hockey så tenker jeg automatisk sånn typisk sånne sporter da sånn rugby, sånn veldig typiske mannlige sporter.

Informant 3: Jeg tenker sånn Håndball og egentlig.. Mer gutter kanskje da.

Moderator: Hva med fotball da?

Informant 2: Det er sikkert typisk i alle sånne lagidretter at de snuser etter kamper og i pauser og sånt.

Informant 6: Ja, men jeg tror ikke de snuser mens de spiller.

Informant 2: Nei, det tror ikke jeg heller. Hehe.

Moderator: Hvorfor tror du det er mer vanlig i lagidretter da?

Informant : Fordi.. Altså det kan godt hende det er like vanlig i enkeltidretter, men jeg tror hvis du sitter ved.. Hvis du driver med fekting da, det er jo en alenesport. Hvis du da sitter og har pause, så må du ha din egen snusboks. Men hvis du er en av 16 gutter på et fotballag, så kan du alltid bomme av noen. Også blir du sikkert på virket av at de andre gjør det og, så... Ja, kanskje.

Informant 4: Jeg kunne godt snust på trening, om det ikke var for at jeg synes det er så digg etter trening. Jeg gleder meg liksom til den snusen etter jeg har trent og det hadde jeg ødelagt hvis jeg hadde snust mens jeg hadde trent også.

Moderator: Hva med første gang du skal møte Svigerforeldrene dine? Er det greit å snuse da?

Informanter: Nei.

Moderator: Hva hvis kjæresten din snuser?

Informant 3: Nei.. Eller det spørs om de vet at han snuser. Men jeg tenker det er kanskje litt dårlig førsteinntrykk. Jeg hadde ikke gjort det under middagen liksom.

Informant 1: Jeg hadde ikke hatt snus når jeg kom dit, det hadde i så fall hvert sånn utover kvelden hvis kjæresten min tok seg en snus, så kanskje jeg også gjorde det.

Moderator: Ehm.. Ja.. Hva synes foreldrene deres om at dere snuser?

Informant 6: Mamma synes det er veldig ekkelt. Hun vil veldig gjerne at jeg skal slutte. Men hun sier egentlig ikke så mye på det. Sånn pappa, jeg snuser ikke så mye foran Pappa.

Informant 2: Eh.. Pappa snuser.. Det her er litt sånn flaut å si, men pappa snuser selv. Det var ikke derfor jeg starta. Men noen ganger kjøper han snus til meg, så det er mer sånn mamma som er litt sur for det da og hvert fall at han kjøper til meg kanskje.. Men jeg har ikke fått så mye pes for det egentlig.

Moderator: Gjorde han det før du var 18 også? Eller begynte du ikke å snuse før du var 18?

Informant 2: Ja, nei.. jeg gjorde ikke det. Men tror ikke han hadde vært så bevisst på om jeg hadde vært 18 eller ikke, men..

Moderator: Noen andre?

Informant 6: Ehm.. Jeg tror ikke de, mamma og pappa sånn, jeg tror de hadde likt det bedre hvis jeg ikke gjorde det. Jeg får noen ganger litt sånn en kommentar av pappa eller noe sånt. Men sånn hvert fall jeg er sånn.. jeg kan på en måte da jeg er hjemme da ligge i sengen og ta en snus og bare legge den i vinduskarmen for eksempel og det synes mamma blir veldig ekkelt og sånt hvis hun skulle på rommet mitt og det lå sånn tørkede snus overalt da, da fikk jeg liksom høre det litt da.

Moderator: Ja. Ehm.. Hvorfor tror dere at det er så veldig mange som synes det er vanskelig å slutte å snuse?

Informant 3: Fordi det er avhengighetsskapende.

Moderator: Kun den fysiske avhengigheten?

Informant 3: Også det man.. de assosiasjoner man har til settingen med snus at det også er vanskelig å gi avkall på.

Moderator: Mhm.

Informant 6: Også sånn fordi det er overalt da. Selv om jeg slutter å kjøpe snusbokser, så kjøper jo alle de jeg bor med. Så det er jo liksom veldig sånn, det ligger jo alltid noe på bordet.

Moderator: Eh.. Hva.. Dere har kanskje snakket litt om det, men eh.. hvor mange ganger er det dere har prøvd å slutte å snuse hvis dere har prøvd? Altså har det vært en gang, eller har det vært mange ganger..?

Informant 2: Det har vel vært en gang

Informant 3: To

Informant 4: To

Informant 5: En eller to.

Moderator: Har det vært de samme årsakene til at dere har prøvd å slutte da?

Informant 3: Nei, den første gangen så var det vel fordi jeg skulle teste ut om jeg kunne slutte hvis jeg ville. Det gikk jo fint. Men nå var det jo fordi jeg hadde nyttårsforsett, men det gikk jo ikke så greit. Det var ikke så smart.

Moderator: Men konkluderer du da med at du kunne sluttet når du vil, eller fordi det ikke er så lett som man på en måtte tror?

Informant 3: Jo, jeg kunne sluttet. Det gikk fint, men det var bare det at jeg tenkte hvorfor gidder jeg å slutte egentlig? Jeg liker det jo, så det er ikke noen poeng.

Informant 6: Men så finner man alltid en unnskyldning til å fortsette da, sånn vi skulle også ha nyttårsforsett men så er man klein 1. Nyttårsdag og da er det digg å ta en snus, også andre ganger så skal man på langrenn og da er det digg å ta en snus etterpå også plutselig så er det februar også snuser du fortsatt på en måte.

Informant 2: Jeg kunne sluttet hvis jeg ordentlig ville.

Moderator: Men så du mener at det går litt på viljestyrken at du har ikke den viljen nok til å slutte?

Informant 2: Ja, ikke i det hele tatt. Jeg satt jo bare å tenkte ”hvorfor i all verden gidder jeg”

Informant 6: Jeg har på en måte ikke noen motivasjon. Jeg føler at den dagen jeg liksom skal gifte meg og bli sånn der etablert med voksne mennesker som skal ha barn og sånn, så føler jeg liksom at det er en god grunn.

Informant 4: Eller sånn hvis jeg hadde fått vite i morgen sånn alle som snuser kommer til å få Alzheimer om 3 år. Ja, altså hvis man får vite en sånn kjempenyhet da. Da hadde jeg nok sluttet tror jeg.

Moderator: Eh.. De som har prøvd å slutte.. Brukte dere noen substitutter, altså for eksempel observatøren bruker Onico.

Informant 2: Jeg tror jeg husker at jeg prøvde Onico, men jeg tror jeg synes den var sterkere eller at det var noe rart med den. Så jeg fant ut at det var egentlig verre enn å snuse.

Moderator: Noen andre? Hvis dere har lyst til å snu på siste siden på arket deres, så bruker dere to minutter på å lese gjennom teksten.

- Leser tekst -

Moderator: Var det noe dere ikke visste i den teksten?

Informant 2: Nei, man vet det jo.

Informant 1: Jeg bare orker ikke tenke så mye over det.

Informant 6 : Pluss at det er jo masse ting som er skadelig. Man kan jo få kreft av alt liksom. Så.. Jeg synes ikke det er sånn ”breaking news” på en måte.

Moderator: Nei... Flere tanker om det?

Informant: Det er jo sånn at de advarslene som står der at det "kan" være kreftfremkallende, men de har jo ikke lov til å skrive at det ER det, kreftfremkallende fordi man ikke vet det. Så det er jo mer sånne, og jeg spurte tannlegen sist gang jeg var der om de ser liksom dårlig ut eller noe fordi sånn som du som hadde fått en nyhet da så ville man kanskje ha sluttet. Men i og med at man ikke har fått bekreftelse på at det ser dårlig ut, så er det liksom nok en gang ikke et poeng da. Det er liksom bare det med graviditet som er kjipt synes jeg.

Moderator: Mhm. Men hva hvis du hadde fått noen supersmarte forskere som hadde sagt at det kan føre til et eller annet kreftsykdom, noe sånt som vi vet om røyk da. Du kan få kols, det er fakta faen. Røyker du så er du dum, det er nesten det det står på røykpakken, det står til og med "røyker du, så dør du", ikke sant. Hadde det stått på snus, hadde det hatt noen annen effekt da?

Informant: Hvis jeg hadde lest meg mye opp på det liksom, og fått mye input på det, så tror jeg at jeg ville påvirket litt hvis det var veldig sikkert at det kom til å skade meg.

Moderator: Dere var litt inne på det med tennene. Er det noe dere er redd for i forhold til det at dere snuser?

Informant: Ja

Informant: Ja, det er det jeg er mest redd for. Fordi det er sånn som kan skje nå. For jeg tenker at, når jeg tenker gjennom det å få kreft i forhold til snus, så kan du jo få kreft, som man sa, av alt og det kan godt være at snusen var med på å føre til at du fikk det, men med mindre du liksom får kreft i munnhulen eller i spiserøret, eller hva de sier du kan få av snus. Så er det liksom ikke gitt at du, hvis jeg får brystkreft liksom, så tror jeg ikke at jeg kommer til å tenke at: "skitt, jeg burde aldri ha snust." Også, jeg vet ikke.. Hvis jeg hadde fått kreft i munnen, så hadde kanskje det vært litt kleinere å si. Fordi folk som får lungekreft da, veldig mange studier viser at lungekreft som ikke har røyket påpeker det at de sier jeg har lungekreft, men jeg har aldri røyket fordi alle tenker sånn, åja det er derfor, og det tror jeg kanskje jeg også synes å være litt kleint

Moderator: Noen andre som har noe å si om det? Tror dere på det som står i teksten? Tror dere at det er sant?

Informantene i kor: Ja.

Moderator: Men hvis det står der at man kanskje kan få munnkreft.. og dere tror på det..

Informant 3: Det jeg tenker er at ehm.. det... Sånn som det er nå, så orker jeg ikke tenke så mye over det. Men hvis om 20 år, hvis det viste seg at jeg fikk munnkreft da vet jeg at jeg kommer til å være veldig bitter for at jeg var så dum i ungdommen, så det er noe man tenker over men så bare, jeg får liksom sånn når jeg leser ting, så bare om noen dager, så glemmer jeg det litt.

Moderator: Jo, apropos.. tenker dere at snus, at man kan si litt sånn "told you", samme som røyk sånn som på 50-tallet liksom, så tenkte man jaja, det er ikke så skadelig og nå vet man på en måte hvor skadelig det er. Eh.. tenker dere i det hele tatt tanken at det kan være tilfellet med snus, eller er dere ganske overbevist liksom om at det er to forskjellige ting?

Informant 5: Jeg tenker det er to forskjellige ting. Hvis ikke, så hadde de funnet det ut. Altså en ting er at de ikke klarte å finne ut om røyk når det kom fordi da visste man ikke så mye, men nå forsker man jo på alt mulig rart og fortsatt er det ingenting som på en måte beviser det 100 prosent.

Moderator: Men det er jo ikke forsket så veldig mye på snus da.

Informant 5: Nei, okei.. Det er jo i så fall samfunnets feil hold jeg på å si. Men.. jeg vet ikke jeg. Det her er jo for eksempel en forskning da hvor de faktisk ikke klarer å si det konkret da. Sånn som de kan med røyking for eksempel.

Informant 2: Også føler jeg, eller i hvertfall jeg tenker ikke noe på, siden jeg tenker at jeg ikke skal snuse for alltid og jeg føler at de som fortsatt røyker eller fortsatt røyket, at det er ikke liksom siden jeg ikke skal snuse så innmari lenge, at vi, jeg tror vi helsemessig har et forsprang fordi vi fortsatt er unge for hvis man slutter tidlig nok, så tror jeg ikke det gjør de aller største skadene men hvis du røyker til du er 60 og røyket fra du var 14 liksom.. Så sier det seg selv at det ødelegger et eller annet stort i lungene.
Moderator: Er det noe dere også tenker?

Informant 1: Jeg har tenkt det en stund men så tenker jeg ”okei, men nå er det nesten 10 år siden jeg begynte å snuse”. Det er ganske lenge allerede.

Informant 3: Ja, men det blir jo fort 10 hehe..

Informant 1: Eh.. Så jeg tenker jo selvfølgelig at det kan skade allerede. Det er kjipt.

Moderator: Er det en grunn til å ikke slutte, siden du allerede...

Informant 1: Nei! Det er det ikke, det er en grunn til at man burde slutte men det er bare grunn til å ikke slutte, i mitt hode da.. At det veier opp for å ikke slutte.

Moderator: Ja, jeg tror observatøren hadde et spørsmål..

Observatør: Ja, jeg hang meg litt opp i to ting, og det første det var at det var veldig mange av dere som sa at det ikke er like mange venner som slutter nå, at det gjerne er halvparten som har sluttet å snuse og ja, at det ikke er like mange. Men hvorfor tror dere egentlig at de har sluttet å snuse? Hva er årsaken til at de har sluttet?

Informant 4: Det er jo som vi har sagt at det er jo veldig dyrt, også slutter man gjerne fordi det går økonomisk dårlig da.

Observatør: Ja, så det er..

Informant 5: Ja, jeg tror det er økonomiske grunner til at de slutter å snuse, jeg tror ikke det er sånn helsemessige grunner. Også tror jeg det er mange som drar ut å reiser også ser de på det som en gylden mulighet, også er de borte i 2 måneder også kommer de hjem og har sluttet på en måte..

Observatør: Men det nevnte dere også i forhold til kostnader at det er en årsak til å slutte, eh men som sier, det var vel gjerne du, informant 2 som sa at det uansett hadde gått fil for eksempel kaffe latte eller godteri, så det uansett så hadde man ikke spart, kanskje like mye på det da. Er det fremdeles en årsak til å slutte da, i forhold til kostnader, mener du?

Informant 2: Ehm, hvis man subsidiere det på en måte?

Observatør: Ja, eller hvis det uansett hadde gått til andre ting da som godteri og kaffe latte og..

Informant 2: Ja, nå tror jeg at det er en unnskyldning jeg har laget oppe i hodet mitt da.

Observatør: Ja..

Informant 2: At man kanskje ikke bruker 35 kroner hver dag på et eller annet liksom, men jeg tenker at, jeg har vel en litt annen oppfatning at de som har sluttet er litt mer sånn der at det er på en måte ”hvorfor skal jeg gidde. Jeg har penger til å bruke på snus, men jeg kan godt bruke det på noe annet. Det er liksom bare en dust ting å gjøre da, jeg slutter nå, så slipper jeg det problemet om 10 år da med gravid eller ett eller annet, det er hvertfall det jeg har hørt fra andre da.

Observatør: Så det er liksom.. at du kommer til en viss alder også bare ”nå har jeg gjort det. Been there, done that liksom?”

Informant 2: Ja..

Moderator: Men er det noe som alle tenker at det, når du når en viss alder, så slutter man?

Informantene: JA

Moderator: Tror dere på en måte, tenker dere litt sånn der da man blir gravid, da er dere ferdig eller er det liksom at man begynner etter fødselen.

Informant 5: Nei, klarer man seg uten i 9 måneder, så er det på en måte ikke noe poeng å starte igjen.

Informant 3: Det er nok litt sånn som informant 5 sa, jeg tror ikke man føler seg superkul om man kommer i barnehagen og... hehe

Informant 2: Men det har jeg også tenkt litt på... De fleste tenker at man slutter når man er gravid, men så er jo på en måte vår generasjon jenter de som har begynt å snuse også lurer jeg på om når vi får barn om det på en måte er helt greit da, det er mye mer akseptert at 40 år gamle damer snuser.

Informant 4: Det kommer nok til å bli det.

Informant 2: Ja, men sånn, vår foreldregenerasjon, våre mødre og liksom de som er 10 år yngre.. Det er jo ikke helt akseptert, men at det vil se en stor endring på det.

Moderator: At snusgenerasjonen på en måte blir flyttet?

Informant 4: Det er så stress at man snuser liksom..

Informant 2: Det er kanskje en unnskyldning jeg lager nå..

Informant 3: Det ser ut som om snusen har tatt over røykingen, hvis man røyker nå liksom.. Du er litt sånn uintelligent hvis man røyker..

Moderator: Hva slags mennesker tenker dere det er som snuser? Har dere noe sånn der stereotypi på..

Informant 5: Nei, ikke i det hele tatt.

Moderator: Hva med røyking da?

Informant 6: Jeg vet ikke.. Det er jo på en måte.. Altså sånn på Fagerborg da, det var jo på en måte inn å røyke. Sånn at de som gikk på 3. Gym sto alltid utenfor å røyket. Jeg vet ikke, det er jo veldig sånn hva vennene dine gjør på en måte.

Informant 4: Ja, men jeg har litt sånn "du er litt uintelligent" til de som røyker. Det er kanskje litt dårlig av meg å ha, men jeg har litt sånn "taper" altså kom deg videre liksom..

Moderator: Har dere noen meninger om det? Hva slags mennesker er det som røyker?

Informant 3: Jeg tenker litt sånn "harrytass", men det er veldig fordømmende..

Informant 2: De som prøver å være litt sånn bohem kanskje. Hvertfall på den skolen jeg gikk så var det de som begynte å røyke, de som var litt sånn skitne kanskje..

Informantene: Hehe

Hvordan er det med, har dere noe å si om det, hvilke mennesker er det som snuser?

Informant 2: Jeg føler alt mulig jeg egentlig...

Informant 5: Folk som fester en del kanskje..

Moderator: Men fester alle her mye? Dere snuser jo alle..

Informant 2, 3 og 4: Ja! Hehe..

Informant 1: Nei

Informant 4: Men kanskje mer utadvendte da er mer riktig å si, eller.. For man blir jo påvirket av det på en eller annen måte og da er det kanskje mer en gjeng, men hvis du er en person som går rundt på skolen alene hele tiden, så er det ingen som gir deg den første liksom..

Informantene: Hehe..

Informant 2: Skal jeg gå rundt og si det til alle? At jeg snuser fordi jeg har venner? Hehe

Informant 3: Men jeg føler det er vanligere at norske jenter snuser enn svenske jenter for i Sverige så gjør de liksom ikke det.

Informant 6: Men de røyker sikkert.. Hehe.

Moderator: Har dere noen spørsmål til oss?

Informant 1: Snuser dere?

Moderator: Me har en snuser, en som prøver å slutte og en tidligere snuser.

Informant 4: Men okei.. Til deg som snuser da, du har jo jobbet med dette som bacheloroppgave nå. Kjenner du at ”skitt, jeg burde slutte” eller tenker du at..

Moderator: Nei, jeg har tenkt det i mange år eller i to år kanskje, har jeg tenkt at nå burde jeg... Vi gikk på folkehøgskole sammen og da tenkte jeg at kanskje jeg klarer å slutte, men jeg endte opp med svære godteriposer i stedet, så jeg klarte det aldri, også sluttet jeg nå, forrige eksamensperiode, for ett år siden.. også sluttet jeg i et halvt år. Også vet jeg faktisk ikke hvorfor jeg begynte å snuse igjen, jeg aner ikke. Jeg tok en snus, også mente jeg at jeg hadde kontroll, også hadde jeg ikke det. Jo mer jeg vet, jo dummere blir jeg og jo mer jeg tenker at jeg er dum som snuser, jo flere grunner får jeg til å slutte selvfølgelig.

Moderator: Er det noen andre tilbakemeldinger eller noe det lurer på som dere føler dere ikke fikk sagt?

Informant 1: Nei..

Informant 3: Hva er egentlig problemstillingen deres?

Moderator: **Forteller kort om problemstillingen og gir en kort briefing om dette*

Moderator: Tusen takk, dette har vært til stor hjelp!

- Avslutning-

Vedlegg XIII – Transkribering fokusgruppe 3

HANDELSHØYSKOLEN I OSLO - BI

Moderator 1: Jeg tror kanskje at vi bare begynner, for jeg må hvertfal gå innen klokken fem. Latter.

Informant 1: ja, gjerne gjøre det effektivt.

Moderator 2: Ja. Eh, ja, så da er det sånn at jeg kommer på en måte til å være hovedintervjuer, også kommer sikkert Mette til å stille noen spørsmål...

Moderator 1: ... av natur..

Moderator 2: Og underveis, hvis det er noe dere lurer på eller hvis det er noe som er uklart og sånn så er det selvfølgelig bare å spørre. Ehm og jeg tror ikke jeg trenger å si så innmarri mye mer om hva det er vi skal skrive om for dere har vel sånn skjønt i hovedsak tema.

Informant 2: Mhm.

Moderator 1: Også siden vi er så få så tror jeg ikke vi, av og til så pleier vi å ta sånne runder at en og en prater, men bare spytt ut og snakk når dere vil, bare pass på å ikke avbryt hverandre sånn at vi hører hva som blir sagt. Så da begynner jeg bare på første spørsmål, og det er hva forbinder dere med snus?

Informant 1: Ehm, jeg forbinder eksamensperiode..

Moderator 1: Ja...

Informant 1: Litt sånn stress, at det er noe jeg får behov for når det er mye stress, noe som skjer da, og at da kan jeg koble litt av med snusen. Så det er kanskje eksamensperiode og stress som jeg forbinder det med.

Moderator 1: ja..

Moderator 2: Er det litt sånn at du skal unne deg noe ekstra eller er det bare det at det skal redusere stress?

Informant 1: Det er bare det at det gjør meg avslappet. På en måte. Det gir meg en eller annen stimuli da som gjør at jeg liksom puster litt mer også fokuserer jeg. Koble av men samtidig være fokusert da.

Moderator 1: Mhm..

Moderator 2: Mhmh.

Informant 3: Jeg vil heller se på det som en vanesak. Fordi jeg snuser hver dag. Og fordi jeg har merket at flere ganger hvor jeg har prøvd å slutte å snuse så handler det ikke om at jeg får noen abstinenser av å ikke snuse mer, men det er mer at etter middagen så tar jeg meg en snus, når jeg kommer inn på skolen på lesesalen så tar jeg meg en snus.

Johanne: Mhmh.

Informant 2: Jeg også tenker det. Sånn i vanesak så tenker jeg at det er en uvane. På en måte.

Informant 3: Det er jo selvfølgelig det.

Informant 2: ehm. Så jeg forbinder det med at det er en uvane. Også tenker jeg at det er en dyr uvane.

Moderator 1: for du har jo sluttet..??

Informant 2: Ja. Jeg snuser ikke.

Moderator 1: Mhmh.

Informant 2: Mhm.

Moderator 1: Hva forbinder der med kvinner som snuser da? Assa, på en måte, sånn, hvilke assosiasjoner har dere til et med at, kvinner, særlig i Norge da, snuser så mye?

Informant 1: Nei assa, i begynnelsen så synes jeg rett og slett at det nesten var litt sånn små harry. Ikke så veldig pent. Men nå er det litt sånn at jeg synes ikke at det gjør noe.

Litt sånn kult. Ikke kult sånn, men jeg synes...

Informant 2: Jeg er omvendt med det..

Informant 1: Litt tøft. Sånn at det betyr at jenter er på samme bølgelengde, eller som gutter da. At det er litt sånn..

Informant 2: Jeg skjønner. Jeg skjønner egentlig hva du mener. Jeg føler akkurat det samme, bare i omvendt. Sånn som det på en måte kom til Norge for noen år siden. Så var det mer sånn at det var litt mer kult for da var det ikke så mange som gjorde det og da var det bare stort sett gutter, så da var det bare de kule jentene som gjorde det. Nå synes jeg det er litt mer sånn harry at... Hvertfall når det er litt mer sånn at man skal være så sunn og røyking er fy og skam. Og nå føler jeg liksom at snusing kommer dit da.. Mhm.

Moderator 2: Mhm, er det noen sånn spesiell aldersgruppe, eller, når du begynte å snuse, når du synes det var kult, hvor gammel var du da?

Informant 1: Ja, assa jeg må jo ærlig innrømme at jeg begynte så vidt med den av og på snusingen da jeg var 23. For sånn to år siden. Og det er jo. Assa, jeg snuser kun dersom jeg har tilgang på det. Dersom jeg ser noen andre snuser, da tar jeg en snus. Ehm, jeg har med hånden på hjertet, aldri kjøpt en snusboks. Det er sånn. Jeg atr når jeg får, holdt jeg på å si.

Latter.

Informant 1: Ehm, også har jeg en bror som snuser og har ofte bokser liggende og har et lite lager da, så da hender det jo at jeg tar en boks av han liksom. Ehm, Ja. Unnskyld, hva var spørsmålet igjen? Hvor lenge jeg har snust ikke sant?

Informant 2: Ja..

Moderator 1: Ja, hvor gammel du var når du begynte å synes atte det var

Informant 1: Ja, kanskje to år.

Informant 2: Ja. Så du var voksen da. På em måte.

Informant 1: Ja, jeg var godt voksen.

Informant 3: Jeg var egentlig veldig ung. Egentlig. Jeg vet ikke jeg. I Trondheim så, jeg synes nesten det er en sånn unnskyldningen, at jeg er derfor og snuser for der var det sånn, alle starta å...

Moderator 2: Miljø?

Informant 3: Ja. Guttene startet å snuse når de gikk på ungdomsskolen. Og da var det jo sånn at da hadde jo jentene lyst til å prøve og. Og det var det liksom den porsjonssnusen kom og det var først da at jeg begynte å kjøpe snus selv. I starten var det vel sånn at jeg hadde kjøpt det en gang i blant for ha det på fest også lå den der til neste fest. Det var egentlig først, når jeg startet på BI først her nå at jeg startet å snuse fast. Eller friåret mitt etter videregående.

Moderator 1: Men hva tror dere på en måte årsaken til at det har blitt så mange jenter som snuser sånn?

Informant 1: Eh, det har jo blitt færre som røyker også da. Det har jo kanskje en sammenheng der vil jeg tro.

Informant 2: Ja, at det skal. Folk vil ha det til å bli et sånt sunnere substitutt for røyk. At det er liksom sånn inntrykket man har.

Moderator 1: Men, det er jo veldig mange som på en måte snuser, men som aldri har røyket og som ikke er i røykegenerasjonen.

Informant 2: Ja, det er sant.

Moderator 1: Så sånn sett så kunne det jo også vært sånn at man ikke hadde begynt med noen av delene, sånn ideelt sett. Da ville jo bare røyketrenden gått over også ville det bare blitt en sunnere befolkning. Men sånn..

Informant 1: Ja, men jeg føler også at det er mer tabu å røyke enn å snuse for eksempel da.

Informant 2: Ja, nå er det det.

Informant 1: Det er litt mer skambelagt blitt nesten.

Informant 2: Ja, da kan det være litt at snusing er for de som fortsatt ikke vil røyke, men så er det en sånn greie man har. En ting man gjør...

Moderator 1: Ja, jeg tenker sånn at det må jo være en årsak til.. Assa det hva er årsaken...?

Informant 1: Jeg tipper at det er en trend.

Informant 2: Jeg skulle akkurat til å si det. Jeg tror det var kult når det kom. Holdt jeg på å si for ja nå er det ti år sikkert at det begynte å bli vanligere også var det sikker det at liksom at kvinner ville..

Informant 1: vær på lik linje med..

Informant 2: Ja, begynne med liksom det samme som menn. Snusen var ikke lenger bare for menn. Også gjorde snusindustrien det veldig lett med de små moccasusene og.. med smak og sånn. Også ble det bare mer og mer utbredt. Også..

Informant 3: det ble jo trendy for damer å snuse når det kom det derre rosa mocca...

Informant 2: det gjorde det veldig.. det la liksom til rette for at det skulle være lettere for damer å snuse og da. Da er det litt.. Og snus har jo ikke den tabugreia som du kan fortsatt være supersprek og supersunn selv om du snuser. Det liksom ingen som ser ned på deg fordi du snuser. Du kan fortsatt være sunn, men hvis du er supersunn og går birken og røyker så tenker folk, men det går ikke, det er merkelig.

Informant 1: Dobbeltmoralsk liksom.

Informant 2: Ja, ehm, at det bare, det er det ingen som gjør.

Moderator 2: men begynte dere å snuse Mocca, eller var det noe annet?

Informant 3: Nei, ehhm, jeg startet rett på general for å være helt ærlig.

Latter.

Informant 2: Begynte med general løs.

Latter.

Informant 3: Ja det var vel, min første snus tror jeg var general løs.

Informant 2: Det tror jeg faktisk det var for meg og. Jeg husker jeg kastet opp og var kjempe dårlig.

Informant 3: Ja, det var jo fordi atte guttene hadde det. Og da tenkte jeg at det skulle jeg også prøve.

Informant 2: Også gikk det så til helvette, at bare, gi meg noe mildere. Det var da man fant ut at det fantes.

Moderator 1: Men kan dere peke på noen årsaker til hvorfor dere begynte å snuse? Du har jo vært..

Informant 2: jeg kan peke på en årsak(Peker på Mette)

Latter.

Informant 1: Man blir påvirket av de man er sammen med da..

Informant 2: Ja, jeg vet det.

Latter.

Informant 3: Alle minesøstre og faren min snuser. Og moren min har røyket, så jeg føler liksom, at jeg aldri har hatt noen fordommer fra dem når jeg startet å snuse, når jeg var 17 år. Da kunne ikke de kom til meg å si, de sa jo det men, jeg tok det ikke så mye til meg da for..

Informant 2: Du er ikke noe bedre. Du gjør det du og liksom.

Informant 3: Ja, det var akkurat det. Jeg tok ikke til meg noe kritikk fra dem. Assa ja.

Moderator 1: Men sånn, vil dere si, dere har vært litt inne på det der med at man på en måte, hvertfall for dere to, som begynte såpass unge, at det var litt det derre, på ungdomsskolen så begynte gutta, så var man keen på å bare prøve også, ble det en greie på en måte?

Informant 2: Ja, det var miljøet, det var ikke noe press, men det var miljøet som la til rette for det da, at det ikke var...

Informant 3: Ja, man var jo nysgjerrig på det og..

Moderator 1: Mens for deg?

Informant 3: Jeg vet ikke jeg. Når det først kom så var det liksom noe av det minst skikke og attraktive da, jeg synes med jenter, som snuste. Så det har rett og slett bare. Jeg har et par venninner som snuser spesielt under eksamensperiode, også satt jeg å leste litt med de og sånn da og ble fristet. De sa atte det.. Ta en snus liksom, ehm, det gjør deg rolig. Ja, det er vel egentlig sånn det har utviklet seg. Ja, til at jeg snuser av og til.

Latter.

Informant 2: Ja, jeg føler meg virkelig ikke som en fast snuser assa.

Latter.

Informant 1: Det er bare.

Moderator 1: Ja, så det er på en måte mange nære, dere har mange nære venner som snuser. Men tenker dere at hvis alle deres nærmeste venner hadde sluttet ville dere på en måte fått lyst til å slutte da?

Informant 1: Nå må jeg si at jeg har en nær venninne som snuser da. Det er vel egentlig ikke noen av mine nærmeste, men det er mest sånn assa på skolen,

Informant 2: Sånn omgangkrets bare..

Informant 1: Ja, sånn egentlig. Så, jeg, vet du hva, jeg går aldri med noe sånn flow eller, det spiller ingen rolle for meg hvem som gjør det og jeg tar det hvis jeg er med noen som gjør det og jeg har lyst på. Jeg kan godt sitte å se på noen som snuser uten at det frister og liksom. Helt etter hva jeg craver egentlig.

Informant 2: jeg var den... Når jeg sluttet å snuse, så snuste alle venninnene mine. Så jeg var den eneste som sluttet. Så det hadde liksom ikke noe å si sånn.. Men det betyr ikke at dersom jeg og alle andre slutta, nei, dersom jeg snuset og alle andre sluttet, så hadde nok også jeg også gjort det. Jeg hadde nok blitt påvirket dersom de sluttet til å slutte, men jeg sluttet også på egenhånd, hvis du skjønner. Sånn, så jeg tror nok at jeg hadde blitt påvirket. Sånn at liksom, venner påvirker sånn, det de gjør er sånn hmm, kanskje. Men jeg, ja, jeg vet ikke jeg, det er vanskelig å si...

Moderator 1: Hva med deg Hedvig?

Informant 3: Ehhh, om venner påvirker til å slutte. Jeg vil heller.. Egentlig ikke, for man kan si at jeg kan sitte i et rom og snuse uten å skamme meg over det selv om ingen andre gjør det. Men hvis på en måte, det er vanskelig å være den eneste som snuser. Det kan jo tenkes at det er lettere å slutte hvis du er i en gjeng hvor alle andre slutter. For det er hvertfall sånn at hver eneste gang jeg har bodd med noen så har de snusa, så det er veldig vanskelig å slutte, men jeg vet ikke når vi var på Bali, så var det jo en hel villa som snuset, og ad var det en som snuste like mye som meg. Hver dag, veldig mye, og hun bare en dag helt ferdig med det. Har ikke snusa siden det, så jeg vil si at det er veldig individuelt egentlig. Hvor sterk du er.

Moderator: Hva tenker dere i forhold til kostnadene tilknyttet snus?

Informant 2: Det er en av de store ulempene tenker jeg da. Sånn, at det er så dyrt. Sånn alle er klar over. Alle syns, men det er tydeligvis verdt det da for de som fortsatt snuser, men ehm, jeg tror det er en av, ehm, hvis man skal liste opp fire grunner til å, så er det en av de fire viktigste, tenker jeg da.

Moderator 1: Mhmh

Informant 3: Tenker at hvis det kommer en person som setter frem et regnskap over hvor mye snuser du og hvor mange snus kjøper du i uka og ja du vet at du bruker så mye i mnd da, det kan jo være, det er jo et kjempe argument, for det blir jo bare dyrere og dyrere.

Moderator 1: Mhm..

Informant 2: Men, har man en avhengighet, så har man det på en måte.

Informant 2: Ja, det er akkurat det. Tenker at, det har jo ikke stoppet meg selv om det har økt med liksom 20 kroner de siste årene.

Informant 1: tenk på kaffen lissom.

Informant 2: ja.

Informant 1: En latte koster jo fort 40 50 kroner..

Informant 2: ja, så hvis man har en avhengighet så er det jo..

Informant 1: Så hvis man tar to om dagen så blir det jo fort mye liksom.

Informant 2: Ja, så hvis man prioriterer det, sånn, hei jeg snuser ikke så mye, men det er verdt de 70 80 kronene eller noe sånn, fordi det er den ene lille skavanken jeg har, sånn, jeg driter i hva det koster.

Informant 3: Ja det er jo sånn. Jeg har jo ikke startet å drikke kaffe. Sånn, jeg har ikke begynt med det, snuse, jeg vil heller gjøre det.

Informant 1: Det er vel mest snakk om prioriteringer egentlig.

Informant 3: Ja. Jeg tipper hvis jeg ikke hadde jobbet ved siden av studiet og, så hadde jeg vel sikkert prøvd litt hardere. Vil jeg tro.

Latter..

Moderator 1: Hva tror dere gutter synes om at jenter snuser ehm?

Informant 1: Jeg troor, sånn jeg har forstått, at de synes nok det er finere, mange kanskje når jenter ikke snuser da. Atte jeg tror de tenker at det ikke er det mest feminine en jente kan gjøre. Atte det er såpass mange som gjør det nå atte det er litt sånn care også.

Informant 2: Blitt litt vant til det.

Informant 1: Ja, så jeg trokke det, trokke det er et stort minus liksom, sånn sett. Ja. Det har blitt såpass vanlig da så det er liksom ikke rart eller...

Informant 2: Ja. Og det kommer også litt ann på hvem man har som omgangskrets. Jeg vet at Mats hadde drept meg fordi han synes at det er så stygt, så det kommer jo ann på omgangskretsen din. Om de du er med snuser om de guttene er vant til mange jenter som snuser eller ikke. Dersom de er det så tenker jeg at de blåser litt i det og om de ikke er det så tror jeg ikke at de synes at det er sånn kjempe lekkert, men det er liksom, det er det ikke så mange som synes om de som røyker heller.

Moderator 2: det jeg tenker, eller i akkurat ditt tilfelle da, så vet jeg at det er mange i din, eller vår omgangskrets som snuser, så vet jeg at de fleste guttene har jo også snuset, sånn at hvis det skulle hatt, eller hvis det skulle vært veldig viktig da, så burde jo Mats egentlig syens at det egentlig ikke var greit, eller nei, at det er greit.

Informant 2: Hva mener du?

Informant 1: Altså, hvis det er sånn at man blir påvirket av vennekretsen, så mente Mette at da burde egentlig Mats synes at det var greit.

Informant 2: Åja, ja sånn ja, ja, det er sant. Jeg vet ikke jeg.

Informant 1: Jeg tror det er en veldig individuell...

Informant 2: ja, sikkert.

Moderator 2: Men jeg tror også sånn, at hvis du hadde snuset nå, så tror jeg ikke at det hadde vært verdens største problem for han.

Informant 2: Ja, neida. Det blir det man er vant til.

Moderator 1: Men finnes det visse normer rundt snusbruk eller er det sånn noen ehm, du kan jo tenke sånn når du snuste før da, på en måte, situasjoner hvor dere ikke ville puttet inn en snus.?

Informant 2: Hjemme hos mamma og pappa.

Informant 1: Det kunne jeg gjort, men jeg tror ikke at jeg kunne gjort det i et jobbintervju for eksempel, eller under et foredrag..

Informant 2: Sånn på skolen liksom?

Informant 1: mhm. Jeg hadde aldri gjort det på.. mhm.

Informant 3: Jeg er sånn at jeg ikke snuser på jobb i det hele tatt. Og jeg kunne heller aldri gjort det...

Moderator 1: Hvor jobber du?

Informant 3: Jeg jobber i en bedrift på Lysaker. Så liksom jeg er ikke konfortabel, jeg vil ikke fremstå sånn. Så synes jeg heller ikke hvis jeg er i en sånn, vet ikke, selskap og møter nye folk og sånn der. Nå snuser jeg jo med dere da, men...

Latter...

Informant 1: Når du skal gjøre et godt inntrykk kanskje. Da ville jeg nok ikke tatt frem.
Informant 2: jeg også hadde nok ikke snust noe særlig på skolen og ikke på jobb og ikke hjemme hos foreldre tipper jeg. Så det er sikkert mest sånn. Hjemme tipper jeg. Men det er også fordi jeg synes ikke at det er noe pent så jeg ville ikke at folk skulle sett meg med det.
Latter..
Informant 1: jeg hadde gjemt...hvis jeg hadde gjort det.
Informant 3: Sitter på t-banen og bare..
Latter...
Informant 2: Sitter hjemme å lukker døren...
Latter...
Informant 2: og bare, ikke kom inn..
Moderator 1: Kine?
Latter...
Moderator 2: Hei
Latter...
Informant 2: Ja.
Moderator 1: hvorfor tror dere at folk har så vanskeligheter med å slutte å snuse?
Informant 3: Som jeg sa i sted, vanesak.
Moderator 1: mhm.
Informant 2: Også er det kanskje ikke nok sånn, vitenskapelig bevist at så og så grusomme ting kan skje med deg. Også tenker jeg at det er så mange som, som sammenligner det med røyk, og da har du så mye dokumentasjon og statistikk og sånn, at folk ehmm, selv om det er mennesker som aldri har røyka, så tenker de sånn, ja men jeg røyker hvertfall ikke. Og da tenker de sånn, ja du får gule tenner, men ja, du kan bleke de. Og jeg snuser ikke så mye, så det koster meg ikke så mye penger. Og det er liksom ikke like skam. Skam i gåseøyne. Som røyking da. Det er liksom ikke et like stort problem. Folk tror ikke at det er så helseskadelig.
Informant 3: det virker ikke som om det er sånn heller for jeg har tatt å søkt mye på det og lest på farmasøytisk medisin og alle legene der sier at nei det er ikke noe farlig. Og jeg har søkt en del på internett og det viser seg at menn i 70 åra fra sverige er den andelen med minst kreft. Ikke at snus er kreftdempende, men eh, jeg vet ikke jeg. Som sagt, det er ikke noe dokumentasjon på at snus er så farlig som røyk og annet.
Informant 2: Så det er nok det at man sammenligner det mye med røyk. Også atte det har liksom ikke vært utbredt lenge nok til at man vet nok om liksom ulempene.
Informant 3: Snus har jo vært siden starten av 1900 tallet så de burde jo....
Informant 2: Ja, sånn, sånn i sånn populærkultur. Snus er jo flere hundre år gammelt, men liksom sånn i nå tid.
Moderator 1: Ja, for det er som du sier, hvertfall sånn i sverige da, man kunne hatt muligheten da til å ha god nok dokumentasjon. Ja. Har dere noen gang forsøkt å slutte? Du har jo..
Informant 2: ja, jeg sluttet med engang.
Moderator 2: men kan ikke du fortelle litt mer om det? Hvor gammel var du? Bestemte du deg for det? Eller ble det sånn eller?
Informant 2: Jeg slutta helt, heldigvis av meg selv, jeg bestemte meg ikke for det, det var ikke noe, jeg måtte nok gå litt inn for det, men ikke noe sånn, dette var hardt...
Informant 3: hvor mye snuset du da?
Informant 2: Jeg snuset fast, sånn, en boks på to dager eller...
Informant 3: hvor lenge da?
Informant 2: Tre fire åre eller noe sånn. Så, og da var det rett og slett at jeg gikk en mnd uten snus på grunn av russetiden, for jeg klarte ikke snuse når jeg var klein, etter det hadde jeg veldig lite lyst på snus, og da tenkte jeg da er det ikke noe vits å tvinge meg

selv til å begynne igjen, og da, var det litt sånn vi lar det gå sin gang, også kunne jeg ta meg en snus innimellom, men det var så sporadisk at jeg tenkte at det ikke no vits. Det gikk egentlig av seg selv.

Moderator: Du har prøvd?

Informant 3: jeg har prøvd. Sikkert sånn to ganger hvor jeg egentlig har klart meg i sånn to tre mnd uten, også har det vært sånn når jeg kommer hjem til jul så synes jeg ikke det er så kult å sitte rundt julebordet og liksom ta meg en snus. Så jeg ar liksom tatt situasjoner, lagt opp til situasjoner der det kan være fint å slutte. Så har det egentlig funka, og tenkt at nå er det ikke noen grunn til å fortsett. Så er det liksom da en er med venner og de bare går det bra eller skal du ha en snus jeg ser at du ikke har med deg dåsa di. Mye sånn der. Så har jeg egentlig ikke funnet noen grunn til å slutte å snuse fordi at jeg har råd til det, og ikke har noe..

Informant 2: Og liker det.

Informant 3. Jeg liker det veldig godt.

Moderator 1: Har du noe du, du føler kanskje ikke at du kan.

Informant 1: ja, nei jeg føler kanskje at jeg hender jo at jeg av og til går hjemme og merker at det hadde vært digg med en snus liksom, men eh atte, da kan jeg godt ha en snusboks liggende som jeg har tatt fra broren min eller noe sånn da også tenker jeg at nei, nå lar jeg det være selv om jeg er keen. Så tar jeg med heller en tyggis eller noe hvis jeg ahr skikkelig cravings sånn at jeg bare må ta noe annet i munnen...

Moderator 1: ja..

Informant 3: Det er liksom, det har jeg merket at når jeg slutter å snuse, når jeg snuser har jeg aldri hatt noe sånn sukkersug, eller, det er jo noen jenter som må, at de kommer i en situasjon der de må ha sjokolade, også liksom aldri vært der, med snus, det likosm, demper det veldig.

Moderator 1: men når du har slutta har du følt at du har blitt mer...

Informant 3: Mhm. Da e det sånn at jeg har gått forbi en butikk også har jeg kjøpt alt liksom...

Moderator 1: ja.

Latter...

Moderator 1: Skal vi se, ja da kan dere lese gjennom det skrive som dere har der også skal vi snakke litt om det etterpå.

Pause...

Informant 1: Er dette bevist liksom?

Moderator 1: jepp, dette er dokumentert. Det er fra helsedirektoratet sine hjemmesider.

Moderator 2: Kildene står på den andre siden.

Informant 2: oii, risiko for overvekt.

Informant 1: Hvordan kan det det?

Observasjon: Grunnet at en av informantene måtte gå valgte vi å kutte intervjuet her. Samtalen fortsatte etter at hun gikk og det kom frem verdifull informasjon. Vi velger derfor å kommentere dette her. Etter at informantene hadde lest faktaarket om snus stilte de mange kontrollspørsmål. Det virket som om de ikke helt trodde på det som stod. Den ene informanten spurte til og med om det som stod på arket var sant da hun var ferdig å lese. Utover dette ble det også her, som i de andre fokusgruppene, utvekslet informasjon for å bekrefte/avkrefte påstandene på arket.

Vedlegg XIV - Svar på spørreskjema

Markedshøyskolen i Oslo

Informant	1	2	3	4	5	6	Samlet
Utdanning	B-Markedsføring	B-markedsføring	B-reiseliv	B-Markedsføring	1 års student	B-Markedsføring	Markedsføring 4/6
Alder	21	26	20	25	20	23	
Snuser du?	Ja(Prøver å slutte)	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	5/6
Alder ved start.	16	18	17	22	17	22	
Hvor lenge	5	8(2 år pause, 6)	3 år	3	2 +	1(for å slutte å røyke)	
Hvor ofte/når sluttet	1 boks i uka, mindre og mindre	Daglig	Hver dag, med mindre formen er dårlig	Hver dag, ca 6 bokser	Hver dag	Noen ganger om dagen(ca. 6 stk.)	Hver dag 4/6
Hvilket merke	Skruf, Nick and Johnny	Skruf	Skruf	Gøteborg	Alle merker, prøver nye merker hele tiden	Skruf mint	Skruf: 4/6
4 + assosiasjoner	God følelse, hjelper på	Beroligende, nikotin, bedre	Avslapping, sosial	Beroligende, slipper å gå	Tar bort godte suget,	Avslappende, enkelt, tilgjen	God følelse 3/6 Røyker ikke 3/6

	kjedso mhet, spiser mindr e, røyker ikke	enn å røyke, tilgjen gelig(e ks: kino)	t, bedr e enn røyk, god følels e	ut, varer så lenge	avsla ppen de, bedre enn røyk, godt etter målti d	gelig, deilig, plager ikke andre.	Beroligende /avslappend e 5/6 Tilgjengelig 3/6
4 - assosi asjon er	Vane, ikke pent, stygge tenner , dyrt	Avhen gighet, dyrt, misfar gede tenner, usexy.	Skad e på tenne ne avhe ngigh et, dyrt, overv ekt	Svart belegg på tennen e, bulele ppe, mindr e digg å kline med	Dyrt, ekkel t, lukte r, Får brun e tenne r	Usunt, brune tenner , forsøp ling, ekkel smak i halsen når den begyn ner å renne	Stygge tenner 6/6, Ikke pent 3/6, dyrt 4/6,
Uteste der	Lawo, Andys , Aku Aku	Sense, Nichol and son, dattra til hagen	Horg ans, Lawo , Strat os	Tilt, cafe 33, gamle fugatzi , Aku Aku	Lawo , Horg ans, åpen bar	Eilifs, Horga ns, Lawo, Aku Aku	Lawo 4/6, Aku Aku 3/3, Horgans 3/6
Snuse r/røyk er foreld re	Nei	Nei	Nei	Nei	Ja	Nei	Nei 5/6

BI

Informant	1	2	3	Samlet
Utdanning:	Bi(Økonomi?)	Bi- Pr	Bi- Pr	
Alder:	21	23	25	
Snuser/røyk er foreldre?	Far snuser/Mor har røyket	Mamma røyker	Far	3/3
Snuser du?	Ja	Nei	I ny og ne	

Alder ved start:	17	15	22	
Hvor lenge?	4	3	3	
Hvor ofte?/Når sluttet du	Hver dag	Fast. En boks 2/3 dager	Av og på	
Merke:	Skruf, General	Skruf	General	Skruf: 2/3
4 + assosiasjoner	Avslappende, vane, setter i gang forbrenningen	Ingen	Senker stress nivå, sosialt, chill, kos	
4 - assosiasjoner	Dårlig tannkjøtt, gule tenner, dyrt, kan bli svimmel, usexy	Lukter vondt, dyrt, ser stygt ut ødelegger tennene	Helseskadelig, brune tenner, ikke pent, udelikat	Gule tenner 3/3, Ser stygt ut 3/3, Helseskadelig/ødelagger tenner/tannkjøtt 3/3
Utesteder:	Youngstorget, Frogner, Hegdehaugsveien	Grunerløkka, Nationaltheateret(saga), Majorstua	Jaeger, Skaugum, Bar vulkan	

UNIVERSITETET I OSLO

Informanter	1	2	3	4	5	6	Samlet
Utdanning:	Blindern-Psykologi	Blindern	Blindern	Blindern	Blindern	Blindern-Psykologi	
Alder:	21	22	24	22	22	21	
Snuser/røyker foreldre?	Nei	Ja	Nei	Far snuser	Nei	Nei	Nei 5/6
Snuser du?	Ja	Ja	Ja	Ja	Av og til	Ja	Ja 4/5
Alder ved start	16	16	17	19	16	14	
Hvor lenge?	5	6	8	3,5	6	7	
Hvor	2-3 bokser	Hver	1 boks	Ca ½	En om	Hver	

ofte/Når sluttet du?	i uka	dag/2-3 bokser i uken	om dagen	boks om dagen	dagen, mer før	dag	
Merke:	Skruf	02/The labseries	Gøteborg	Skruf	Skruf slim fresh	Skruf	Skruf 4/6
4 + assosiasjoner	Avslappende, digg etter mat/trening/skole/job	Avslappende, fjerner sult(Så jeg ikke spiser for mye), deilig	Chill, pause/avbrekk, belønning,	Avslappende, kos, tidsfordriv, pause	Avslappende, fjerner sukkersug, gjør meg mer skjerpet, deilig	Behagelig, beste desserten, kan gjøre det overalt, bedre enn godteri	Avslappende 5/6, Fjerner sult/sukkersug 2/6, digg/deilig 6/6
4 - assosiasjoner	Ikke digg når man har snuset for mye	Gule tenner, dårlig tannkjøtt, dyrt, lukter vondt	Fare for kreft, stygge tenner, andre konsekvenser man ikke er klar over enda, dumt å være avhengig av noe	Dyrt, kreft, ømhet, Avhengighet	Gule tenner, lite jentete, avhengighet, stygt	Stygge tenner, ufresht, helseska delig, ikke en jenteting	Gule/stygge tenner 4/6, Avhengighet 3/5
Utsteder:	Dattera til hagen	Grunerløkka	Drar ikke ut i Oslo	Youngstorget, Grunerløkka, Akerbrygge	Skaugum, Hegdehaugsveien, Solli		Mabou, Noblis, Raspoitin

Vedlegg XV - Forklaring til Holdningsfunksjonsmatrisen

ASSOSIASJONER

Ego-defensiv: Det å redusere godtesug ser ut til å fungere som en rettferdiggjøring av det å snuse. Ordet er plassert under denne kategorien ettersom informantene forklarer at hvis de ikke snuser så spiser de mer godteri, noe de mener fører til økt vekt.

Sosialt-justerende: Ordene sosialt, gir stygge tenner/tannkjøtt, lite feminint, kult, trendy, sosialt akseptert er alle nøkkelord som beskriver at snus er ytre motivert. Da snus synes å være kult og trendy kan det tenkes at det blir vanskeligere å mislike snus når andre liker det. I tillegg vil for eksempel stygge tenner og det at snus er lite feminint kunne virke samme vei, bare negativt, ved at en ikke ønsker å fremstå slik for andre. Utsagnet; “bedre enn røyk” oppfattes også som sosialt-justerende ettersom informantene forklarer at det i dette ligger at røyk virker skjemmende og forstyrrende for andre. Det nevnes at røykt lukter vondt, og at det er forstyrrende fordi man må gå ut for å røyke. Det at røyk får informantene til å føle seg ukomfortable, gjør at snus blir sosialt-justerende i den grad at de retter seg etter det som er sosialt akseptert.

Verdi-ekspressiv: Stygge tenner/tannkjøtt kan også gå under verdi-ekspressiv ettersom informantene kan ha et ønske om å ha rene, pene tenner og sunn tannhelse. “helseskadelig” blir også plassert her, da sunn helse kan være en viktig verdi for informantene.

Utilitaristisk: Det at snus nevnes for å være både en vane, avslappende, og tilgjengelig viser til behov hos målgruppen, som blir tilfredsstilt ved bruk av snus. Disse kan derfor anses for å være utilitaristisk. At snus er avhengighetsskapende og dyrt blir nevnt som negative assosiasjoner, som også anses for å være utilitaristisk i den grad at snus er noe de må ha, fordi de er avhengige, og at høye kostnader er en følge av dette.

ÅRSAK/VIRKNING

Ego-defensiv: Å snuse for “å slutte å røyke” rettferdiggjør det å snuse. Å snuse i stedet for å spise godteri er som nevnt også en ego-defensiv holdningsfunksjon. Da informantene sier at de ikke har noen grunn til å slutte, rettferdiggjør de ovenfor seg selv at de snuser. Det samme gjelder da de sier at det er vanskelig å slutte, eksempelvis “jeg klarer ikke å slutte å snuse, derfor må jeg bare snuse”. Informantene sier at snus er dyrt, men forsvarer likevel kostnadene ved å si at de ville brukt pengene på noe annet uansett. At informantene peker på at snus ikke er særlig skadelig (ikke bevist) kan rettferdiggjøre denne handlingen. Informantene trekker også frem at de skal slutte å snuse da de blir gravide, hvilket kan rettferdiggjøre snusbruken frem til dette tidspunktet.

Sosialt-justerende: At ordene; sosialt akseptert, slutte å røyke, trend og kult tilhører under sosialt-justerende er allerede diskutert over. At snus ses på som usunt/ukult er sosialt-justerende i den grad at da snus kan være sosialt akseptert kan det også være ikke sosialt akseptert. At “alle” andre snuser er sosialt-justerende ettersom det bekrefter holdningsfunksjonen ved at det er vanskelig å mislike noe andre liker. At snus er i vennegjengen inngår i samme forklaring. At informantene begynte å snuse på fest, kan vise at informantene ønsket å “passe inn” i den sosiale settingen. Informantene peker på at snus rettet mot jenter (jentesnus), dette kan bidra til at det blir mer akseptabelt for jenter å snuse.

Verdi-ekspressiv: Å erstatte snus med røyk kan vise til et ønske om å være sunnere (en verdi om å være sunn). At røyk er usunt/ukult forklares også med en slik type verdi. Da informantene peker på at de begynte å snuse fordi gutta gjorde det, og at de

mente at da skulle jenter også kunne gjøre det, kan forklares med et ønske om å uttrykke seg. At informantene skal slutte å snuse når de blir gravide, uttrykker en klar holdning om at man ikke skal snuse med barn.

Utilitaristisk: At en begynner å snuse som substitutt for å røyke kan vise til et behov for å slutte å røyke. At snus er en vanesak og at det er vanskelig å slutte, kan også vise til både det fysiologiske og det psykologiske behovet for snus.

SOSIALE NORMER/KONTEKSTER

Ego-defensiv:

Sosialt-justerende: Noen informanter mener derimot at venner kan påvirke snusbruket. Dette kan for eksempel bety at informantene snuser mer når de er med venner. At informantene ikke snuser i sosiale kontekster der de skal vise respekt, er sammen med familien eller er på treningssenter, viser at snus også kan ha en ytre negativ funksjon. Eksempelvis “Foreldrene mine vet ikke at jeg snuser derfor vil jeg ikke vise at jeg snuser til dem”

Verdi-ekspressiv: Det å mene at venner ikke påvirker snusbruket kan være en måte å uttrykke en verdi på, for eksempel en verdi om at “jeg er et selvstendig individ, med egne meninger og verdier”. De sosiale kontekstene der informantene ikke snuser kan alle vise til en verdi. Eksempelvis “jeg behandler folk med respekt, og snuser derfor ikke i situasjoner der jeg ønsker å behandle vedkommende med respekt”. “Familien min liker ikke snus, derfor respekter jeg deres mening”. “Jeg ønsker å fremstå som sunn og snuser derfor ikke på trening”.

Utilitaristisk:

Vedlegg XVI – Intervjuguide - Jørgen Helland

FASE 1 - Rammesetting	<u>Løs prat (5 min)</u> uformell prat <u>Informasjon (5-10 min)</u> Tema: Bakgrunn og formål Intervjuet skal brukes til vår bacheloroppgave. Informasjonen som deles under dette intervjuet vil kun bli lest av rådgiver/sensor og evt sentrale samarbeidspersoner i Helsedirektoratet. Har du noen spørsmål? Er noe uklart? Informert om evt opptak, be om samtykke. Start opptak
FASE 2 - Erfaringer	<u>Overgangsspørsmål (7 min)</u> Hva slags erfaring har du med sosiale medier? Har du erfaring med holdningskampanjer?
FASE 3 – Fokusering	<u>Nøkkelspørsmål (30 min)</u> Hvilke sosiale medier er mest brukt av kvinnelige studenter? Hvilke kanaler tenker du vil være effektive i forhold til vår problemstilling? Er det andre råd du kan gi oss som du tenker er viktig å ha i bakhodet under arbeidet?
FASE 4 - Tilbakeblikk	<u>Oppsummering (7 min)</u> Oppsummere funn Har jeg forstått deg riktig? Er det noe du ønsker å legge til?

Vedlegg XVII – Intervjuguide - SIRUS

<p>Intervjuguide- SIRUS Sted: SIRUS Tid: 13.00</p>	<p>Åpent, individuelt intervju - Intervjuet vil ta form som et åpent, individuelt intervju. Dette begrunnes med at vi kun skal intervju to enheter, med formål å få innsikt i personenes kunnskaper på feltet. Vi er interessert i hva de enkelte individer forteller, og hvordan de tolker og legger mening i det spesielle fenomen (Røyk, tobakk, snus, forebyggende arbeid). Intervjuet vil foretas ansikt-til-ansikt. Undersøkelsesinstrument (Intervjuguide): Vi har valgt å gjennomføre intervjuet ved å benytte oss av en intervjuguide med fast tema og rekkefølge, men kun åpne svar.</p>
<p>Fase 1: Rammesetting</p>	<p>Løs prat (5 min) - Uformell prat, servering</p> <p>Informasjon (5-10 min) - Tema (formål): - Presentere problemstilling og forklare oppgavens oppbygning, samt samarbeid med Helsedirektoratet. - Ønske velkommen Presentasjon av roller: Moderator, observatør, sekretær</p> <p>- Bakgrunnsinformasjon: Relevant informasjon som kommer frem av intervjuet vil brukes som grunnlag for videre forskning.</p> <p>- Formaliteter: - Anonymitet: Informasjonen som deles under dette intervjuet vil kun bli lest av rådgiver/sensor og evt sentrale samarbeidspersoner i Helsedirektoratet. Informer om evt opptak, be om samtykke. Start opptak(Burde vi egentlig si dette om anonymitet?) - Båndopptak - samtykke</p> <p>Oppfølgingsspørsmål: - Har du noen spørsmål? - Er noe uklart?</p>
<p>Fase 2: Erfaringer</p>	<p>Overgangsspørsmål (7 min) - Hvor lenge har dere drevet med forskning på snus? - Er det dere finner i dag anderledes enn det dere fant da dere begynte denne forskningen? - Hva er de nyeste funnene? - Hvorfor tror dere at det er skjedd en økning i snusbruken i Norge?</p>
<p>Fase 3: Fokusering</p>	<p>Nøkkelspørsmål (30 min) Tema:</p>

	<p>Skadeeffekter av snusbruk</p> <ul style="list-style-type: none"> - I hvilken grad tror dere snus er skadelig for helsen? (f.eks sammenlignet med røyk). - Mener dere at den norske befolkningen er godt nok opplyst om disse skadevirkningene? - Mener dere det brukes tilstrekkelig med ressurser til slik forskning? - Jonas Gahr Støre uttalte seg på God Morgen Norge og sa at han “ikke ville fraråde folk mot snus” grunnet manglende informasjon/forskning. Hvilke områder er det ønskelig å forske mer på? Og når vil dere ha tilstrekkelig med informasjon. - På 50 - tallet trodde man ikke at røyk var særlig skadelig, i dag vet vi bedre. Tror dere snus vil vise seg å være mer skadelig enn vi tror i dag? <p>Holdningskampanjer</p> <ul style="list-style-type: none"> - Annet enn manglende informasjon/forskning om snus, er det andre årsaker som ligger bak at det enda ikke er iverksatt holdningskampanjer mot snus? - Hvilken målgruppe tror dere er viktigst å påvirke dersom en ønsker å redusere snusbruken i Norge? (hvem drar skuta?) <p>Budskap</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tror dere at “skremmelsteknikker” vil ha effekt? Hvorfor/Hvorfor ikke? - Hvilke type budskap tror dere vil gi positiv effekt for vår målgruppe? <p>Holdninger</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi ønsker å kartlegge hvilke holdninger vår målgruppe har til snus. Pensum i Merkevarerbygging forklarer at holdninger tjener en funksjon. Denne funksjonen kan være utilitaristisk (gjør det fordi det er en vane), sosialt justerende (uttrykke personlighet) ego -defensiv (forsvar for en underliggende mening) verdi-ekspressiv (forankret i et individs verdier). <p>Hva tror dere at vi vil finne?</p> <p>Annet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Har dere andre råd/tips å gi oss i forhold til vår problemstilling? - Helsedirektoratet har laget en app som heter “slutta”. Hva synes dere om denne appen? Tror dere den vil fungere?
<p>Fase 4: Tilbakeblikk</p>	<p>Oppsummering (7 min)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oppsummere funn - Har jeg forstått deg riktig? - Er det noe du ønsker å legge til? - Spørsmål fra observatør og sektretær.
<p>Kilder:</p>	<p>Askheim, Ola Gaute Aas, Grenness, Tor. 2008. Kvalitative metoder for markedsføring og organisasjonsfag. Jacobsen, Dag Ingvar. 2000. <i>Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode.</i> Høyskoleforlaget. Kristiansand. 2. utgave 2005.</p>

	http://www.imdi.no/no/brukerundersokelser/Verktoy/Eksempelde1-2/
Utvalgskriterier :	Vi har valgt informanten på bakgrunn av kriteriet, Informasjon. Formålet er å få kunnskap om det vi er interessert i. Valgt informant har lang jobberfaring og har videre holdt forelesninger innenfor relevant emne.